

Tverrfaglig, relevant og bortgjemt

Evaluering av tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge

Oxford Research er et nordisk analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Vi kombinerer vitenskapelige arbeidsmetoder med kreativ idéutvikling for å tilføre våre kunder ny kunnskap. Vårt spesialfelt er analyser og evalueringer innen nærings- og regionalutvikling, forskning og utdanning samt velferds- og utdanningspolitikk.

Oxford Research har kontorer i Kristiansand, Stockholm, København, Kotka, Riga og Brussel og retter sitt arbeid mot det nordiske og det europeiske markedet.

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet

Forsidebilde: Shutterstock

Oxford Research:

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrlandsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
office@oxfordresearch.se

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

FINLAND

Oxford Research OY
Heikinkatu 7,
48100, Kotka
Finland
GSM: +358 44 203 2083
jouni.eho@oxfordresearch.fi

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

LATVIJA

Baltijas Konsultācijas, SIA
Vilandes iela 6-1
LV-1010, Rīga,
Latvija
Tel.: (+371) 67338804
www.balticconsulting.com
info@balticconsulting.com

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Tittel: Tverrfaglig, relevant og bortgjemt

Undertittel: Evaluering av tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge

Oppdragsgiver: Helsedirektoratet

Prosjektperiode: November 2014 til mai 2015

Prosjektleder: Stine Meltevik

Forfattere: Stine Meltevik, Marthe Rosenvinge Ervik, Rune Stiberg-Jamt og Bjarte Austvik

Forord

Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge skal styrke lokal kompetanse om barn og unges psykiske helse i et samlet sektoroverskridende og samordnet lokalt/kommunalt tilbud. En utfordring i arbeid med barn og ungdom er å kunne arbeide helhetlig – på tvers av sektorer og fagområder. Hovedårsaken til etableringen av videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge, var at regjeringen ønsket å møte denne utfordringen og bidra til å etablere et tettere samarbeid mellom barnevern, helsestasjoner, barnehage, skole, politi og NAV.

Det overordnede målet med evalueringen er å vurdere i hvilken grad tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid for barn og unge fyller behovene for økt kunnskap og kompetanse i arbeidet innen barne- og ungefeltet i kommunene, i lys av Regjeringens mål og innsatsområder på dette området. Intensjonen med evalueringen er altså knyttet til nytteaspektet. Like viktig har det imidlertid vært for oss å kunne gi innspill til læring og forbedring. Både tilbyderne, Helsedirektoratet som oppdragsgiver og arbeidsgiverne (kommunene) kan bidra til at videreutdanningstilbudet blir enda bedre.

Evalueringen har vært krevende, men samtidig, og kanskje derfor, har den vært svært givende å arbeide med. Evalueringsteamet, som har bestått av Stine Meltevik (prosjektleder), Marthe Rosenvinge Ervik, Rune Stiberg-Jamt og Bjarte Austvik, har hatt gleden av å arbeide med et interessant og givende oppdrag hvor opplevelsen av å arbeide med noe meningsfullt har preget alle involverte.

Underveis i prosjektet har vi hatt god dialog med de ulike studietilbyderne og Helsedirektoratet. Vi vil takke studieinstitusjonene som har bidratt med informasjon av ulik art, samt informanter som har stilt opp på intervju. Vår hovedkontaktperson i Helsedirektoratet har vært Erik Jonassen. Oppdragsgiver har kommet med nyttige innspill til arbeidet og vi vil takke Helsedirektoratet for oppdraget og godt samarbeid. Konklusjoner og vurderinger i rapporten står imidlertid fullt og helt for Oxford Researchs regning.

Vi ønsker god lesing!

Kristiansand, 07. mai 2015

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Innhold

Kapittel 1. Sammen drag og overordnede konklusjoner	9
1.1 Sammen drag.....	9
1.1.1 Kort om tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge.....	9
1.1.2 Evalueringens problemstillinger	9
1.1.3 Evalueringsdesign.....	10
1.1.4 Funn om studiet og studentene.....	10
1.1.5 Funn om behov og relevans.....	10
1.1.6 Funn om gjennomføringskvalitet.....	11
1.1.7 Funn om effekter og utbytte	11
1.2 Konklusjon.....	11
1.2.1 Studiet og studentene	12
1.2.2 Behov og relevans	12
1.2.3 Gjennomføringskvalitet	12
1.2.4 Effekter og utbytte	13
1.3 Innspill til videreutvikling.....	13
Helsedirektoratet	13
Kapittel 2. Om tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge	15
2.1 Om videreutdanningen.....	15
2.2 Bakgrunn og formål med utdanningen.....	15
2.2.1 Utfordringene i fagfeltet.....	16
Kapittel 3. Om evalueringen	18
3.1 Bakgrunn og formålet med evalueringen	18
3.2 Metode	18
3.2.1 Dokumentstudier	18
3.2.2 Dybdeintervjuer	18
3.2.3 Registerdata og statistikk.....	19
3.2.4 Spørreundersøkelse.....	19
3.2.5 Selvevaluering.....	21
3.2.6 Læringsseminar	21
Kapittel 4. Studiet og studentene	22
4.1 Fokus på videreutdanningen.....	22
4.1.1 Utvikling i nøkkeltall.....	22
4.1.2 Rekruttering til studiet	29
4.2 Fokus på studentene.....	32
4.2.1 Hvem er studentene?.....	32
4.2.2 Motivasjon for å søke videreutdanningen	33

4.3	Stimuleringstilskuddsordningen	35
4.3.1	Om tilskuddet	35
4.3.2	Brukere av tilskuddet	35
4.3.3	Kjennskap til ordningen	36
4.4	Evaluators vurdering av studiet	38
Kapittel 5.	Behov og relevans	40
5.1	Behovet på fagfeltet	40
5.2	Møter utdanningen et behov?	41
5.3	Utdanningens relevans	42
5.3.1	Relevant – for hvem?	42
5.3.2	Er utdanningen praksisnær?	43
5.3.3	Teori vs. praksis	44
5.4	Evaluators vurdering av behov og relevans	45
Kapittel 6.	Gjennomføringskvalitet	47
6.1	Organisering av utdanningen	47
6.1.1	Struktur på studieopplegget	47
6.1.2	Seleksjon – opptakskrav for studenter	48
6.1.3	Praktiske og fysiske rammer	48
6.1.4	Kompetanse	51
6.2	Samarbeid	51
6.2.1	Aktørers innvirkning	53
6.3	Utdanningens innhold og fokus	54
6.3.1	Innhold og faglig nivå	54
6.3.2	Barn og unge versus voksne	55
6.4	Evaluators vurdering av gjennomføringskvaliteten	55
Kapittel 7.	Effekter og utbytte	57
7.1	Utbytte	57
7.2	Effekter etter endt studie	58
7.2.1	Evne til å holde på kompetanse	58
7.2.2	Påvirkning på betingelser	59
7.2.3	Ringvirkninger	60
7.3	Kunnskapsspredning – «transfer»	60
7.4	Evaluators vurdering av effekter og utbytte	63
Kapittel 8.	Konklusjon og anbefalinger	65
8.1	Konklusjon	65
8.1.1	Studiet og studentene	65
8.1.2	Behov og relevans	66

8.1.3	Gjennomføringskvalitet	66
8.1.4	Effekter og utbytte	66
8.2	Anbefalinger	67
	Helsedirektoratet	67

Vedlegg 69

Survey til studenter	69
Survey til kommuner	80
Samlet oversikt over kommuner som har mottatt stimuleringstilskudd	83
Kommuner som kanskje har mottatt stimuleringstilskudd	85

Tabelliste

Tabell 1: Utvalg og svarprosent, studenter	20
Tabell 2: Utvalg og svarprosent, kommuneansatte	21
Tabell 3: Oversikt over hvilke år utdanningsinstitusjonene har tilbudt utdanningen	23
Tabell 4: Oversikt over antall søkere de ulike år utdanningsinstitusjonene har tilbudt utdanningen	24
Tabell 5: Antall studenter som har fullført videreutdanningen de ulike årene, etter utdanningsinstitusjon	25
Tabell 6: Kostnader per studieplass/fullførte studieløp	26
Tabell 7: Kostnadskategoriene for 2014	26
Tabell 8: Oversikt over totalt antall studenter som møter opp, etter år	29
Tabell 9: Oversikt over totalt antall studenter som møter opp, etter år	30
Tabell 10: Har kommunen mottatt stimuleringstilskudd mot kommunens størrelse	42
Tabell 11: Nøkkeltall for studiet	65
Tabell 12: Oversikt over kommuner som har fått stimuleringstilskudd i perioden 2007 til 2014 (235 stk.)	83
Tabell 13: Oversikt over kommuner hvor det ikke er nok tilgjengelig informasjon til å konkludere om de har fått stimuleringstilskudd i perioden 2007 til 2014 (20 stk.)	85

Figurliste

Figur 1: Status i studieløpet	27
Figur 2: Frafallsanalyse	28
Figur 3: Begrunnelse for ikke fullført studieløp	29
Figur 4: Arbeidsgivers engasjement og tilrettelegging, sett fra studentenes synspunkt	30
Figur 5: Studentenes vurdering av alternative videreutdanninger	31
Figur 6: Kjennskap til videreutdanningen i kommunene	31
Figur 7: Studentenes kilde til kunnskap om videreutdanningen	32
Figur 8: Studentenes motivasjon for å søke videreutdanningen	33
Figur 9: Studentenes interesser i fagfeltet	34
Figur 10: Studentens yrkespraksis generelt	34
Figur 11: Studentens yrkespraksis med barn og unge	34
Figur 12: Andel studenter fra i kommunal sektor som oppgir at arbeidsplassen har fått stimuleringstilskudd	36
Figur 13: Andel studenter fra kommunal sektor som oppgir at arbeidsplassen har fått stimuleringstilskudd, etter status i utdanningsløpet	36
Figur 14: Kjennskap til stimuleringstilskuddet i kommunene	37
Figur 15: Tilskuddsordningens relevans	37
Figur 16: Behov i kommunen?	41
Figur 17: Utdanningens relevans	43

Figur 18: Studenten har brukt kunnskap i jobbsammenheng.....	44
Figur 19: Studentens vurdering av forholdet mellom praksis og teori per i dag.....	45
Figur 20: Tiden blir brukt effektivt, varighet på undervisning, kombinere med jobb.....	49
Figur 21: Tilfreds med veileder og gruppeveiledning.....	50
Figur 22: Studentens tilfredshet ved gjennomføringen av studiet.....	51
Figur 23: Studentens tilfredshet med undervisningspersonell/forelesere.....	51
Figur 24: Studentens mening om faglig innhold i utdanningen.....	54
Figur 25: Studentens mening om faglig nivå i samsvar med forutsetninger.....	55
Figur 26: Studentens mening om fokuset i videreutdanningen.....	55
Figur 27: Studentenes utbytte i henhold til utdanningens målsettinger.....	58
Figur 28: Studentens mening om kommunen som arbeidsplass etter endt utdanning.....	58
Figur 29: Studentens mening om kommunen som arbeidsplass etter endt utdanning.....	59
Figur 30: Innvirkninger av utdanningen på studentens arbeidssituasjon.....	59
Figur 31: Studiedeltakelsens ringvirkning i kommune/arbeidsplass, studentenes mening.....	60
Figur 32: Studentens mening om innholdet i studiet.....	62
Figur 33: Arbeidsgivers evne til å spre kompetansen, etter studentenes mening.....	62

Kapittel 1. Sammendrag og overordnede konklusjoner

Dette er en evaluering av videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge. Videreutdanningen ble utviklet for å styrke høgskoleutdannet personells kompetanse og bidra til bedre samarbeid og koordinering av tjenestene til barn og unge.

Rapportens tittel «Tverrfaglig, relevant, men bortgjemt» henspeiler på tre nøkkelord som er fremkommet gjennom arbeidet med denne evalueringen. Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid er nettopp tverrfaglig, fordi den når bredt og klarer å tilby et faglig innhold på tvers av utdannings- og faggrupper. Dermed er utdanningen relevant – både for mange ulike faggrupper, arbeidsgivere, og studenter. Den er relevant inn i en kontekst hvor behovet for kunnskap om barn og unges psykiske helse fremdeles er betydelig i mange kommuner. Det siste nøkkelordet evalueringen har festet seg ved er at utdanningen bortgjemt. Til tross for at målgruppen er bred, fremstår studiet som en nisje. Det er få som vet at den finnes – selv i hovedmålgruppen av studenter. Heller ikke nåværende og potensielle arbeidsgivere virker å være klar over at utdanningen eksisterer.

I det videre presenterer vi et sammendrag av evalueringen og dens funn, før vi tar for oss konklusjoner og anbefalinger.

1.1 Sammendrag

Det overordnede målet for evalueringen har vært å undersøke i hvilken grad tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid for barn og unge svarer på behovene for økt kunnskap og kompetanse i arbeidet innen barne- og ungdomsfeltet i kommunene i lys av regjeringens mål og innsatsområder på dette området.

1.1.1 Kort om tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge

Målet med studiet er nedfelt i tre hovedpunkter:

1. Utvikle kunnskap og kompetanse i tråd med barn og ungdoms behov
2. Bedre samarbeid og koordinering av tjenestene

3. Fokuserer på mestring og egenutvikling

Studiet retter seg spesielt mot ansatte som arbeider direkte med barn og unge¹:

- Barnehager
- Skoler – særlig grunnskolen og ungdomsskolen
- Helse og omsorgs(sosial)tjenester
- PPT
- NAV
- Voksenopplæringen
- Barnevern
- Politi
- Kultur og fritid

Videreutdanningen tilbys som regel som deltid, ved at 60 studiepoeng er fordelt over to år. Ved enkelte studiesteder inngår videreutdanningen som en del av en mastergrad, som ved Høgskolen i Molde. I 2014 er 11 høgskoler og universiteter med i ordningen²:

- Høgskolen i Buskerud og Vestfold
- Universitetet i Agder
- Diakonhjemmet
- Høgskolen i Stord/Haugesund
- Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Høgskolen i Østfold
- Høgskolen i Lillehammer
- Høgskolen i Harstad
- Høgskolen i Sogn og Fjordane
- Høgskolen i Molde

1.1.2 Evalueringens problemstillinger

Evalueringen har tatt for seg en lang rekke spørsmål knyttet til videreutdanningen. I denne rapporten er disse gruppert i fire hovedkapitler med tilhørende underkapitler:

1. Studiet og studentene
2. Gjennomføringskvalitet
3. Behov og relevans
4. Effekter og utbytte

¹ Står spesifisert ved en rekke av institusjonenes studiebeskrivelser, blant annet Diakonhjemmet Høgskole, Universitetet i Agder og Høgskolen i Lillehammer.

² Konkurransesgrunnlaget

1.1.3 Evalueringsdesign

Evalueringen bygger på et evalueringsdesign bestående av en rekke elementer som kan grupperes i følgende hovedkategorier;

- Dokumentstudier
- Intervjuer
- Registerdata
- Spørreundersøkelser
- Selvevaluering

Evalueringen har med andre ord lagt til rette for metodetriangulering, noe som innebærer at vi er i stand til å belyse en problemstilling med data fra flere ulike kilder. Dette styrker evalueringens validitet, og gjenspeiles også i at rapporten er bygd opp etter evalueringsspørsmålene og ikke etter datakilder.

Det er gjennomført 16 dybdeintervjuer med aktører fra ulike grupper, og to spørreundersøkelser; en survey til nåværende og tidligere studenter, og en survey til et utvalg faglig ansvarlige for tjenestene i barne- og ungefeltet i kommunene. Database for Høgre Utdanning er også brukt i omfattende grad.

I det følgende gir vi et kort sammendrag av rapportens empiriske funn, disse er dokumentert i kapittel 4, 5, 6 og 7.

1.1.4 Funn om studiet og studentene

Dette kapittelet gir en gjennomgang av nøkkeltall og utviklingen i disse, kort om hvem studentene er og deres motivasjon, frafall, og stimuleringsstilskuddsordningen.

Tilbudssiden, da i form av antall studietilbydere og det samlede antall studieplasser som tilbys, varierer fra år til år. Våre analyser har avdekket en økning i antall søkere til videreutdanningen i den siste delen av perioden. Når det er sagt, er svingningene fra år til år store, fordi disse varierer etter antall tilbydere. Videreutdanningen har totalt sett fått mellom 500 og 850 søknader hvert år, der toppårene er 2012 og 2014.

Analysene våre tyder på at det reelle tallet på antall utdannede ligger mellom 1100 til 1200 studenter i perioden, fra kull 07/09 til kull 12/14. Antall fullførte studenter ser ut å ligge på mellom 170 og 190 studenter per kull.

Studieinstitusjonene har i snitt mellom 10 og 13 færre oppmøtte studenter enn det de tilbyr plass til. Prisen per student er omkring 110 000 til 120 000 kroner per ferdigutdannet. Dette tyder på at driften relativt sett er mindre kostnadseffektiv.

Studentene som tar videreutdanningen er hovedsakelig kvinner mellom 40 og 50 år, med lang erfaring innen psykososialt arbeid. Studentene kommer oftest fra sektorer som barnehage, skole, inkludert skolehelsetjenesten helsesøster og lignende. Studentene er som regel nærstudenter, som betyr at de studerer ved en institusjon som ligger i samme region som der de bor. Studentene er motiverte til å ta studiet, og tar faget fordi de ønsker å lære noe nytt, og har interesse for barn og unge-feltet.

Omkring 9 prosent av studentene faller fra studiet i løpet av studieløpet. Det reelle tallet er sannsynligvis noe høyere enn dette anslaget. Årsaken til at studenter ikke fullfører, er i hovedsak at de opplever at opplegget ikke er tilpasset deres arbeidssituasjon. Mange svarer også at arbeidsgiver ikke tilrettelegger godt nok for at de skal få studere.

Det er en lav kjennskap til videreutdanningen og til stimuleringsstilskuddet i kommunene. Evalueringen har avdekket at det er 235 kommuner som har benyttet seg av stimuleringsstilskuddsordningen i perioden 2007 til 2014. Det fremstår som om informasjonsmateriell og lignende fra fylkesmannen har nådd ut i liten grad. To av tre studenter med bakgrunn i kommunal sektor har svart at de har mottatt stimuleringsstilskudd. Stimuleringsstilskuddet er en viktig faktor for å søke videreutdanningen fremfor andre studietilbud. Studentene som har fått tilskudd fullfører videreutdanningen til planlagt tid, og faller sjeldnere fra enn andre studenter.

1.1.5 Funn om behov og relevans

Dette kapittelet tar for seg behovet for videreutdanningen i kommunene, og gir en gjennomgang av relevansen basert på blant annet praksisnærhet.

Datagrunnlaget viser at det per i dag er et behov for utdanningen. Imidlertid er det tydelig at både helse- og studieinstitusjonene opplever rekrutteringsvansker. Dette har sammenheng med hvor mange søkere som er kvalifiserte og som faktisk møter opp, samt at flere tilbydere er på banen nå enn tidligere.

Utdanningens relevans fremstår som relativt høyt sett opp mot målgruppens bredde, og praksisnærheten skårer høyt. Tverrfagligheten er kjernen i utdanningens verdi for mange. En høy andel av studentene benytter også det de har lært i egen jobb, noe som indikerer at det som undervises er relevant for den arbeidshverdagen og de problemstillingene studentene står i daglig i sitt arbeid. Vektleggingen mellom teori og praksis vurderes også som velfungerende.

1.1.6 Funn om gjennomføringskvalitet

Dette kapitlet tar for seg blant annet organisering av utdanningen, samarbeid og faglig nivå og fokus.

Evalueringen har avdekket at videreutdanningen på et *overordnet nivå* får gode tilbakemeldinger fra studentene. Det faglige nivået blir beskrevet som høyt, og fokuset i utdanningen fremstår som riktig i forhold til studentenes forventninger. Det er imidlertid store ulikheter mellom de ulike studiestedene.

Evalueringen har avdekket at det per i dag er lite samarbeid mellom de ulike studietilbyderne. Studiestedene samarbeider også i liten grad med kommunene. Det oppleves for arbeids- og ressurskrevende å opprettholde godt samarbeid innenfor de rammene som studieinstitusjonene har per i dag.

Gruppeveiledning som ordning blir videre fremstilt som nyttig og en ordning som fungerer. Veilederne og kompetansen deres vurderes imidlertid som varierende av studentene.

Videreutdanningen blir beskrevet som et omfattende og arbeidskrevende studie, og kun halvparten av studentene opplever at studiet er enkelt å kombinere med jobb. I denne sammenheng er det viktig å vektlegge studentenes subjektive oppfatning, da dette også blir fremholdt som årsaken til mye av frafallet man opplever på studiet.

1.1.7 Funn om effekter og utbytte

Dette kapitlet gir en gjennomgang av utdanningens utbytte og effekter etter endt studie, som kommunenes evne til å holde på kompetanse, utdanningens påvirkning på studentens betingelser og ringvirkninger. Vi har også tatt for oss kunnskaps-spredningen som foregår.

Det er tydelig at studenter i all hovedsak ser ut til å ha godt utbytte av å delta på videreutdanningen.

Særlig godt utbytte har studentene når det gjelder relevant faglig påfyll, forbedret mestringsevne og egenutvikling, og økt forståelse for fagfeltet. Videreutdanningen gir altså studentene et utbytte som er i tråd med målsettingen til studiet.

Videreutdanningen lykkes på flere punkter når det kommer til å tilrettelegge for transfer for studentene, som i å gjøre videreutdanningen praksisnær, og relatere innholdet i undervisningen til egen jobbsituasjon. Funnene i dette kapitlet viser også at studentene opplever at det de ofte kan dele av sine erfaringer fra arbeidsplassen inn i undervisningssituasjoner og gruppeveiledninger. Når det er sagt, har arbeidsgiverne i liten grad lagt til rette for og bidratt til kunnskapsspredning.

Evalueringen avdekker også enkelte områder hvor studiet i mindre grad har lyktes med å få til gode situasjoner for transfer. Særlig gjelder dette at studentene opplever å ha liten innflytelse på opplegget. Studentene opplever også i mindre grad at underviseren eller foreleseren tar deres erfaringer på alvor, og i mindre grad bruker disse erfaringene aktivt i studieopplegget.

Evalueringen har avdekket at videreutdanningen i hovedsak gir effekter i form av høyere lønn og anerkjennelse fra kollegaer og andre. Datamaterialet indikerer at studentene i liten grad får seg ny jobb som en konsekvens av utdanningen, og at de i liten grad får endrede arbeidsoppgaver på arbeidsplassen der de er.

Studentenes endrede arbeidsbetingelser og transfer må sees i sammenheng med funnene knyttet til hvor attraktive studentene vurderer kommunen som arbeidsplass etter endt utdanning. Dette kapitlet viser at kommunene ser ut til å klare holde på kompetansen etter at studenten har fullført videreutdanningen. Som det fremgår av funnene, oppgir omkring en av tre at arbeidsgiver har tatt initiativ til å spre studentens kompetanse på arbeidsplassen. Dette indikerer at arbeidsgiver bare til en viss grad ser ut til å benytte seg av studentenes kompetanse.

1.2 Konklusjon

Overordnet konkluderer Oxford Research med at videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge ser ut til å fungere etter de målene som er satt. Videreutdanningen utdanner årlig mellom 170 og 190 studenter, som får en dypere faglig innsikt i hvordan de skal tilnærme seg barn og unge med

psykiske vansker. Studentene er også trent i tverrfaglige øvelser, og tilfører en ny type kompetanse når de returnerer til sitt gamle arbeidssted etter endt utdanning. Videreutdanningen ser altså ut til å være et hensiktsmessig og fungerende tiltak i opptrappingsplanen for psykisk helse.

Når det er sagt, kan det fremstå som om videreutdanningen i dag i større grad enn ved oppstarten i 2007, blir sett på som en mulighet heller enn en nødvendighet. Konsekvensen er at institusjonene har utfordringer med rekruttering. Det er Oxford Researchs konklusjon at tilbudet slik det gis i dag, overstiger etterspørselen.

1.2.1 Studiet og studentene

Evalueringsfunn viser tydelig at studiet har hatt en økning i antall søkere i perioden. Det er imidlertid få av disse som faktisk møter opp til studiet. Studieinstitusjonene har dermed en utfordring, ettersom de år etter år ser ut til å måtte sette i gang utdanningen til mer eller mindre halvfulle kull. Dette gjør at videreutdanningen er noe mer kostbar enn den har potensiale til å være. Ved å ha større studentkull ville man fått stordriftsfordeler, og dermed en lavere kostnad per fullførte student. Man ville også ha fått et større utbytte med tanke på å heve andelen i kommunale sektor som har videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Det er derfor Oxford Researchs konklusjon at studiet ser ut til å tilby et større antall studieplasser enn det er behov for og til en høyere pris enn hva som potensielt sett er mulig.

Omkring 9 prosent av studentene faller fra studiet i løpet av studieløpet. Evaluator anser behovet for en vurdering av studiets innhold og omfang som nødvendig, for å sikre at studiet i større grad lar seg kombinere med studentenes arbeidshverdag.

Stimuleringstilskuddet inspirerer kommuneansatte til å søke på videreutdanningen. Evalueringen konkluderer med at studenter som mottar stimuleringstilskudd oftere enn andre fullfører videreutdanningen til planlagt tid enn andre studenter. Det er imidlertid avdekket mulig ulik praksis mellom fylkesmannsembetene i hvordan tilskuddet håndheves, og Oxford Research anbefaler at det gjøres en nærmere gjennomgang av ordningen.

1.2.2 Behov og relevans

Evalueringen viser at det er et behov for kompetansen som videreutdanningen kan tilby. Det går også frem av våre funn at utdanningen treffer et behov som finnes i kommunene. Som nevnt er det tydelig at tilbudet overgår tilstrømningen av nye studenter. Hvorvidt dette tyder på at behovet er mindre enn tilbudet, er vanskelig å si. Oxford Research mener at det er nærliggende å anta at studietilbyderne i større grad hadde hatt mulighet for å fylle sine kull dersom videreutdanningen hadde vært bedre kjent.

Målgruppen for videreutdanningen er høgskoleutdannede som arbeider med barn og unge. Gitt at målgruppen er bred kan det imidlertid fremstå som om behovet er ulikt i de forskjellige målgruppene – ikke i omfang, men i innhold. Det ser også ut til at enkelte av disse målgruppene knapt har studenter ved studiet. Det er Oxford Researchs konklusjon at videreutdanningen oppfattes som aktuell og relevant særlig for tjenestemråder som barnevern, psykisk helse, skole, barnehage og til dels PPT. Det er Oxford Researchs vurdering at studietilbyderne altså bare til en viss grad ser ut til å treffe den brede målgruppen som er satt for studiet med tanke på fagområde. Her har studiet et stort potensiale med å nå ut til for eksempel NAV-ansatte, PPT og politi, som nesten ikke er representert som studenter ved i studiet per i dag.

I forhold til utdanningens relevans, er konklusjonen den at videreutdanningen er praksisnær. Studentene virker i all hovedsak å være fornøyd med hvordan opplegget er lagt opp i dag. Det er Oxford Researchs vurdering at tverrfagligheten fremstår som en klar styrke ved utdanningen.

1.2.3 Gjennomføringskvalitet

Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge holder på et overordnet nivå et høyt faglig nivå, basert på studentenes tilbakemeldinger. Det er imidlertid store variasjoner mellom de ulike studietilbyderne.

Samtidig konkluderer evalueringen med at det i for liten grad er et samarbeid på tvers mellom de ulike studietilbyderne og mellom studietilbyderne og Helsedirektoratet som oppdragsgiver. Dette er et forhold som bør styrkes i det videre, og som kan bidra til blant annet å sikre et likere faglig nivå på tvers av tilbyderne.

Videreutdanningen fremstår videre som krevende og langvarig. I denne sammenheng er det viktig å vektlegge studentenes subjektive oppfatning, da dette også blir fremholdt som årsaken til mye av frafallet man opplever på studiet.

På bakgrunn av funnene, konkluderer evaluering med at gruppeveiledning som ordning fremstår hensiktsmessig og fungerende, men at veiledernes rolle, kompetanse og erfaring bør drøftes og styrkes.

1.2.4 Effekter og utbytte

Evalueringen konkluderer med at studiet genererer et utbytte som er i tråd med målsettingene. Studenten opplever det samlede utbyttet som høyt både i forhold til relevant faglig påfyll, forbedret mestrings-evne og egenutvikling, og økt forståelse for fagfeltet.

Det er Oxford Researchs konklusjon at videreutdanningen genererer effekter i form av høyere lønn og endrede arbeidsoppgaver for noen av studentene.

Når det gjelder effekter – eller kunnskapsspredning – har studietilbyderne i stor grad evnet å utforme et praksisnært studie. Imidlertid er det andre forutsetninger for transfer som ikke er like gode, for eksempel involveres studentene i liten grad i utformingen av studieopplegget. Det er også lite fokus blant arbeidsgiverne på å spre kunnskapen til de arbeidstakerne som får mulighet til å delta på studiet. Evaluatør vil beskrive dette som et paradoks – gitt at det investeres ressurser i arbeidstakerne som får mulighet til å ta dette studiet. Imidlertid kan det også være en indikasjon på at arbeidsgiverne i liten grad ser behovet i å faktisk systematisere den kunnskapen og kompetansen som studenten har tilegnet seg.

1.3 Innspill til videreutvikling

På bakgrunn av evalueringens funn og konklusjoner, vil evaluatør i det følgende fremme noen innspill til veien videre for den tverrfaglige videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Disse forslagene baserer seg på den empiri vi har samlet, og som er oppsummert og drøftet i denne rapporten. Innspillene kan leses i sin helhet i kapittel 8, og gjengis her i en kortform.

Anbefalingene er strukturert i forhold til oppfølgingsnivå. Det betyr imidlertid ikke at det bør drøftes

på tvers av aktørene, og at enkelte av anbefalingene berører flere nivå.

Helsedirektoratet

- Basert på at tilbudet overstiger etterspørselen etter studieplasser, kombinert med at den enkelte studieplass i dag fremstår mer kostbar enn sammenliknbare studieplasser, anbefaler evaluatør at helsedirektoratet gjør en vurdering av omfanget på oppdraget de utlyser.
- Evaluatør ser det som gunstig om man i større grad evner å rekruttere gruppevis fra kommunene. Dette kan bidra til at studentene har et miljø også når de er på arbeidsplassen, samt øke mulighetene for å spre ny kompetanse. Et virkemiddel for å få dette til er stimuleringstilskuddet. Evaluatør anbefaler at direktoratet ser nærmere på muligheten for å benytte tilskuddet som et virkemiddel for mer målrettet rekruttering av studenter.
- Evaluatør anbefaler direktoratet å se på egne rutiner for frister og tilbakemeldinger og eventuelt justere dette slik at det i større grad harmonerer med utdanningsinstitusjonenes markedsføring og søknadsfrister.
- Evaluatør anbefaler direktoratet å gjennomføre en selvstendig evaluering av stimuleringstilskuddsordningen, med sikte på å vurdere bruken per i dag og vurdere fremtidige innretninger.
- Evaluatør anbefaler at helsedirektoratet justerer søknadsfristene for tilskuddet, slik at denne harmonerer med søknadsfristen for studiet.
- Det pågår for tiden en trend i norsk høyere utdanning, der videreutdanninger i større og større grad inkluderes som en del av masterstudiet. Fordelen ved dette er at studentene har mulighet til å gå videre og ta mastergrad dersom de ønsker dette. Evaluatør anbefaler at helsedirektoratet tar aktivt stilling til om dette er noe som ønskes for videreutdanningen i dialog med utdanningsinstitusjonene.
- Per i dag er variasjonen i faglig kvalitet stor mellom de ulike studietilbyderne. Evaluatør anbefaler at direktoratet gjør en nærmere vurdering av det faglige innholdet og kvaliteten på dette hos de ulike tilbyderne. Ett tiltak for å sikre dette er gjennom tilrettelegging av økt samarbeid.

- Evaluatør anbefaler videre at helsedirektoratet i større grad legger til rette for et tverrgående samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene.

Utdanningsinstitusjonene

- Markedsføringen av studiet fremstår som lite vellykket. Heller enn å målrette denne mot arbeidsgiverne, anbefaler evaluatør at markedsføringen spisses mot arbeidstakerne, da evalueringen viser at det i hovedsak er disse som gjør et selvstendig valg om å delta på studiet.
- Rekruttering av studenter bør stå høyt oppe på utdanningsinstitusjonenes agenda, med mål om nytenkning og nye måter å rekruttere studenter på.
- Evaluatør anbefaler at studieinstitusjonene, i tråd med kravspesifikasjonen, sikrer et tettere samarbeid med kommunene og andre relevante arbeidsgivere.
- Oxford Research vurderer tverrfagligheten som en klar styrke ved utdanningen, men vil samtidig anbefale at det bør iverksettes tiltak dersom det er ønskelig å sikre at denne bredden også inkluderer ansatte fra politi og NAV.

- For å ytterligere legge til rette for kunnskaps-spredning, bør studentene involveres i større grad i organiseringen av studieopplegget.

- Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er et arbeidskrevende studie med til dels høyt frafall. Evaluatør anbefaler utdanningsinstitusjonene å gå i dialog med hverandre og vurdere hvordan studiet i større grad kan tilrettelegges i forhold til studentens arbeidshverdag.

- Studieinstitusjonene bør også gå i dialog om erfaringsutveksling knyttet til hvordan de enkelte studiestedene sikrer velfungerende veiledere og gruppeorganiseringer.

Arbeidsgivere

- Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er et arbeidskrevende studium som i stor grad krever tilrettelegging fra arbeidsgivers side. Verken studieinstitusjonene eller direktoratet som sådan har noen mulighet for å legge føringer på arbeidsgiverne i forhold til dette. Et fokus på dette kan imidlertid være nyttig i interaksjon med kommunene i forbindelse med markedsføring med videre.

Kapittel 2. Om tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge

2.1 Om videreutdanningen

Den tverrfaglige videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge ble etablert i 2007. De første kullene ble uteksaminert våren 2009. I 2014 er 11 høyskoler/universiteter med i ordningen³:

- Høgskolen i Buskerud og Vestfold
- Universitetet i Agder
- Diakonhjemmet
- Høgskolen i Stord/Haugesund
- Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Høgskolen i Østfold
- Høgskolen i Lillehammer
- Høgskolen i Harstad
- Høgskolen i Sogn og Fjordane
- Høgskolen i Molde

Videreutdanningen er et landsdekkende nett av høyskoler/universiteter som gir et tilbud til ansatte i kommuner om tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge.

Videreutdanningen tilbys som regel som deltid, ved at en tar 60 studiepoeng fordelt over to år. Ved enkelte studiesteder inngår videreutdanningen som en del av en mastergrad, som ved Høgskolen i Molde.

Opptakskravet for utdanningen kan variere noe ut ifra varigheten og mellom utdanningsinstitusjonene, men generelt er opptakskravet⁴:

- Relevant bachelorgrad i barnevern, førskolelærer, helse- og sosialfag, medisin, pedagogikk, politiarbeid eller psykologi
- Minst ett års relevant yrkespraksis fra direkte arbeid med barn og/eller ungdom etter fullført utdanning⁵.
- Søkere med annen tilsvarende høyskole- eller universitetsutdanning kan etter særskilt vurdering få opptak.

Utdanningen er organisert i moduler. Innholdet i og omfanget av disse varierer imidlertid noe mellom de ulike institusjonene. Innholdet i utdanningen vil også

varierte noe ut ifra om utdanningen tilbys som årsstudium eller erfaringsbasert master.

Studiet retter seg spesielt mot ansatte som arbeider direkte med barn og unge⁶:

- Barnehager
- Skoler – særlig grunnskolen til ungdomsskolen
- Helse og omsorgs(sosial) tjenester
- PPT
- NAV
- Voksenopplæringen
- Barnevern
- Politi
- Kultur og fritid

Utdypende informasjon om organisering, struktur, rekruttering med mer fremkommer forøvrig i kapitlene 4 og 6.

2.2 Bakgrunn og formål med utdanningen

Videreutdanningen ble lansert sammen med veilederen Psykisk helsearbeid for barn og unge i kommunene (Sosial- og helsedirektoratet) i 2007, og kan begges sees som en følge av Opptappingsplanen.

Opptappingsplanen har sin bakgrunn i Stortingsmelding nr. 25 (1996-97) Åpenhet og helhet, som beskriver utfordringene i tjenestene til mennesker med psykiske lidelser. Planen innebærer en styrking og omstrukturering av tjenestene til en mer desentralisert hjelpetilbud. Barn og unge var definert som en prioritert gruppe i Opptappingsplanen. Et overordnet mål var at kommunene skulle gi alle barn og unge likeverdige tilbud og like utviklingsmuligheter uavhengig av sosial bakgrunn og bosted.

Målet var å styrke lokal kompetanse om barn og unges psykiske helse i et samlet sektoroverskridende og samordnet lokalt/kommunalt tilbud. Et slikt kompetansebehov ble også registrert på tvers av ulike institusjoner og profesjoner under Opptappingspla-

³ Konkurransesgrunnlaget

⁴ http://utdanning.no/studiebeskrivelse/psykososialt_arbeid

⁵ Ble endret fra krav om to års praksis til ett års praksis fra og med 2014

⁶ Står spesifisert ved en rekke av institusjonenes studiebeskrivelser, blant annet Diakonhjemmet Høgskole, Universitetet i Agder og Høgskolen i Lillehammer.

nen for psykisk helse, og vurdert å ha avgjørende betydning for kvaliteten på tjenestetilbudene til barn og unge og deres familier (selvevaluering).

En utfordring i arbeid med barn og ungdom er å kunne arbeide helhetlig – på tvers av sektorer og fagområder. Hovedårsaken bak etableringen av videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge, var at regjeringen ønsket å møte denne utfordringen og bidra til å etablere et tettere samarbeid mellom barnevern, helsestasjoner, barnehage, skole, politi og NAV for å unngå at barn blir kasteballer mellom offentlige tjenester. Dette underbygges som en utfordring ved flere brukerundersøkelser.

Brukerne var jevnt over godt fornøyde med de enkelte tjenestene de mottok, men mindre fornøyde med systemet som helhet. Brukerne ga i noen tilfeller uttrykk for at de kjente seg som kasteballer i et komplisert og uoversiktlig system, der det var «mange dører å banke på».

Kilde: NOU 2009:22, Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet

Videreutdanningen er utviklet for å styrke høgskoleutdannet personells kompetanse og bidra til bedre samarbeid og koordinering av tjenestene til barn og unge.

Målet med studiet er nedfelt i tre hovedpunkter:

- Utvikle kunnskap og kompetanse i tråd med barns og ungdoms behov
- Bedre samarbeid og koordinering av tjenestene
- Fokuserer på mestring og egenutvikling

2.2.1 Utfordringene i fagfeltet

Tidligere var det kommunale tilbudet innen psykisk helsearbeid i hovedsak rettet mot voksne, og i mindre grad barn og unge. Tilbudet var også som regel utført fra tjenester separat fra kommunenes øvrige psykiske helsearbeid og begrenset i omfang. Med opptrappingsplanen for psykisk helsearbeid (St. prp. nr. 63, 1997-98) skjedde en betydelig oppbygging av tjenestetilbudet. Innen spesialisthelsetjenesten er aldersinndelingen fortsatt gjeldende og det er en relativt streng organisatorisk avgrensning mellom barn- og ungefeltet og voksenpsykiatriske avdeling-

er. Som følge av en gradvis dreining i ansvars og oppgavefordelingen mellom spesialist- og kommunehelsetjenesten, og der kommunene opplever et økt press på sine tjenester, har flere kommuner sett det hensiktsmessig med et mer samorganisert tjenestetilbud. En organisering der vurdering av hvilke behov for hjelp som foreligger i større grad legges til grunn for hvor hjelpen skal ytes, enn ved aldersbestemte inndelinger.

Det er stor ulikhet i hvordan kommunene har organisert sitt tjenestetilbud.⁷ Et økende antall familiesentre, samt ulike varianter på Familiens hus, er eksempler på hvordan kommunene organiserer sitt tjenestetilbud til barn og unge og hvor aldersavgrensning ikke er avgjørende faktor. Arbeidsfeltet er blitt større, og man opprettholder i mindre grad et ensidig fokus på barnet eller den unges vansker alene, men familien/nettverket tas med inn i samarbeidet.⁸ I 2013 var det 59 prosent av kommunene som hadde organisert rus og psykisk helsearbeid sammen, mens 41 prosent av kommunene har egen tjeneste, avdeling, team eller etat til psykisk helsearbeid.⁹

Innen voksenfeltet har det under og etter opptrappingsplanperioden blitt gjennomført en betydelig styrking av behandlingstilbudet. Eksempler er utbygging av de distriktspsykiatriske senter, samt Tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelproblemer (TSB). Ser man på behandlingstilbud i samme tiårsperiode som opptrappingsplanen ble gjennomført (1998-2008) hadde man også en sterk vekst i antall barn og unge som mottok behandling i det psykiske helsevernet (157 prosent).¹⁰ I samme periode ble det også gjennomført en betydelig styrking i antall årsverk i kommunene. Både innen helsestasjon og skolehelsetjeneste, men også innen rådgivende og forebyggende tjenester. Tross denne økningen i antall årsverk, opplevde kommunehelsetjenesten et økt press på sine tjenester.¹¹ Man har altså i en periode der det har blitt gjennomført en styrking av behandlings- og tjenestetilbud ved begge tjenestenivåer samtidig opplevd en økt etterspørsel begge steder. Resultat fra evalueringsrapporter av opptrappingsplanperioden tyder på at det ikke er samsvar mellom de kommunale tjenestenes oppgaver i arbeid med

⁷ Andersson, Helle Wessel (red.) (2005) Kunnskapsstatus om det samlede tjenestetilbudet for barn og unge, SINTEF-rapport 3/05, Sintef Helse, Trondheim

⁸ Adolfson, Vedeler (red.) m.fl., (2011) Familiens hus - organisering og faglige perspektiver, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Nord psykisk helse og barnevern (RKBU – Nord), Universitetet i Tromsø, UiT

⁹ <http://www.sintef.no/prosjekter/sintef-teknologi-og-samfunn/2013/kommunale-tiltak-i-psykisk-helsearbeid-2013-arsverksstatistikk-og-analyser-av-kommunal-variasjon/>

¹⁰ Helsedirektoratet, Rapport IS-1854 (2010) Barn og unge i det psykiske helsevernet – ett år etter opptrappingsplanen, Avdeling økonomi og analyse, Trondheim

¹¹ Andersson, Helle Wessel og Steihaug, Sissel (2008) Tilgjengelighet av tjenester for barn og unge med psykiske problemer: Evaluering av Opptrappingsplanen for psykisk helse, SINTEF rapport A4727, Sintef Helse, Trondheim

ban og unge, og de ressurser de har tilgjengelig.¹² Det kan således stilles spørsmål ved hvorvidt barne- og ungdomsfeltet i tilstrekkelig grad er blitt viet nok oppmerksomhet sett opp mot denne store utbyggingen.

Tross styrking av tjenestetilbudet er det fortsatt en stor ulikhet i omfang av tjenester rettet mot henholdsvis voksne og barn og unge. For mange kommuner er det nettopp innen psykisk helsearbeid blant barn og unge at utfordringene synes størst. Dette understøttes blant annet fra utfordringsbilde som fremkommer i den årlige nasjonale Ungdataundersøkelsen (NOVA Rapport 10/14, 2014, Ungdata – Nasjonale resultater 2013). Mens det for voksenfeltet nå er et omfang på tjenestene som muliggjør å etablere sterke og gode fagmiljøer, er dette vanskeligere innen barne- og ungefeltet. De ansatte er færre og samtidig oppleves utfordringsbilde å være mer krevende enn tidligere. Fra en situasjon der både fastleger og andre helsepersonell har hatt lav terskel for å viderehenvise til spesialisthelsetjenesten når de kom i kontakt med barn og unge med psykiske utfordringer, opplever man nå i økende grad en forventning fra henvisningsmottaker at det både gjøres en grundigere kartlegging og vurdering før henvisning sendes, samt i tillegg at kommunene også selv må ta et større ansvar for å fremskaffe et godt behandling og- eller oppfølgingstilbud. Spesielt for små og mellomstore kommuner er dette utfordrende.¹³ Mange kommuner erkjenner at det i møte med denne utfordringen foreligger en manglende kompetanse.

¹² Andersson, Helle Wessel og Steihaug, Sissel (2008) Tilgjengelighet av tjenester for barn og unge med psykiske problemer: Evaluering av Opptappingsplanen for psykisk helse, SINTEF rapport A4727, Sintef Helse, Trondheim

¹³ Sluttevalueringssrapporten fra SINTEF Helse beskriver med klartekst i kapittel 5 under konklusjoner og anbefalinger at de små og mellomstore kommunene har et stort udekket kompetansebehov. Herunder mangel på psykologkompetanse i de små og mellomstore kommuner.

Kapittel 3. Om evalueringen

3.1 Bakgrunn og formålet med evalueringen

I konkurransegrunnlaget skisserte Helsedirektoratet det overordnede målet med evalueringen:

Det overordnede målet med evalueringen er å vurdere i hvilken grad tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid for barn og unge svarer på behovene for økt kunnskap og kompetanse i arbeidet innen barne- og ungefeltet i kommunene i lys av Regjeringens mål og innsatsområder på dette området.

Evalueringen har tatt for seg en lang rekke spørsmål knyttet til videreutdanningen. I denne rapporten er disse gruppert i henholdsvis fire hovedkapitler med tilhørende underkapitler:

1. Studiet og studentene
2. Gjennomføringskvalitet
3. Behov og relevans
4. Effekter og utbytte

3.2 Metode

Evalueringen bygger på et evalueringsdesign bestående av en rekke elementer som kan grupperes i følgende hovedkategorier;

- Dokumentstudier
- Intervjuer
- Registerdata
- Spørreundersøkelser
- Selvevaluering

Evalueringen har med andre ord lagt til rette for metodetriangulering, noe som innebærer at vi er i stand til å belyse en problemstilling med data fra flere ulike kilder. Dette styrker evalueringens validitet, og gjenspeiles også i at rapporten er bygd opp etter evalueringsspørsmålene og ikke etter datakilder.

I det følgende vil vi kort presentere de ulike metodiske verktøyene – med fokus på eventuelle utfordringer vi har støtt på i arbeidet med evalueringen.

3.2.1 Dokumentstudier

Dokumentstudier er en sentral metode i oppstarten av evalueringsprosjekter. Arbeidet med foreliggende data er allerede omtalt, men det er viktig å understreke at denne typen studie foregår gjennom hele evalueringsprosessen. Imidlertid var det særlig viktig å samle dette inn innledningsvis for å etablere et kunnskapsgrunnlag som prosjektteamet vil bygge på og dra nytte av i det videre arbeidet.

For dette oppdraget har dokumentstudiene vært spesielt viktig da dette inngår som en sentral del av forstudiet, og videre for å besvare flere av problemstillingene i prosjektet.

Under forstudiet har det vært relevant å se på studieplanene for utdanningen, samt tidligere rapporter og utredninger. Sentrale dokumenter i evalueringen har blant annet vært:

- Kravspesifikasjon for tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge (alle år)
- Regjeringens mål og innsatsområder innen barne- og ungefeltet i statsbudsjettet 2014 BLD 2014/2015
- Evaluering av videreutdanning i psykisk helsearbeid, Sintef A2954 Rapport
- Evaluering av opptrappingsplanen for psykisk helse, Forskningsrådet14
- Sammen om mestring –veileder- Helsedirektoratet 2014 IS 2076
- Prop. 1 (2013 – 2014) Helse- og omsorgsdepartementet
- Helse på barns premisser – Barneombudets Fagrapport 2013
- Andre relevante stortingsmeldinger
- Studieplaner
- Budsjetter og regnskap
- Vedtaksprotokoller i Helsedirektoratet

3.2.2 Dybdeintervjuer

Helt i oppstarten av evalueringen ble det gjennomført 5 eksplorative intervjuer med sentrale informanter fra Helsedirektoratet, studenter, utdanningsinstitusjoner og fylkesmenn. Hensikten med dette var å øke forståelsen og innsikten til prosjektteamet, slik

14

http://www.forskningsradet.no/no/Artikkel/Evaluering_av_Opptrappingsplanen_for_psykisk_helse/1219128517836i

at det videre arbeidet var tuftet på et robust kunnskapsgrunnlag. De eksplorative intervjuene ble gjennomført per telefon/Skype/web, på bakgrunn av en semistrukturert intervjuguide.

Videre har dybdeintervjuer med nøkkelinformanter utgjort en viktig datakilde i arbeidet med evalueringen. Disse Intervjuene er også blitt gjennomført på bakgrunn av en semistrukturert intervjuguide, som definerte hvilke hovedtemaer samtalen skulle dreie seg om, samtidig som den åpnet for at dimensjoner og elementer som dukket opp i intervjuet kunne forfølges og utdypes.

Intervjuguiden tar utgangspunkt i de sentrale spørsmålene som evalueringen dekker, men ble tilpasset den enkelte informant og hva som var relevant ut ifra relasjon og kjennskap til videreutdanningen, typen organisasjon som vedkommende representerte, med mer. Guidene ble utarbeidet av teamet i fellesskap, koordinert av prosjektleder.

Det er gjennomført 16 dybdeintervjuer med aktører fra følgende grupper:

- Helsedirektoratet
- Studietilbydere
- Nåværende og tidligere studenter
- Arbeidsgivere for studenter som tar eller har tatt utdanningen
- Rådgivere hos fylkesmannen
- Barnevernet
- Skoler
- Politi
- Helsestasjoner
- NAV
- Barnehager

Intervjuene er gjennomført som personlige intervjuer eller som telefonintervjuer, avhengig av hva som var hensiktsmessig for informant og prosjektteam.

3.2.3 Registerdata og statistikk

Arbeidspakke 1 har besvart en rekke problemstillinger som har krevd tilgang på registerdata og statistikk. Vi har benyttet tre kilder for å innhente denne informasjonen:

- Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)
- Utdanningsinstitusjonene
- Helsedirektoratets dokumenter

Vi har særlig fokusert på å hente ut og sammenstille registerdata fra DBH. Disse er særlig benyttet til å beskrive utvikling i nøkkeltall og søkertall (kapittel 4.1).

3.2.4 Spørreundersøkelse

Prosjektet har basert seg på to spørreundersøkelser. Vi har sendt ut spørreskjema til følgende respondentgrupper:

- En survey til nåværende og tidligere studenter
- En survey til et utvalg faglig ansvarlige for tjenestene i barne- og ungefeltet i kommunene

Survey som metode ble valgt fordi en rekke av problemstillingene i evalueringen egner seg særlig godt å få svar på gjennom spørreskjema. Blant annet studentenes opplevelse av sammenhengen mellom innholdet i veiledningen, studiene og utfordringene i praksisfeltet, og studentenes opplevelse av om gruppeveiledning er en god måte å organisere veiledningen på? Surveyene ble gjennomført i februar 2015.

Survey til studenter

I gjennomføring av surveys har vi samarbeidet tett med oppdragsgiver og utdanningsinstitusjonene, for å få tilgang til mailadresser for å gjennomføre undersøkelsene. Vi forutsatte at utdanningsinstitusjonene var villig til å stille epost-adresser til tidligere og nåværende studenter til disposisjon. Alle studieinstitusjonene bort sett fra Høgskolen i Stord og Hauge-sund var behjelpelige med dette. Denne tilbyderer er derfor ikke med i det endelige materialet.¹⁵ For Høgskolen i Buskerud og Vestfold ble det etablert et eget innsamlingsopplegg, der høgskolen valgte å sende ut undersøkelsen via egne kanaler.

Det er samlet inn navn på 1306 unike studenter, nåværende og tidligere. Epostene institusjonene overleverte var i mange tilfeller epostadresser som studentene hadde da de var studenter. Mange av disse var som forventet foreldet. 206 manglet eller hadde en utdatert epostadresse, og er utelatt fra surveyen. Det er en overvekt av respondenter fra Høgskolen i Molde som må utelates (31 stykker).

¹⁵ Ifølge Datatilsynets nettsider er en persons epost epost ikke å anse som personsensitive data med mindre eposten sammenstilles med andre personlige opplysninger, hvilket ikke er tilfelle her. Det er evalueringsteamets vurdering at utleveringen av epostlister også er innenfor etter forvaltningsloven, hvor det gis unntak for å utlevere studentdata til forskningsammenheng. HSHs argumentasjon gikk i all hovedsak på at de ikke ønsket å utlevere epostlister til evalueringsteamet, da institusjonen har definert studentenes epost som persondata, og har en policy på ikke å utlevere dette.

Tabellen som følger viser en fordeling av respondenter etter de ulike utdanningsinstitusjonene som surveyen ble sendt til. Som vi ser, er Molde og Tromsø noe dårligere representert. Dette gjenspeiler at disse institusjonene har tilbudt utdanningen færre år, og totalt sett har færre studenter enn de andre institusjonene. Det kan også være viktig å merke seg at Høgskolen i Lillehammer og i Sør-Trøndelag utgjør en stor andel. Dette er imidlertid uproblematisk så lenge man kontrollerer for disse skjevhetene i analysene. Dette har vi løst gjennom å kommentere på forskjeller mellom studieinstitusjonene i rapporteringen av funn. Dette ligger imidlertid nært opp til virkeligheten, da disse institusjonene utdanner klart flest studenter.

I tillegg til dette sendes invitasjonen til 80 respondenter ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold. Av disse valgte 39 å svare på undersøkelsen. Merk at datakvaliteten på epostlistene hos denne høgskolen er lav, da institusjonen ikke har data for andre år enn 2014.

Tabell 1: Utvalg og svarprosent, studenter

Institusjon	Antall respondenter	Andel av det totale utvalget	Antall svar	Svarprosent
Diakonhjemmet	114	10 %	76	67 %
Høgskolen i Hedmark	152	13 %	93	61 %
Høgskolen i Lillehammer	185	16 %	111	60 %
Høgskolen i Molde	57	5 %	31	54 %
Høgskolen i Sogn og Fjordane	60	5 %	38	63 %
Høgskolen i Sør-Trøndelag	184	16 %	115	63 %
Høgskolen i Østfold	124	11 %	46	37 %
Høgskolen i Harstad	62	5 %	33	53 %
Universitetet i Agder	125	11 %	77	62 %
Universitetet i Tromsø	37	3 %	16	43 %
Høgskolen i Buskerud og Vestfold	80	7 %	39	49 %
Totalsum	1180	100 %	675	57 %

Kilde: Oxford Research AS

Som vi skal komme tilbake til i kapittel 4, er det omkring 1400 studenter som har startet på videreutdanningen i perioden. 1100 til 1200 studenter har fullført studiet. Ser man på dette som den mer reelle populasjonen, kan vi si at 675 av anslagsvis 1400 studenter har svart på undersøkelsen, hvilket gjør den hypotetiske svarprosenten til 48,2 prosent. Det er rimelig å forvente at respondentene i større grad enn ikke-respondentene oftere har fullført videreut-

danningen, og oftere er mer tilfredse med studiet. Det er også rimelig å anta at høgskolene også i større grad har e-postadressene til studenter som har fullført studiet versus de som avsluttet tidlig. Dette er følgelig elementer det tas hensyn til i tolkning av funn fra spørreundersøkelsen.

Survey til ansatte i kommunene

Det ble bestemt å sende ut survey til de kommunene som vi vet at har fått stimuleringstilskudd i perioden 2007 til 2014. I forkant av dette gjennomførte vi et omfattende kartleggingsarbeid opp mot både Helse- og direktoratet og fylkesmennene for å få oversikt over hvilke kommuner dette var snakk om. Totalt ble surveyen sendt ut til 255 kommuner. Av disse er 234 kommuner som vi er sikre på at har mottatt stimuleringstilskudd en eller flere ganger i perioden. For 21 kommuner har det ikke vært mulig å fremskaffe informasjon om dette så langt i prosjektperioden, mye grunnet manglende oversikt i enkelte fylkesmannsembeter. Vi har derfor valgt å inkludere de kommunene vi ikke har informasjon om i utvalget, for å være sikker på at vi ikke ekskluderer potensielle mottakere. Surveyen er sendt til flere respondenter per kommune, for å sikre at den treffer de relevante mottakere.

For å gjennomføre surveyen til faglige ansvarlige og i kommunene har vi benyttet oss av nettsiden www.kommunenøkkel.no. Her anskaffet vi tilgang til epostadresser til kommunalt ansatte som jobber på fagfelt som undersøkelsen er relevant for. Av de aktuelle 255 kommunene, var det tilgjengelige epostlister for 253 av disse. For de 2 siste kommunene ble surveyen sendt til postmottaket i kommunen, og bedt videresendt til relevante aktører.

Tabellen nedenfor viser en oversikt over hvordan utvalget til kommuner fordeler seg på de ulike funksjonene som er valgt ut. Som vi ser, er det en betydelig andel NAV-ledere, pleie-/omsorgssjefer og ledende helsesøstre. Disse er relevante for surveyen, og vil være viktige respondentgrupper. Vi merker oss videre at det kun er 7 prosent av utvalget som er psykisk helseledere.

Som vi ser, er svarprosenten jevnt over meget tilfredsstillende. 713 respondenter har svart på undersøkelsen, eller 62 prosent. Merk at N-en på enkelte av figurene som presenteres er lavere enn dette, da respondenter som har svart at de ikke har kjennskap til hverken videreutdanningen eller stimuleringstilskuddet filtreres ut tidlig i undersøkelsen. Unntaket er NAV-ledere, hvor svarprosenten er noe lavere enn ellers. Den lave andelen svar herfra skyldes at enkel-

te NAV-respondenter rapporterte tilbake at de ikke fikk åpnet spørreundersøkelsen grunnet en intern brannmur. Dette er uheldig, og kunne ha fått en innvirkning på spørreundersøkelsens representativitet. Imidlertid viser survey til studenter i kapittel 4.2.1 at NAV-ansatte kun utgjør en marginal andel av studentene som tar videreutdanningen. Vi vil derfor argumentere for at skjevheten ikke utgjør et problem fordi den gjenspeiler den virkelige fordelingen.

Tabell 2: Utvalg og svarprosent, kommuneansatte

Institusjon	Antall respondenter	Andel av det totale utvalget	Antall svar	Svarprosent
Fagansv./barnehagesjef	97	8 %	64	66 %
Fagansv./skolesjef	81	7 %	50	62 %
Ledende helsesøster	147	13 %	99	67 %
Leder barnevern	136	12 %	85	63 %
Leder NAV	165	14 %	70	42 %
Musikk-/kulturskolerektor	153	13 %	106	69 %
Oppvekstleder	114	10 %	69	61 %
Pleie-/omsorgssjef	170	15 %	106	62 %
Psykisk helseleder	81	7 %	57	70 %
Postmottak	2	-	7	-
Totalsum	1146	100 %	713	62 %

Kilde: Oxford Research AS

3.2.5 Selvevaluering

I denne evalueringen har vi sendt selvevalueringer til alle høyskolene og universitetene som er tilbydere av utdanningen.

Bruk av selvevalueringer i evalueringssammenheng er noe Oxford Research har hatt god erfaring med. Selvevalueringer er også en metode som ofte blir benyttet innen FoU, for eksempel er fagevalueringene Norges Forskningsråd gjennomfører ved en rekke institutter basert på (blant annet) denne metoden.

Selvevalueringen startet med en type «factsheet». Denne delen bestod av mer deskriptiv informasjon. Denne informasjonen kan telles, og dermed behandles mer kvantitativt.

En selvevaluering innebærer at de som arbeider med videreutdanningen som evalueres får mulighet til å gi en utfyllende tilbakemelding til evalueringsteamet på de evalueringsspørsmål som er mest relevante. Denne metoden er altså en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode.

Oxford Research har utarbeidet et opplegg for selvevaluering ved alle utdanningsinstitusjonene som tar utgangspunkt i gjennomføringskvaliteten ved institusjonen og at aktørene dermed drøfter organiseringen av utdanningen deriblant samarbeid med andre aktører, fysiske forutsetninger, kvalitet, effektivitet og måloppnåelse.

Nesten samtlige institusjoner strakk seg langt for å fylle ut selvevalueringen, og leverte disse til oss innen en tidsfrist. Bare for Universitetet i Tromsø er det ikke levert en selvevaluering.

3.2.6 Læringsseminar

Mot avslutningen av evalueringen ble det også avholdt et læringsseminar med relevante aktører for prosjektet. Hensikten var å sikre en valid tolkning av resultatene, og samtidig sørge for engasjering og involvering av de berørte partene. Dette er sentralt for videre arbeid med utvikling av videreutdanningen. Seminaret ble avholdt i Helsedirektoratets lokaler i Oslo, og samtlige studietilbydere ble invitert. Det var totalt 28 personer påmeldt, der flere av tilbyderne stilte med flere representanter.

Kapittel 4. Studiet og studentene

En viktig del av evalueringssoppdraget har vært å fremskaffe informasjon knyttet til studentene og studietilbudet som sådan. Dette kan betegnes som en kartleggingsdel hvis mål har vært å gi oppdragsgiver en bedre oversikt over og kunnskap om videreutdanningstilbudet.

I det følgende vil kartleggingen presenteres, delt inn i to delkapitler hvor det første omhandler videreutdanningen, og det andre omhandler studentene.

Kartleggingskapittelet avsluttes med en kort redegjørelse for stimuleringsstilskuddsordningen. Som nevnt allerede i metodekapittelet, er denne delen av evalueringen tonet ned. Imidlertid er det viktig å påpeke noen hovedinnspill som er fremkommet i evalueringsarbeidet.

4.1 Fokus på videreutdanningen

4.1.1 Utvikling i nøkkeltall

I dette kapittelet presenteres nøkkeltall og utvikling i disse for de ulike studieinstitusjonene. I det følgende skal vi gjennomgå:

- Hvilke tilbydere finnes?
- Antall søkere til de ulike institusjonene
- Antall studenter som har fullført
- Kostnader per studieplass/fullførte studieløp
- Kjennskap til videreutdanningen

Datamaterialet er hovedsakelig hentet fra Database for høgre utdanning (DBH). Der registerdataene har vært mangelfulle, er studieinstitusjonene bedt om å supplere disse gjennom selvevalueringen. Det er også benyttet annen dokumentasjon som er gjennomgått i forbindelse med evalueringsarbeidet.

Hvilke høgskoler/universiteter tilbyr utdanningen i perioden 2007 – 2014?

Den tverrfaglige videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge ble i 2007 tilbudt ved 9 ulike universiteter og høyskoler. De første kullene ble uteksaminert våren 2009. 10 høgskoler og universiteter fikk i 2008 tilskudd til å starte opp nye kull. Høsten 2009 var det 13 tilbydere som startet opp, i 2010 var det 11 tilbydere. Høyskolen i Bodø (senere Universitetet i Nordland) forsøkte å starte opp i 2010, men fikk ikke nok studenter.

I 2011 var det 11 tilbydere, i 2012 12 tilbydere, og i 2013 8 tilbydere. I tillegg var det to av tilbyderne som ikke startet opp dette året (2013) på grunn av for få kvalifiserte studenter, Harstad og Buskerud og Vestfold. Høsten 2014 var det 11 tilbydere som startet opp. Se for øvrig neste tabell, hvor institusjonene som har tilbudt videreutdanningen er illustrert med grønne skraverte felter de ulike årene.

Høgskolen i Finnmark er ikke inkludert i evalueringen, da denne har fusjonert med UiT i 2013 og ikke er en aktiv tilbyder lenger. Heller ikke Høyskolen i Bodø (senere Universitetet i Nordland) er inkludert. Dette skyldes mye manglende data i database for høgre utdanning for disse tilbyderne. Videre har det også skjedd en fusjon (fra 1. januar 2014) mellom høgskolene i Buskerud og Vestfold. Dette har bidratt til at det, samlet sett, har blitt en endring i hvem tilbydere er i perioden, og i antall tilbydere.

En av studieinstitusjonene har, basert på erfaring med etterspørsel og antall studenter i sitt område, valgt å tilby utdannelsen annethvert år. Dette gjelder for eksempel Høgskulen i Sogn og Fjordane, som siden 2010 har praktisert å veksle mellom å tilby videreutdanning i psykisk helsearbeid, og videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Skolen oppgir selv at de opplever dette som en fordel i markedsføring og rekruttering.

Tabell 3: Oversikt over hvilke år utdanningsinstitusjonene har tilbudt utdanningen

Lærested / År videreutdanning tilbudt	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Diakonhjemmet Høgskole	Ikke tilbudt							
Høgskolen i Harstad							Ikke tilbudt	
Høgskolen i Hedmark			Ikke tilbudt					
Høgskolen i Lillehammer								
Høgskolen i Molde		Ikke tilbudt			Ikke tilbudt		Ikke tilbudt	
Høgskolen i Østfold		Ikke tilbudt		Ikke tilbudt				
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Ikke tilbudt				Ikke tilbudt		Ikke tilbudt	
Universitetet i Agder								
Høgskolen i Vestfold (Buskerud og Vestfold fra 2014)	Ikke tilbudt						Ikke tilbudt	
Høgskolen Stord/Haugesund	Ikke tilbudt							
Høgskolen i Sør-Trøndelag								
Høgskolen i Finnmark				Ikke tilbudt	Ikke tilbudt			Ikke tilbudt
Universitetet i Tromsø	Ikke tilbudt	Ikke tilbudt				Ikke inngått avtale	Ikke tilbudt	Ikke tilbudt
Universitetet i Nordland		Ikke tilbudt		Ikke tilbudt		Ikke tilbudt	Ikke tilbudt	Ikke tilbudt

Kilde: Oxford Research AS / Database for høgre utdanning / Selvevaluering

Antall søkere til de ulike institusjonene

Neste tabell viser utviklingen i søkertall per utdanningsinstitusjon i perioden som utdanningsinstitusjonene har tilbudt utdanningen (samt årene den ble tilbudt, men ikke igangsatt grunnet manglende søkere. Dette var tilfelle fire ganger).

I snitt har det vært 57 søkere per institusjon per år. Gjennomsnittet i per år per studieinstitusjon varierer fra hele 78,1 i 2007 til 51,5 søkere i 2013, og opp igjen på 74,4 i 2014.

Helsedirektoratet har oppgitt i konkurransegrunnlaget at det de senere år er registrert en nedgang i antall søkere til videreutdanningen. Som neste tabell viser, gjelder ikke dette samtlige studietilbydere, og heller ikke totalt sett. Det har tvert imot vært en økning i antall studenter som har søkt på videreutdanningen i perioden.

Dersom vi ser utviklingen i søkertall under ett, ser vi at det er store svingninger i søkertall for ulike år. Videreutdanningen har totalt sett fått mellom 500 og 800 søknader hvert år, der toppårene er 2012 og 2014. Svingningene samsvarer med antall tilbydere for det enkelte år.

Vi har imidlertid noen utfordringer med datakvalitet her. Det er enkelte år det ikke er søkerdata registrert i DBH. Ved å sette inn et gjennomsnitt for de årene det ikke er tilgjengelige tall, har Oxford Research utarbeidet et estimat på totalt antall søkere i perioden som vi mener ligger nærmere virkeligheten enn det totale antall søkere som man får når man bare summerer antallet per år. For ordens skyld presenteres begge i neste tabell. Estimaten er utarbeidet for å utelukke at ikke endringene i søkertall skyldes de manglende dataene. Både estimaten og totalantallet peker imidlertid i samme retning, og indikerer at videreutdanningen får mellom 515 og 850 søknader per år.

Som vi ser, er det store variasjoner mellom skolene i antall søknader i perioden. Enkelte tilbydere har hatt en klar økning i søkertallet i perioden, mens andre har hatt en markant nedgang. Av studieinstitusjoner som har hatt en økning kan vi trekke frem Diakonhjemmet, og til en viss grad Høgskolen i Østfold. Universitetet i Agder har hatt en økning med en topp i 2011, hvor det etter dette har skjedd en nedgang. Høgskolen i Stord/Haugesund har hatt en nedgang, men har også særlig store variasjoner fra år til år i sine søkertall. Høgskolen i Sør-Trøndelag har også hatt en viss nedgang.

Tabell 4: Oversikt over antall søkere de ulike år utdanningsinstitusjonene har tilbudt utdanningen

Institusjon / År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Diakonhjemmet Høgskole	-	41	Ukjent	94	103	80	96	115
Høgskolen i Harstad	73	Ukjent	45	65	Ukjent	98	31	64
Høgskolen i Hedmark	52	52	-	21	36	32	20	20
Høgskolen i Lillehammer	135	89	118	94	110	114	89	111
Høgskolen i Molde	62	-	40	39	-	71	-	32
Høgskolen i Østfold (1)	35	-	25	-	21	34	42	47
Høgskulen i Sogn og Fjordane (2)	-	55	41	23	-	46	-	54
Universitetet i Agder (2)	79	73	70	81	113	84	108	80
Høgskolen i Vestfold (Buskerud og Vestfold fra 2014)	-	28	23	30	23	25	5	28
Høgskolen Stord/Haugesund	-	100	71	64	23	82	42	67
Høgskolen i Sør-Trøndelag	107	45	81	81	73	83	69	52
Høgskolen i Finnmark	39	17	Ukjent	-	-	50	13	Fusjon
Universitetet i Tromsø	-	-	41	59	Ukjent	Ukjent	-	-
Universitetet i Nordland	Ukjent	-	Ukjent	Ukjent	30	29	-	-
Gj.snitt søkere per studieinstitusjon (1)	78,1	55,6	58,9	59,2	56,8	60,3	51,5	74,4
Totalt antall søkere	582	500	555	651	532	828	515	670
Justert total (3)	629	563	719	681	664	878	515	670

Kilde: Oxford Research AS / Database for høgre utdanning / Selvevalueringer.

Merknader: (1) For HiØ i 2007, 2009 og 2011 er det ikke registrerte data i FS (høgskolens elektroniske studentsystem), derfor er det ikke oppgitt tall for antall studenter som er tatt opp til studiet. Disse er ikke tatt med i beregningen av gjennomsnitt.

(2) Her oppgis antall 1. prioritetsøkere

(3) Ved beregning av gjennomsnitt for de få av årene det ikke er tilgjengelige søknadstall for, har Oxford Research estimert en estimert total som vi mener ligger nærmere virkeligheten enn det totale antall søkere enn det som er oppgitt i raden «Totalt antall søkere». For ordens skyld presenteres begge her.

Antall studenter som har fullført

I den neste tabellen presenteres tall for hvor mange studenter som har fullført videreutdanningen de ulike årene. Studiet er (som oftest) toårig, som betyr at dersom studenten starter opp høsten 2007, skal han eller hun etter planen fullføre i løpet av våren 2009. Det er ikke presentert tall for kullet som startet i 2013, da disse ikke er ferdig med sitt studieløp på det tidspunkt evalueringen ferdigstilles.

Tabellen viser at det ser ut til å ha vært en nedgang i antall studenter som fullfører studieprogrammet per kull i løpet av perioden. Antall fullførte studenter er langt høyere i det første og til dels også i det andre kullet (07/09 og 08/10), enn i kullene som har kommet etterpå. I kullet som tok studiet fra 2007 og fullførte i 2009, er det utdannet i snitt 27,6 studenter per studieinstitusjon. I årene siden har det blitt utdannet i snitt mellom 14 og 19 studenter. Nedgangen er markant hos alle tilbydere, sett bort i fra Høgskolen i Stord/Haugesund som har hatt svært stabile tall for fullførte studenter. Tallene ser imidlertid ut til å ha stabilisert seg mot slutten av perioden.

Det er også verdt å bemerke at det er varierende datakvalitet på dette i Database for høgre utdanning. Institusjoner som Universitetet i Tromsø, Universitetet i Nordland og Høgskolen i Finnmark har for eksempel i liten grad rapportert inn fullførte studenter for dette studiet. Kombinert med at UiT ikke har levert inn selvevaluering til oss med supplerende tall, er materialet mangelfullt for disse institusjonene. Samlet sett gjør dette at det er vanskelig å si noe om det totale bildet av fullførte studenter. Summerer vi det materialet vi har, finner vi med sikkerhet at 1048 studenter har fullført utdanningen i fra kull 07/09 til kull 12/14. Dette er de vi med sikkerhet kan fastslå at er ferdigutdannet.

Oxford Research har, basert på bruk av gjennomsnitt, gjennomført enkle estimater for å kunne si noe om det faktiske antallet. Analysene våre tyder på at det reelle tallet på antall utdannede ligger nærmere 1100-1200 studenter i perioden. Estimaten utjevner imidlertid at det er noe mangelfulle data særlig for kullet 08/10, og gir et mer realistisk bilde av utviklingen i antall fullførte i perioden. Tallene bekref-

ter altså tendensen som er kommentert ovenfor, nemlig at antall fullførte studenter ser ut til å ha stabilisert seg på rundt 170 studenter per kull. I og

med at Høgskulen i Sogn og Fjordane og Molde tilbyr studiet annethvert år, gir dette en viss form for naturlige svingninger fra år til år.

Tabell 5: Antall studenter som har fullført videreutdanningen de ulike årene, etter utdanningsinstitusjon

Lærested / År videreutdanning tilbudt	2007-2009	2008-2010	2009-2011	2010-2012	2011-2013	2012-2014
Diakonhjemmet Høgskole	Ikke tilbudt	Ukjent	14	20	19	14
Høgskolen i Harstad	33	Ukjent	14	11	Ukjent	8
Høgskolen i Hedmark	38	30	Ikke tilbudt	13	23	14
Høgskolen i Lillehammer	38	16	37	35	19	16
Høgskolen i Molde	25	Ikke tilbudt	15	15	Ikke tilbudt	17
Høgskolen i Østfold	23	Ikke tilbudt	13	Ikke tilbudt	17	16
Høgskulen i Sogn og Fjordane	Ikke tilbudt	16	16	11	Ikke tilbudt	8
Universitetet i Agder	21	15	12	10	14	11
Høgskolen i Vestfold (Buskerud og Vestfold fra 2014)	Ikke tilbudt	28	19	22	10	12
Høgskolen Stord/Haugesund	Ikke tilbudt	20	20	12	23	19
Høgskolen i Sør-Trøndelag	33	14	12	17	20	20
Høgskolen i Finnmark	10	Ukjent	Ukjent	Ikke tilbudt	Ikke tilbudt	Ukjent
Universitetet i Tromsø	Ikke tilbudt	Ikke tilbudt	9	8	Ukjent	Ikke tilbudt
Universitetet i Nordland	Ukjent	Ikke tilbudt	12	Ikke tilbudt	20	Ikke tilbudt
Total	221	139	194	174	165	155
Estimert total	251	184	202	174	190,5	173

Kilde: Oxford Research AS / Database for høgre utdanning / Selvevalueringer

Kostnader per studieplass/fullførte studieløp

I selvevalueringen som er gjennomført, ble utdanningsinstitusjonene bedt om å oppgi kostnad per fullførte studieløp i antall kroner. Det har vist seg langt mer utfordrende enn forventet å fremskaffe en totaloversikt over dette. Utfordringene skyldes for det første at utdanningsinstitusjonene selv fører regnskap på ulike måter. For å kunne kalkulere en pris per fullførte studenter ved en institusjon, krever dette at regnskapet føres per kull. Mange av institusjonene fører årsregnskap per år, og kan ikke brukes til å regne ut pris per fullførte løp. Disse har altså ikke et tall på det vi er ute etter, og har i stedet rapportert på kostnad per studieplass. For det andre, har flere av studieinstitusjonene rapportert tilbake til oss at det flere av oppstartsårene ikke ble ført regnskap for videreutdanningen alene, og at kostnadene deres derfor ikke kan skilles fra den resterende driften. Dette gjelder for flere institusjoner, som Høgskolen i Lillehammer, fra 2007 til 2009. Til sist har det også vært enkelte tilbydere som har rapportert at den endrede tildelingspraksisen, da blant annet overgangen til en anbudsbasert løsning, har gjort at

kostnadene før og etter ikke er sammenlignbare. Universitetet i Tromsø har ikke svart på vår selvevaluering, og dette gjør at datamaterialet derfra og fra Høgskolen i Finnmark er mangelfull. Disse er derfor ikke inkludert i tabellen som følger.

Som tabellen viser, varierer kostnad per fullførte studieløp fra 69 000 til 195 000 kroner hos institusjonene som har oppgitt dette (over den dobbeltlinjede streken). Ser man kostnadene i snitt per kull, var det langt rimeligere å produsere en ferdig student i toppåret 2007, enn det har vært i årene siden. Dette har naturlig nok med at det var flere studenter dette året, og dermed stordriftsfordeler per student. Fra 2008 og senere er kostnaden per fullførte studieløp omkring 110 000 til 120 000 kroner.

Av institusjonene som har oppgitt pris per fullførte løp, er det bare mindre forskjeller i kostnad mellom disse. Sett for perioden under ett har Universitetet i Agder den laveste snittprisen per fullførte studieløp, med 109 000 kroner. Høgskolen i Sør-Trøndelag har høyest snittpris med 134 000 kroner.

Tabell 6: Kostnader per studieplass/fullførte studieløp

	Lærested / År videreutdanning tilbudt	2007-2009	2008-2010	2009-2011	2010-2012	2011-2013	2012-2014
Sum oppgitt per fullførte studieløp	Diakonhjemmet Høgskole	Ikke tilbudt	?	kr 129 453	kr 88 778	kr 100 853	kr 134 550
	Høgskolen i Vestfold (Buskerud og Vestfold fra 2014)	Ikke tilbudt	kr 69 000	kr 102 000	kr 88 000	kr 195 000	kr 168 000
	Høgskolen i Sør-Trøndelag	kr 81 324	kr 165 734	kr 185 587	kr 133 824	kr 110 500	kr 128 731
	Universitetet i Agder (3)	?	?	kr 108 333	kr 120 000	kr 92 857	kr 118 181
	Høgskolen i Østfold	?	Ikke tilbudt	kr 135 385	Ikke tilbudt	kr 100 588	kr 121 613
	Høgskolen i Sogn og Fjordane	Ikke tilbudt	kr 96 808	kr 96 484	kr 127 058	Ikke tilbudt	kr 168 285
Sum oppgitt per studie-plass	Høgskolen i Harstad (2)	kr 19 091	?	kr 55 714	kr 124 364	?	kr 87 672
	Høgskolen i Hedmark	?	?	Ikke tilbudt	?	?	kr 67 275
	Høgskolen i Lillehammer(1)	?	kr 63 000	kr 45 000	kr 16 000	kr 16 000	kr 24 000
	Høgskolen i Molde (2)	?	Ikke tilbudt	?	?	Ikke tilbudt	kr 67 275
	Høgskolen Stord/Haugesund (2)	Ikke tilbudt	?	kr 14 192	kr 21 829	kr 17 334	kr 25 210

Kilde: Oxford Research AS / Database for høgre utdanning / Selvevalueringer
Merknader: (1) De første årene (2009-12) regnskapsførte institusjonen også på en måte som ikke fikk fram alle reelle kostnader, blant annet fordi lønnskostnader på egne ansatte ikke ble skilt ut, men ført på den budsjettenheten der vedkommende hadde sin hovedtilhørighet. Dette ble endret fra 2012. I utgangspunktet ble det beregnet totalkostnaden pr studieplass for hele studieløpet til kr 63000 hvis 40 studenter. Fra 2010 dekker hvert årsregnskap kostnader for 3 kull som går parallelt og vi klarer ikke å skille hvilke kostnader som gjelder det enkelte kull. Fra 2012 vises gjennomsnitt kostnad pr student pr år. (2) Beregner ikke kostnader per fullførte studieløp/kull, tallene viser per studieløp. (3) Institusjonen oppgir at de store forskjellene i kostnad per studie-plass reflekterer i første rekke forskjeller i antall studenter, og tildelingspraksis fra Helsedirektoratet.

I og med at det er så noe dårlig kvalitet på kostnads-estimatene ovenfor, har vi i det videre valgt å kjøre noen supplerende analyser basert på Regjeringens kostnadskategorier for høyere utdanning i 2014. Dette er også interessant fordi vi da blir i stand til å sammenligne videreutdanningen med andre utdanninger.

Først kort om fremgangsmåten. I St.prp. nr. 1 (2001-2002) la Regjeringen frem forslag til nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler. Undervisningskomponenten har en åpen budsjetttramme

basert på oppnådde resultater. Studier er delt inn i seks ulike kostnadskategorier og en sats som følge av ulik grad av lærer- og utstyrsintensitet mellom studier. Det er fastsatt en budsjettuttelling per 60-studiepoengsenhet for de ulike kategoriene, jf. tabellen nedenfor. Uttellingen i undervisningskomponenten utgjør 40 pst. av den satsen som legges til grunn ved opprettelse eller nedleggelse av studie-plasser. De resterende 60 pst. blir ved opprettelse og nedleggelse av studie-plasser knyttet til basisbevilgningen.

Tabell 7: Kostnadskategoriene for 2014

Kategori	Beskrivelse	Beløp 2014
A	Profesjonsstudiene i medisin og odontologi, veterinærstudiet, kunstakademiet (NTNU), film- og fjernsynsutdanning (HiL) og scenografi og skuespill (HiØ).	140 000 kr
B	5-årige masterprogram i arkitektur og industridesign, utøvende kunst- og musikkutdanninger på lavere og høyere grad, grunnutdanning i produktdesign, grunnutdanning i animasjon, profesjonsstudiene i psykologi og farmasi, samt grunnutdanning i ortopediingeniør.	107 000 kr
C	Realfag, teknologi, fiskerifag og kunst på høyere grads nivå, faglærerutdanning i musikk, dans og drama.	71 000 kr
E	Sykepleier-, vernepleier-, allmennlærer-, førskolelærer-, yrkesfaglærer, journalist-, ingeniør- og dyrepleierutdanning. Profesjonsstudiet i juss, faglærerutdanning i praktisk estetiske fag, faglærerutdanning i kroppsøving. Teknologisk og maritim utdanning, realfag, idrettsfag, friluftsfag, kunstfag, landbruksfag, skogfag, husdyrfag og fiskerifag på lavere grads nivå. Videreutdanning i helsesøster, psykisk helse og tegnspråk.	43 000 kr
F	Humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag på lavere grads nivå, økonomi og administrasjon på lavere grads nivå, revisor-, sosionom-, barnevernspedagog- og bibliotekarutdanning, reiseliv, samt ex.phil.	35 000 kr

Kilde: <http://dbh.nsd.uib.no/dokumentasjon/kategorier.action>

Om vi hadde lagt til grunn kategori E for videreutdanningen og beregnet kostnadsrefusjonen for kullet som startet i 2011 (valgt på grunn av relativt god datakvalitet), ville refusjonen beløpt seg til 51 183 kroner pr 60 studiepoeng gjennomført. Det er beregnet ut fra at 40 prosent av satsen utbetales for de 243,5 som startet studiet og de resterende 60 prosent av satsen for de 165 som fullførte.

Vi må ta høyde for at videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge strekker seg over fire semestre i stedet for to, og dermed skaper visse økte administrasjonskostnader. Likeledes er det ikke på langt nær behov for det samme utstyret knyttet til medisinsk opplæring, medikamentering, med videre i videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge, som det blant annet sykepleierstudentene har. Selv om man hensyntar disse forholdene tyder sammenligningen på at videreutdanningen er relativt kostbar å gjennomføre.

Frafall

Oppdragsgiver har spesifisert at det er ønskelig at det kartlegges hvor mange studenter som faller fra studiet i perioden. Begrepet frafall er langt fra entydig. Utfordring med frafallsbegrepet er skillet mellom frafall og avbrudd i utdanningen. De fleste vil trolig mene at det å være borte fra en utdanning ett semester for så å komme tilbake er avbrudd og ikke frafall. Men er det avbrudd eller frafall dersom det tar ti år før en student vender tilbake? Uansett hva man prinsipielt måtte mene om dette, er det i praksis ikke mulig å definere frafall på en svært restriktiv måte i forhold til avbrudd. Hvis man ikke kan klassifisere noe som frafall før etter ti år, blir det for eksempel umulig å si noe om hvordan frafallsutviklingen har vært de siste ti årene. I denne evalueringen regner vi fravær fra studiene i inntil to semestre som avbrudd. Frafall innebærer altså at en person er uten registrert utdanningsaktivitet i minst to påfølgende semestre.

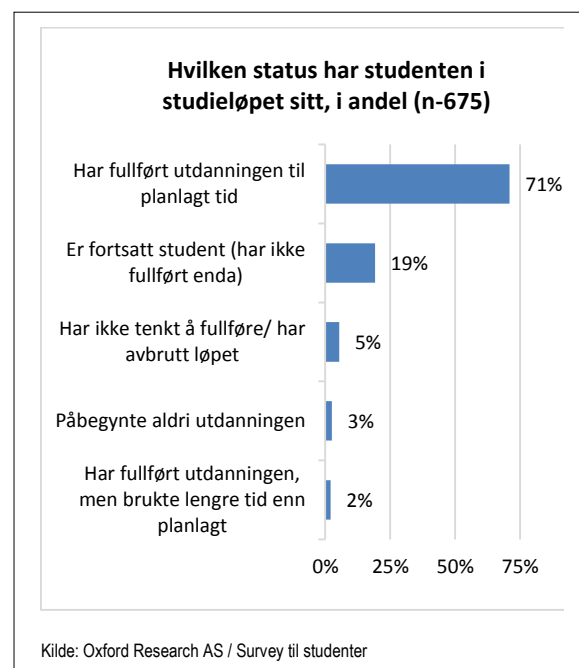
Frafall fra enkeltutdanninger kan videre måles på tre ulike måter:

1. Gjennom antall som ikke fullfører studiet de har begynt på det året de skal, eventuelt antall som ikke fullfører studiet de har begynt på innen ett år (to semestre) (som benyttes av NIFU)
2. Gjennom gjennomføringsprosent basert på studiepoengprogresjon (DBH og SSB)
3. Strykprosent (DBH)

I denne evalueringen har vi valgt å benytte den første målemetoden, da det er vår vurdering at denne best vil kunne måle frafall og samtidig ta hensyn til at utdanningen er et deltidsstudium.

Neste figur viser studentene som i surveyen har svart på sin status i utdanningsløpet da surveyen ble gjennomført. Av denne ser vi at nær 71 prosent sier de har fullført utdanningen til planlagt tid, og 19 prosent sier at de fortsatt er studenter. Det mer interessante her, er at til sammen 10 prosent av studentene enten har avbrutt løpet sitt, ikke har tenkt å fullføre eller aldri startet på videreutdanningen (i dette siste legger vi at de søkte seg inn, fikk plass, men ikke møtte av ulike årsaker). Ifølge selvevalueringene, opplever studiestedene en økning i denne sistnevnte kategorien, nemlig at søkere får tildelt plass, men aldri møter opp/påbegynner ikke studiet. Her er det også viktig å ta høyde for utvalget som ble gjort da surveyen ble sendt ut; det er altså mulig at det i noe større grad er studenter som har fullført som har svart på surveyen.

Figur 1: Status i studieløpet

Studentene har i tillegg oppgitt når de startet sin grad, og når de fullførte denne. Baserte på denne informasjonen har vi gjennomført en frafallsanalyse (se neste figur). Studenter som har startet studiet høsten 2013 eller senere, er regnet som aktive studenter, og er følgelig ikke med i frafallsanalysen.

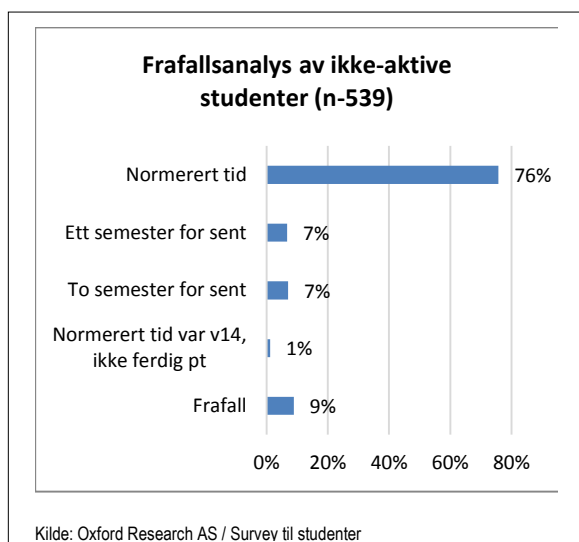
Av studentene som ikke er aktive studenter, fullførte 76 prosent av studentene videreutdanningen til normert tid. 7 prosent av studentene fullførte ut-

danningen, men ett semester senere enn de skulle, og 7 prosent fullførte to semestre senere. Samlet sett har 90 prosent av studentene, som ikke er aktive studenter per i dag, fullført studiet.

Kategorien vi har definert som frafall favner 9 prosent av de studentene som ikke er aktive.¹⁶

Studier viser at mellom 87 og 89 prosent av studenter generelt, fremdeles studerte ett år etter de startet (andel som ikke har sluttet i høyere utdanning (kumulert overlevelsrate))¹⁷. Gjennomføringsprosenten av planlagte studiepoeng er imidlertid på kun 85 prosent i 2014¹⁸. Dette indikerer at frafallet ikke er spesielt høyt, men heller ikke som lavt å regne.

Figur 2: Frafallsanalyse

I surveyen til studenter, ble de 10 prosentene av respondentene som svarte at de har avbrutt løpet sitt, ikke har tenkt å fullføre eller aldri startet på videreutdanningen, bedt om å forklare årsaken til at de avbrøt eller sluttet på sitt studium. Merk at det kun er 53 respondenter som har svart på disse spørsmålene. Vi må derfor være forsiktig med hva vi tolker ut av disse svarene. Det ser imidlertid ut til at det som går igjen blant studentene som har falt fra av ulike årsaker, er at opplegget ikke virker å være tilpasset studentens arbeidssituasjon. En annen vanlig årsake er sykdom, eller lignende personlige

årsaker. Her må det tilføyes at det faktum at studiet ikke oppleves som tilpasset arbeidssituasjonen også kan tolkes dithen at arbeidssituasjonen ikke tilrettelegges det faktum at arbeidstakeren går på studiet.

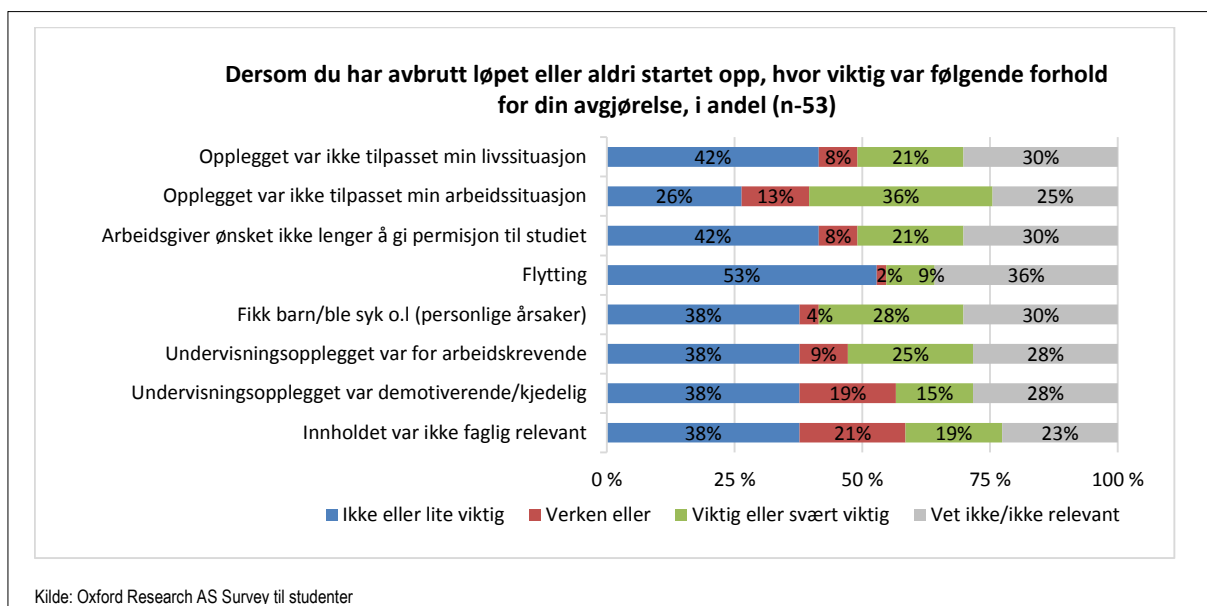
De tre nederste påstandene er særlig interessante i denne sammenhengen, fordi de er knyttet til det faglige opplegget i studiet. Rundt en femtedel av respondentene har oppgitt at opplegget ikke var faglig relevant, og at dette var årsaken til at de sluttet. Hele en av fire har svart at opplegget var for arbeidskrevende.

¹⁶ Som figuren viser, var det også enkelte av studentene som startet høsten 2012, og som per definisjon skulle vært ferdig vår 2014. Disse studentene var ikke ferdig da surveyen ble gjennomført, og er altså to semestre forsinket. Ettersom det er for tidlig å si hvorvidt disse kommer til å falle fra eller fullføre, er det laget en egen kategori til disse.

¹⁷ <http://www.nifu.no/files/2012/11/NIFUrapport2011-38.pdf>

¹⁸ http://dbh.nsd.uib.no/statistikk/rapport.action?visningId=158&visKode=false&columns=arstall&index=1&formel=428!8!429!8!430&hier=insttype!9!instkode!9!fakkode!9!ufakkode!9!progkode&sti=¶m=dep_id%3D1!9!arstall%3D2014!8!2013!8!2012

Figur 3: Begrunnelse for ikke fullført studieløp

4.1.2 Rekruttering til studiet

I dette avsnittet skal vi kikke nærmere på noen forhold som er viktig i rekrutteringen til studiet.

Studenter som ikke møter opp

Mange studenter som blir tildelt plass, lar også være å møte opp av ulike årsaker. Dette gjør det utfordrende for studieinstitusjonene å planlegge hvor store kullene vil bli. Det er også et kjent fenomen at mange av søkerne som søker, ikke er kvalifisert til å ta utdanningen. For å få et mer korrekt bilde av studieinstitusjonenes rekrutteringssituasjon er det derfor nødvendig å se søker-tallene i sammenheng med det faktiske antall studenter som møter opp. I DBH finnes det ikke statistikk for kvalifiserte søkere, men vi har data for antall studenter som møtte opp. Dette er fremstilt i neste tabell.

Kort oppsummert varierer utviklingen i antall studenter som møter opp betydelig fra år til år, men vi kan ikke spore noen nedgang i antall oppmøtte i perioden. I gjennomsnitt per år var det like mange oppmøtte på studiet i 2014 som i 2008 (2007 finnes det ikke data på). Det er voldsomme svingninger i totalsum mellom årene, dette skyldes til en viss grad manglende data, samt at det er færre institusjoner som har tilbudt utdanningen visse år. Det var 11 tilbydere i 2011, 12 i 2012, 8 i 2013 og 11 i 2014. Antall tilbydere samsvarer altså tydelig med variasjonen i antall som møter opp. Justert for hullene i dataene og disse svingningene, er det en marginal nedgang i snitt fra 21,1 til 20,5 oppmøtte per tilbyder. Dessuten er det ingen nedadgående tendens hos noen av institusjonene, med unntak av Høgskolen i Stord/Haugesund som har fått noe færre oppmøtte studenter i den siste delen av perioden. Tabellen nedenfor bekrefter imidlertid det studieinstitusjonene lenge har påpekt, nemlig at oppmøtetall er langt lavere enn søker-tall, og at det er et etterslep her.

Tabell 8: Oversikt over totalt antall studenter som møter opp, etter år

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gj.snitt studenter per studieinstitusjon	Ikke data	22,2	20,3	17,7	23,3	20,2	19,6	20,9
Totalt antall studenter	Ikke data	111	130	133	93	182	98	146
Justert total (1)	Ikke data	210,8	230,8	192,7	205,7	243,5	157,2	225,8

Kilde: Oxford Research AS / Database for høgre utdanning / Selvevalueringer.

Merknader: (1) Ved beregning av total for, har Oxford Research estimert en estimert total som vi mener ligger nærmere virkeligheten enn det totale antall søkere enn det som er oppgitt i raden «Totalt antall oppmøtte». For ordens skyld presenteres begge her.

Enda mer interessant blir bildet når man sammenholder gjennomsnitt antall oppmøtte studenter per studieinstitusjon med antall plasser som tilbys (se neste tabell). Oxford Research har beregnet at studieinstitusjonene i snitt hvert år har fra 10 til 13 færre studenter enn det de har plass til. Det er, slik vi ser det, her kjernen i denne diskusjonen ligger. Å rekruttere nok studenter til studiestedet er en viktig forutsetning for at høyskolene skal fortsette å drive utdanningen i årene som kommer. Flere studieinstitusjoner opplever at de lave antall studentene som møter opp gjør at utdanningen står i fare for å bli kuttet ved institusjonen de tilhører. Det er liten tvil om at det tilbys flere studieplasser enn det er villige studenter.

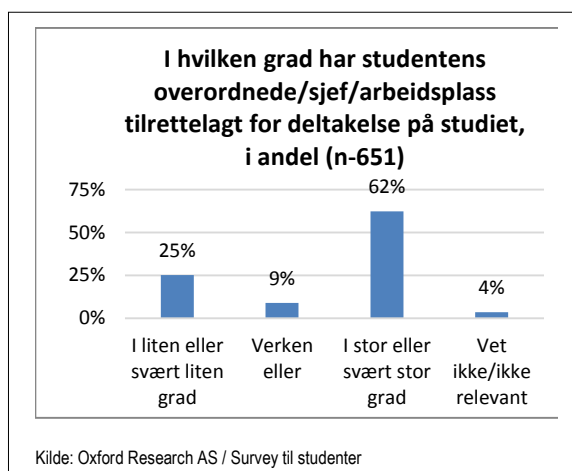
Tabell 9: Oversikt over totalt antall studenter som møter opp, etter år

	Antall studieplasser 2014	Tot. Oppmøtte stud. (Justert)	Avvik	Snitt avvik per institusjon
2013	353	157,2	195,8	13,0
2014	328	225,8	102,2	10,3

Kilde: Oxford Research AS / Database for høgere utdanning

Så hvorfor er det slik at studentene ikke møter opp på studiet når de først har fått plass? Det er mange mulige årsaker til dette. Gjennom datamaterialet går det fram at studentene til en viss grad ser ut til å ha utfordringer med å få godkjenning fra sin arbeidsgiver. Som vi ser av neste figur, er det en fjerdedel av studentene som har svart at deres overordnede i liten eller svært liten grad har tilrettelagt for deres deltagelse på studiet. Dette samsvarer langt på vei med funnene i det kvalitative materialet. Flere av de som har søkt, opplever altså at manglende tilrettelegging fra arbeidsgiver gjør at de ikke kan starte på det studiet de i utgangspunktet har takket ja til.

Figur 4: Arbeidsgivers engasjement og tilrettelegging, sett fra studentenes synspunkt

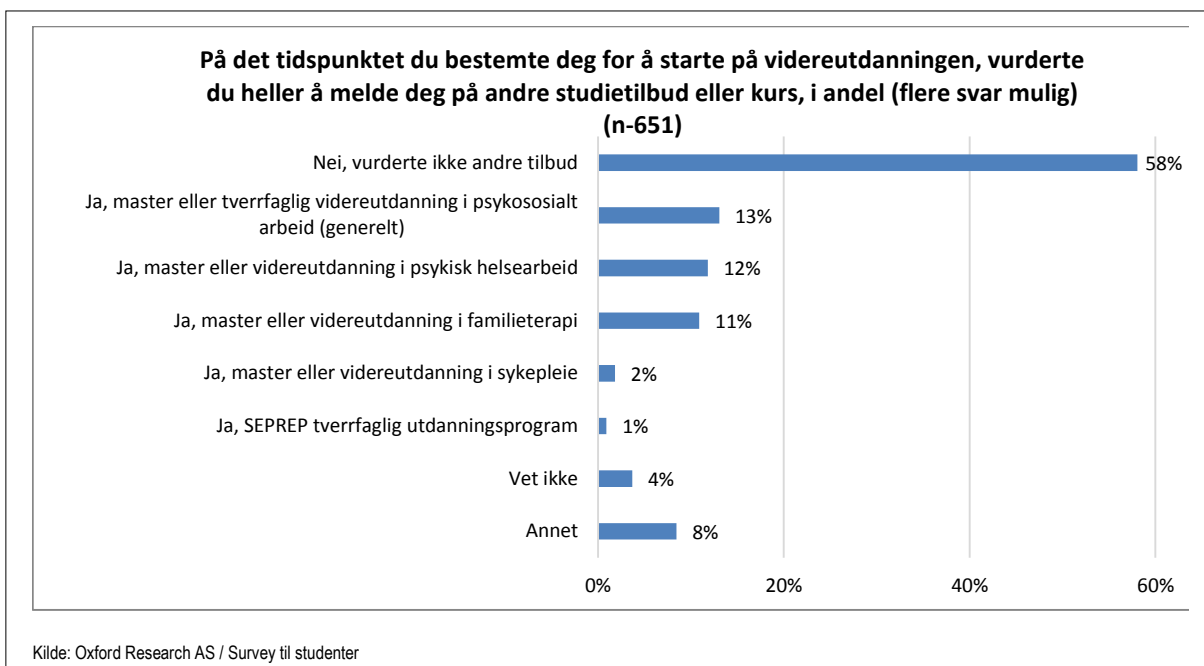
En annen mulig faktor som kan påvirke om studentene møter opp eller ikke, kan være om studenten har fått lønn under utdanningen til å studere, enten gjennom stimuleringsstipendordningen, og/eller gjennom arbeidsplassen.

I surveyen til studenter oppgir 57 prosent av studentene at de har fått dekket hele eller deler av lønnen under studiet. En klar majoritet av de som har fått støtte oppgir at de har fått dekket hele lønnen. For mer om andel som har mottatt stimuleringsstipend under utdanningen, se avsnitt 4.3.

Svarene på andel av lønnen man har fått dekket er vanskelig å tolke, da noen trolig har oppfattet at 100 prosent er dekning av eget tap, mens andre oppgir 50 prosent og relaterer det til deltidsstudier. Intervjuene underbygger imidlertid hypotesen om at de langt fleste får dekket deltagelsen fra arbeidsgiver, med en del unntak for bøker, semesteravgift, reise og opphold. Imidlertid viser intervjuene, samt åpne tekstbolker i surveyen, at studentene er visse utfordringer med å få søke om stimuleringsstipend fordi arbeidsgiver ikke ønsker dette.

En annen årsak til at studentene ikke møter opp, kan være at de velger andre konkurrerende utdanninger. Dette er illustrert gjennom neste figur. Som vi ser, har 58 prosent svart at de ikke vurderte andre utdannings- eller videretudanningsstilbud da de startet på utdanningen. De av studentene som har vurdert andre tilbud, nevner særlig master eller videreutdanning i psykososialt arbeid generelt, i psykisk helsearbeid eller familierapi. Av studenter som har valgt kategorien «Annet», nevnes spesialpedagogikk og studier som gir veiledningskompetanse.

Figur 5: Studentenes vurdering av alternative videreutdanninger

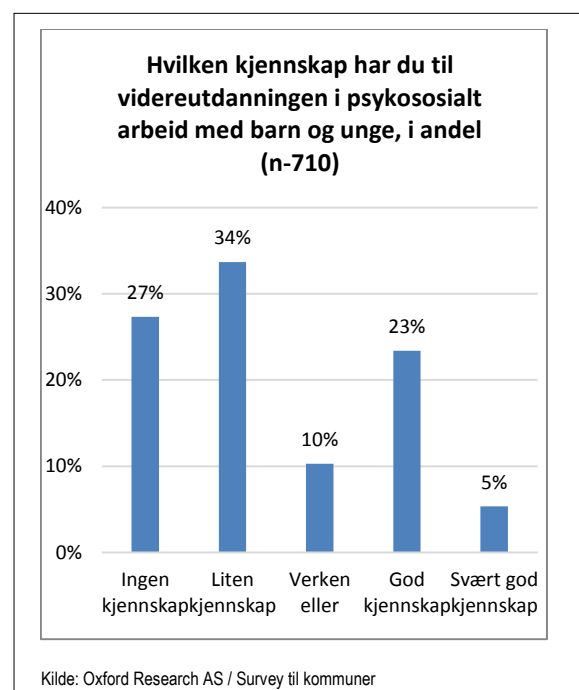

Kjennskap til videreutdanningen – potensielle studenter

Det er spesielt interessant å se nærmere på hvilken kjennskap relevante ansatte i kommuner har til videreutdanningen. Tilbakemeldingene fra survey og intervjuer her peker på at det var stor oppslutning og oppmerksomhet rundt opptrappingsplanen for psykisk helse og de tilgrensende videreutdanningene da de ble lansert i 2007 og 2008. Flere studenter spør seg selv om folk egentlig vet at tilbudet fremdeles finnes, og opplever at det i liten grad informeres om denne videreutdanningen sammenlignet med de mange andre tilbudene man kan velge å spesialisere seg i på feltet.

Neste figur illustrerer at det er omkring seks av ti som oppgir at de har liten eller ingen kjennskap til studiet. Dette betyr at utdanningen er lite kjent i kommunene. Merk at dette gjelder kommuner hvor vi vet at det har vært ansatte som har mottatt et stimuleringsstøtte i evalueringstiden. Vi må derfor ta høyde for at kjennskapen faktisk kan være enda lavere på landsbasis.

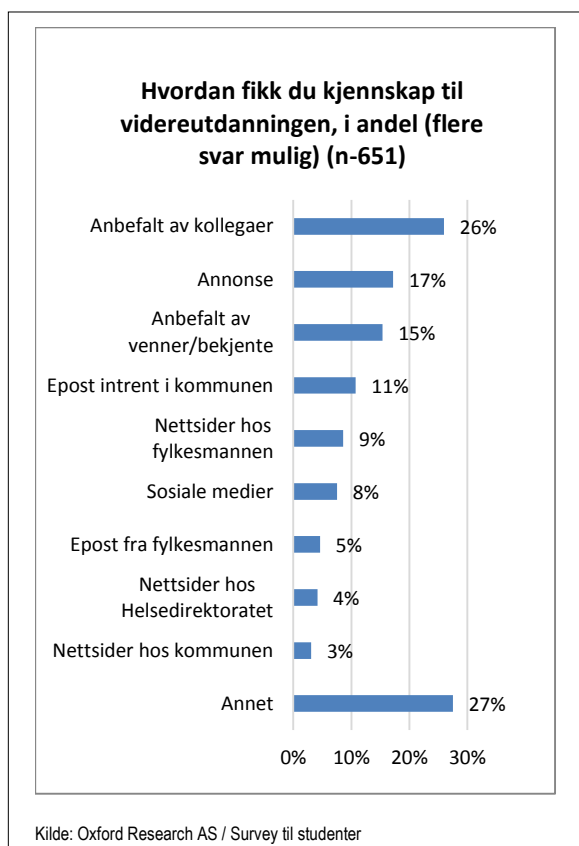
Figur 6: Kjennskap til videreutdanningen i kommunene

De som er i målgruppen for studiet, og som er potensielle studenter, ser altså ikke ut til å vite at den eksisterer. Ettersom kjennskapen i kommunene ser ut til å være på et relativt lavt nivå, er det interessant å se hvor studentene som har endt opp med å ta denne videreutdanningen har fått høre om den. Dette kan bidra til å avdekke om det er mulige in-

formasjonskilder som ikke har lyktes i å nå frem til potensielle studenter med informasjon. Som den neste figuren viser, fikk flest studenter anbefalt studiet av kollegaer, eller via annonser. Enkelte har også krysset av for at de fikk kjennskap til den av venner og bekjente, og gjennom epost og nettsider fra ulike instanser. Det er en stor post med «Annet» her, hvor respondentene ble bedt om å utdype hvilke andre måter han eller hun fikk kjennskap på, dersom de overnevnte kategoriene ikke var dekkende. Flere har her nevnt sin egen leder eller sjef. Andre igjen fremhever at de har hentet informasjon på studieinstitusjonene sine nettsider. Intervjuene med studentene bekrefter at anbefalinger av kolleger og venner har vært sentralt i forhold til hvordan de fikk kjennskap til utdanningen.

Figur 7: Studentenes kilde til kunnskap om videreutdanningen

Det er verdt å bemerke at en marginal andel sier at de har fått kjennskap til dette av eposter internt i kommunen og eller fra fylkesmannen. Et viktig aspekt her vil være å rette seg mot den potensielle studenten direkte, ikke mot studentens overordnede eller mellomlederne i kommunen. Det er også et stort potensiale i å gjøre studiet kjent, både gjennom publisitet i media, deltagelse på konferanser og sam-

linger i kommuner der ansatte er tilstede, nettsider og lignende.

Kjennskapen til videreutdanningen er et gjennomgående tema i det kvalitative materialet. Det vil si – markedsføringen av studiet blir av flere påpekt som utfordrende (selvevaluering, intervjuer) og som forklaring på at kjennskapen og søkertallene ikke er høyere.

Markedsføring av studieplasser er et annet moment. Her kunne man ha gjort en betydelig større innsats [...] (selvevaluering).

Lite kjent utdanning. De har ikke drevet merkevarebygging – usikkert hva man blir og hva man kan ved å ta denne utdanningen (intervju).

[...] i de senere årene kommet sent i gang med markedsføringen grunnet at vi har fått sen tilbakemelding fra Helsedirektoratet angående oppdraget/avtale om gjennomføring (selvevaluering).

Ved en studieinstitusjon har de gjennomført ekstraordinære markedsføringstiltak ved to opptak, noe som har medført økte søkertall (selvevaluering). Dette indikerer at studieinstitusjonene har en mulighet til i større grad å sikre kjennskap og gode søkertall gjennom fokus på markedsføring av studiet.

4.2 Fokus på studentene

4.2.1 Hvem er studentene?

I dette avsnittet presenterer vi en profil på hvem studentene som tar videreutdanningen er. Nærmere dokumentasjon på statistikken som det blir referert til, finnes i vedlegg til denne rapporten.

Den typiske studenten som tar dette studiet er en kvinne på 43 år som jobber i kommunen.

89 prosent av surveyens respondenter er kvinner. Dette samsvarer også i stor grad med registerdata som er hentet inn fra Database for høgre utdanning.

I gjennomsnitt er studentene ved videreutdanningen 43 år gamle. 43 prosent av studentene som har svart på surveyen er mellom 40 og 49 år. Omkring 23 prosent er mellom 50 og 59 år, og 28 prosent er mellom 30 og 39 år. Bare 3 prosent er mellom 20 og 29 år.

Studenter som tar utdanningen kommer hovedsakelig fra offentlig sektor. I surveyen til studenter oppgir

77 prosent at de arbeidet i kommunal sektor da utdanningen startet. 9 prosent arbeider i privat sektor, og 9 prosent i statlig sektor. 4 prosent arbeider i fylkeskommunal sektor. Omkring 1 prosent, eller rundt 60 av studentene, har svart at de ikke var i arbeid da utdanningen startet. Dette siste er særlig interessant, ettersom dette lenge har vært et av opptakskravene til utdanningen.

Studentene som tar utdanningen kommer hovedsakelig fra fagområder som skole, barnevern, barnehage, psykisk helse og arbeid i skolehelsetjenesten. 26 prosent av studentene som har svart på spørreundersøkelsen, sier at de arbeidet i skolevesenet. Det er samtidig også verdt å påpeke at kun 1 prosent har oppgitt at de arbeidet i NAV, 1 prosent i politi og fengselsvesen, og 1 prosent i PPT. Alle disse tjenestområdene inngår i målgruppen for utdanningen,

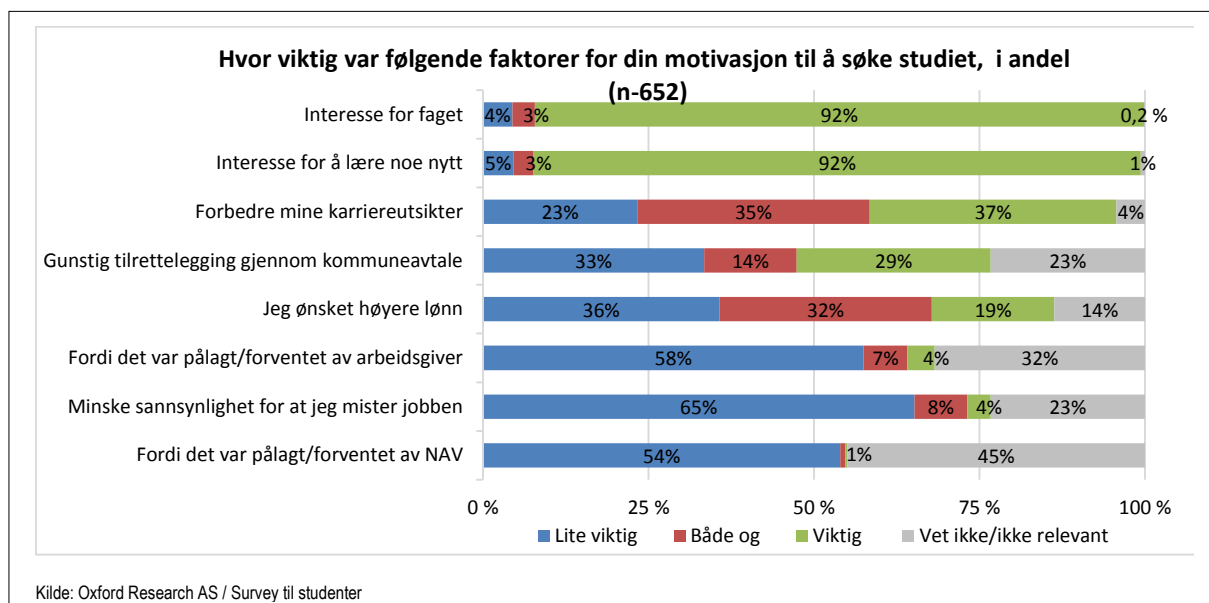
men ser ut til å være svært dårlig representert blant studentene.

4.2.2 Motivasjon for å søke videreutdanningen

Studentene har ulike motiver for å søke på studiet. Dette er interessant, fordi det sier noe om hvilke forventninger studentene har, og hva de ønsker å bruke utdanningen til.

Som neste figur viser, er det særlig studentenes interesse for faget, samt tanken på å skulle lære noe nytt som driver studentene til å søke. Omtrent en av tre i surveyen til studenter har svart at de ønsker å forbedre sine karriereutsikter, eller at de tar utdanningen på grunn av en gunstig tilrettelegging gjennom kommunen. At studenten ønsket å få høyere lønn ser i liten grad ut til å være en motivasjon til å søke.

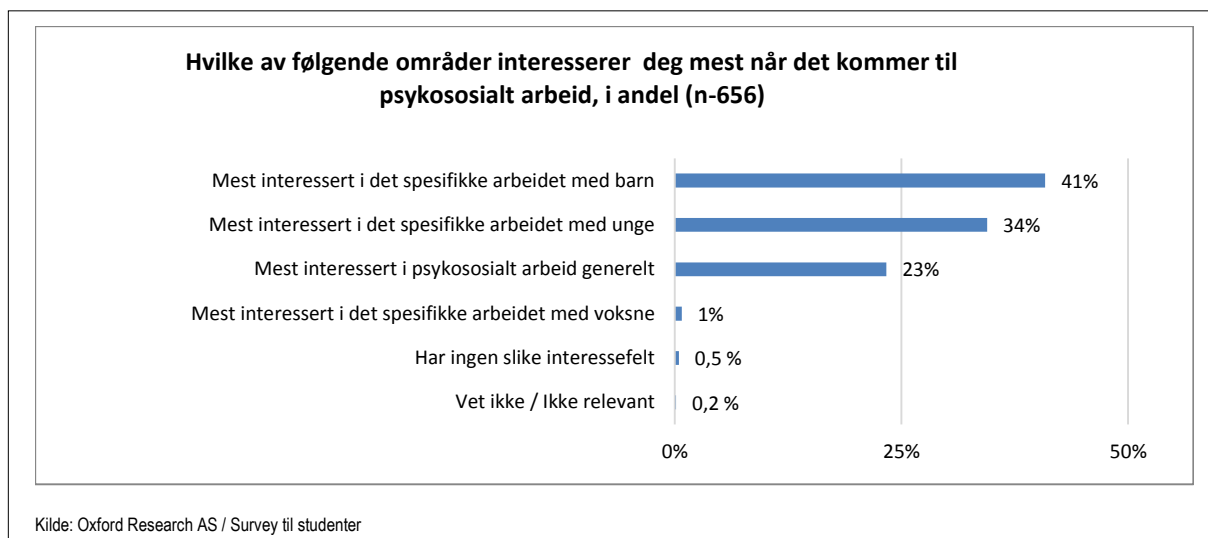
Figur 8: Studentenes motivasjon for å søke videreutdanningen

En annen mulig faktor som kan påvirke studentenes motivasjon for å søke studiet, er hvilken interesse studentene har i det psykososiale arbeidet. Er de mest interessert i arbeidet med barn og unge, eller er ikke denne distinksjonen så viktig for dem? Kunne de like gjerne ha tatt videreutdanningen i psykososialt arbeid med voksne?

I neste figur, avdekker svarene fra studentene i surveyen at de har mest interesse for arbeidet med barn (41 prosent), men også for arbeidet med unge (34 prosent). Kun omkring en av fem oppgir at de er mest opptatt av psykososialt arbeid generelt. Det er også interessant at nesten samtlige respondenter har oppgitt at de har slike interessefelt.

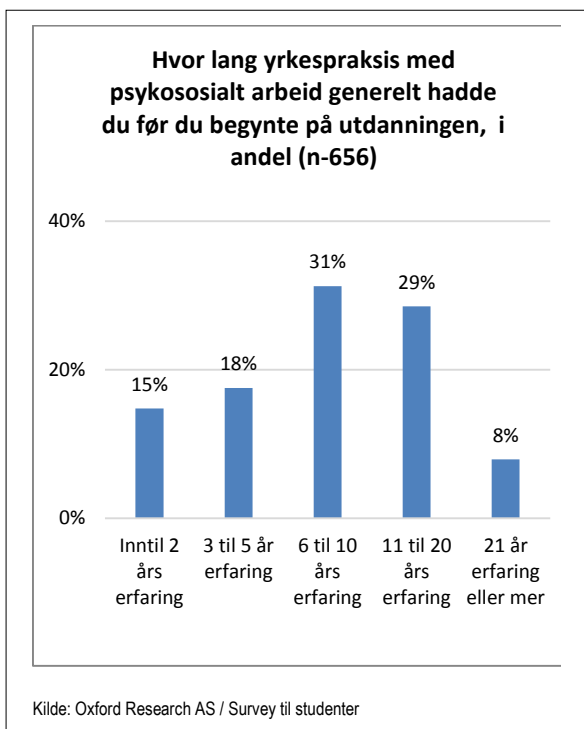
Figur 9: Studentenes interesser i fagfeltet

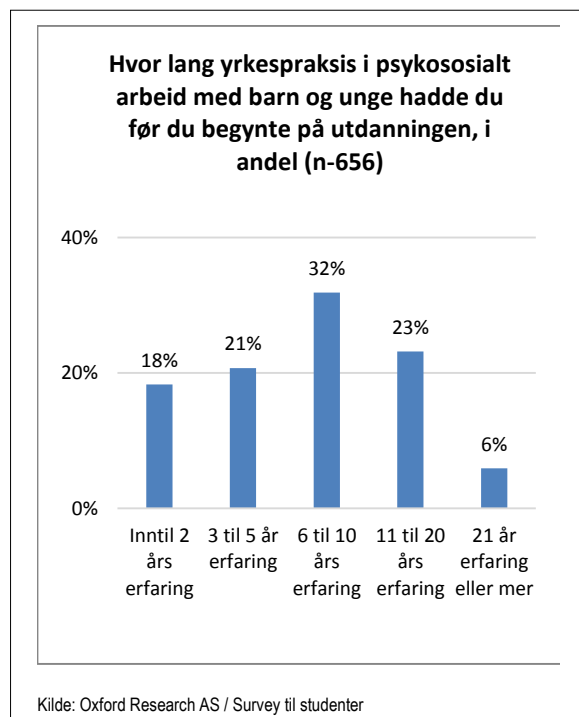
Ettersom det lenge har vært krav til studentenes erfaring, ser vi i de to neste figurene at studentene som regel har lang erfaring med psykososialt arbeid generelt. Det er nesten ingen som oppgir å ikke ha erfaring i det hele tatt. Studentene har i snitt noe lengre erfaring med psykososialt arbeid generelt, enn med psykososialt arbeid med barn og unge.

Dersom vi ser nærmere på studentene som har oppgitt at de har mindre enn to års erfaring, oppgir omkring halvparten av dem at de ikke hadde erfaring med psykososialt arbeid generelt da de begynte på utdanningen (omkring 7,5 prosent av total). Omkring 10 prosent av studentene har oppgitt at de ikke har noe arbeidserfaring fra arbeid med psykososialt arbeid med barn og unge før de begynte på utdanningen.

Figur 10: Studentens yrkespraksis generelt

Figur 11: Studentens yrkespraksis med barn og unge

Hvordan forklares den geografiske fordelingen av søkere?

Ifølge Helsedirektoratet, er det en stor geografisk variasjon i hvor studenten kommer fra. Dette samsvarer også med data fra surveyen til studenter som er gjennomført. Men hvordan forklares denne fordelingen?

Det mest naturlige er å anta at det er flest studenter fra et område hvor det finnes en utdanningsinstitusjon. Altså betrakter vi det som logisk en sammenheng mellom hvorvidt det er en utdanningsinstitusjon i nærheten som tilbyr utdanningen, og antall studenter som er registrert fra det nevnte området.

Basert på hvilken utdanningsinstitusjon studenten tilhører, og hvilket fylke studenten har oppgitt at han eller hun kommer fra, har vi utarbeidet et mål for hvorvidt studenten er nær- eller fjernstudent. For å få merkelappen «nærstudent», må studenten studere i det samme fylket som han eller hun kommer fra, eller i et tilgrensende fylke. Alle andre er definert som fjernstudenter.¹⁹ På bakgrunn av denne definisjonen, er 64 prosent av studentene som har svart på surveyen nærstudenter. De resterende 36 prosent er fjernstudenter.

Dette bekrefter med andre ord at nærhet til en utdanningsinstitusjon som tilbyr videreutdanningen har betydning.

Dernest er det rimelig å anta at potensielle studenters kjennskap til utdanningen også har innvirkning på den geografiske fordelingen. Her antar vi, basert på det kvalitative materialet som er innhentet, at det er visse forskjeller i hvordan og hvorvidt det blir gitt informasjon om utdanningstilbudet og stimuleringsordningen.

Blant kommuneansatte som det er sendt survey til, er det langt flere i Troms og i Møre og Romsdal som har svart at de kjenner godt til utdanningen, enn for eksempel i Sogn og Fjordane, Finnmark, Hedmark og Oslo. Det ser altså ikke ut til å være noe automatikk i at det er best kjennskap i de fylkene som har en nærliggende utdanningsinstitusjon.

Betydningen av arbeidsgivers engasjement og tilrettelegging kan også være en mulig forklaringsfaktor på geografisk fordeling. Kanskje er det slik at arbeidsgiver i visse deler av landet er flinkere til å tilrettelegge for sine studenter enn andre landsdeler? Våre analyser viser at det ikke er statistisk signifikante forskjeller mellom fylkene i hvor gode arbeidsgi-

¹⁹ Dette målet benyttes i det videre for å analysere ulike forhold, som for eksempel studentens motivasjon for å søke utdanningen.

verne er i forhold til tilrettelegging for studentene. Dette ser dermed ikke ut til å bidra til å forklare den geografiske fordelingen.

4.3 Stimuleringsstilskuddsordningen

4.3.1 Om tilskuddet

Kommunene kan søke tilskudd til delvis dekking av lønnskostnader til ansatte med høgskoleutdanning som gjennomfører videreutdanning i tverrfaglig psykisk helsearbeid eller psykososialt arbeid med barn og unge. Gjennom tilskuddsordningen kan kommuner/ bydeler søke tilskudd til dekking av lønnskostnader for ansatte med fullført høgskoleutdanning som gjennomfører videreutdanning i tverrfaglig psykisk helsearbeid og psykososialt arbeid med barn og unge.

Tilskuddsmidlene fordeles på grunnlag av søknad fra kommunene. Kommunene kan søke om tilskudd for inntil 50 prosent av brutto lønn for ansatte, forutsatt at arbeidsgiver dekker minimum 25 prosent av lønnen. Det er fylkesmennene som forvalter av tilskuddet.

4.3.2 Brukere av tilskuddet

Evalueringen har kartlagt 234 kommuner som vi er sikre på at har mottatt stimuleringsstilskudd en eller flere ganger i perioden. For 21 kommuner har det så langt i prosjektperioden ikke vært mulig å fremskaffe pålitelig informasjon om hvorvidt de har fått tilskudd eller ikke, mye grunnet manglende oversikt hos enkelte fylkesmannsembeter. En fullstendig oversikt over de involverte kommunene finnes i vedlegget til rapporten.

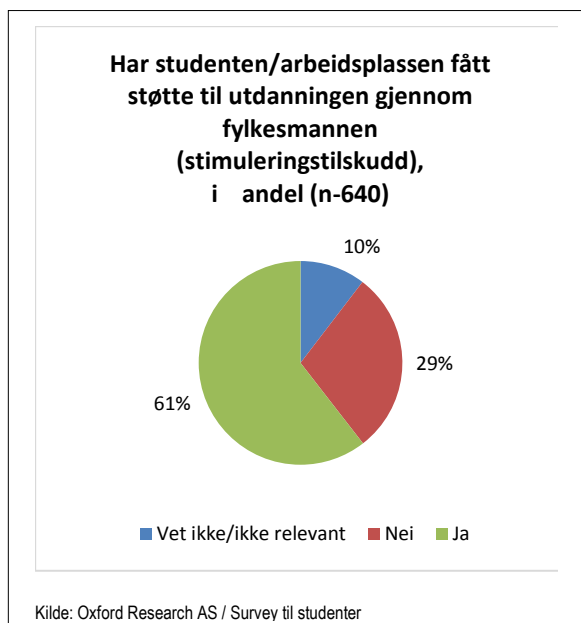
Gitt at denne delen av evalueringen er tonet ned, har vi ikke lagt vekt på å kartlegge det nøyaktige antallet studenter som har benyttet seg av tilskuddet.

I surveyen til studenter derimot, har vi avdekket at omkring 61 prosent av de som har oppgitt at de arbeidet i kommunal sektor da utdanningen startet, svarer at de har fått tilskudd.

Stimuleringsstilskuddet dekker de økonomiske utgiftene for arbeidsgiver, men avhjelper ikke et hovedproblem knyttet til ekstraarbeidet for studenten og ekstraarbeidet for kolleger på arbeidsplassen, som deltagelsen medfører. Fraværet blir i intervjuer med studenter og arbeidsgivere fremhevet som en be-

lastning for arbeidsplassen – særlig på grunn av at videreutdanningen strekker seg over to år og bruk av vikar ofte oppleves som problematisk å få til.

Figur 12: Andel studenter fra i kommunal sektor som oppgir at arbeidsplassen har fått stimuleringsstilskudd

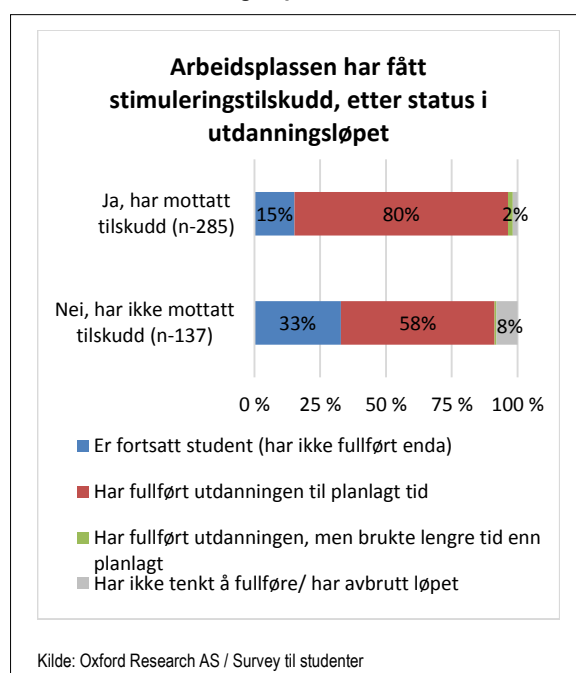
Oppdragsgiver ønsker en beregning av andelen studenter som har mottatt lønnsstilskudd i perioden 2007 – 2013 som har gjennomført utdanningen. I analyser som Oxford Research har gjennomført, kommer det tydelig fram at studenter som har mottatt stimuleringsstilskudd oftere enn andre fullfører til normert tid. Forskjellen mellom gruppene er statistisk signifikant. 80 prosent av studenter som har mottatt stimuleringsstilskudd, fullfører når de skal. Til sammenligning fullfører rundt 65 prosent av de som ikke har mottatt stimuleringsstilskudd til planlagt tid.

Det er også interessant at 2 prosent av respondentene som har fått stimuleringsstilskudd oppgir at de ikke har tenkt å fullføre og eller har avbrutt løpet sitt. Til sammenligning svarer 7 prosent av respondentene som ikke har mottatt stimuleringsstilskudd det samme.

Samlet sett betyr dette at studenter som får stimuleringsstilskudd oftere fullfører studiet enn studenter som ikke får stimuleringsstilskudd. Dette indikerer at det at studentens arbeidsgiver mottar stimuleringsstilskudd er en motiverende faktor for studenten. Dette kan også selvsagt forklares med at de studentene som har en arbeidsgiver som har søkt om stimuleringsstilskudd i større grad engasjerer seg i stu-

dentens studieløp. Blant studenter i kommunal sektor som har fått stimuleringsstilskudd, svarer mer enn 80 prosent av studentene at de opplever at arbeidsgiver har tilrettelagt for deres deltagelse. Blant studenter i kommunal sektor som ikke har mottatt stimuleringsstilskudd, svarer bare 30 prosent det samme. Det er altså slik at de som mottar stimuleringsstilskudd har en arbeidsgiver som er bedre til å tilrettelegge, enn andre arbeidsgivere.

Figur 13: Andel studenter fra kommunal sektor som oppgir at arbeidsplassen har fått stimuleringsstilskudd, etter status i utdanningsløpet

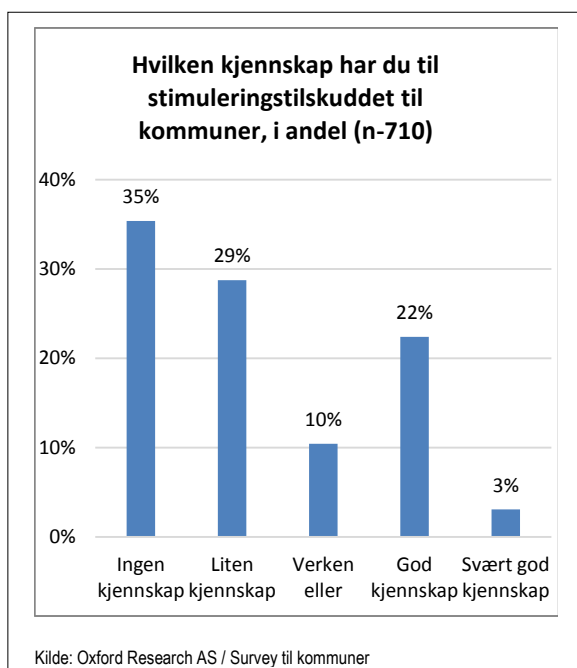

4.3.3 Kjennskap til ordningen

For at potensielle studenter og deres arbeidsgivere skal ta i bruk ordningen, er det viktig at de har kjennskap om at tilskuddet finnes. Et interessant spørsmål i denne sammenhengen er derfor hvorvidt ansatte i kommunene har kjennskap til stimuleringsstilskuddsordningen.

Som vi ser av neste figur, har nær en av fire respondenter svart at de har god eller svært god kjennskap til ordningen. Merk at respondentene kommer fra kommuner som på ett eller annet tidspunkt i perioden 2007 til 2014 har mottatt stimuleringsstilskuddet fra fylkesmannen, og derfor ikke er fullstendig representative for norske kommuner. Det er rimelig å tro at den faktiske kjennskapen i realiteten er langt lavere enn dette.

Figur 14: Kjennskap til stimuleringsstilskuddet i kommunene

De studieinstitusjonene som har omtalt stimuleringsstilskuddsordningen i selvevalueringen, fremhever at det nok er ulik kjennskap til ordningen i kommunene rundt om i landet. «Utfordringen er at kommunene ikke er kjent med tilskuddsordningen. Kommunene hvor våre studenter kommer fra benytter ikke ordningen i tilstrekkelig grad» (selvevaluering). Det samme bekreftes gjennom intervjuer med fylkesmennene, som har avdekket en varierende praksis i hvordan det informeres og hvem det informeres til.

Et annet sentralt element som blir påpekt av flere studieinstitusjoner er at søknadsfristen for tilskuddet er uhensiktsmessig i forhold til søknadsfristen og opptaket til videreutdanningen. Søknadsfristen for tilskuddet er 1. april, og ifølge utdanningsinstitusjonene er det mange av studentene som ikke har søkt videreutdanningen på dette tidspunktet. Faktisk er det noen av studiestedene som opererer med opptak av studenter helt opp mot studiestart – og i en slik sammenheng er det utfordrende at søknadsfristen for tilskuddet er så tidlig på året.

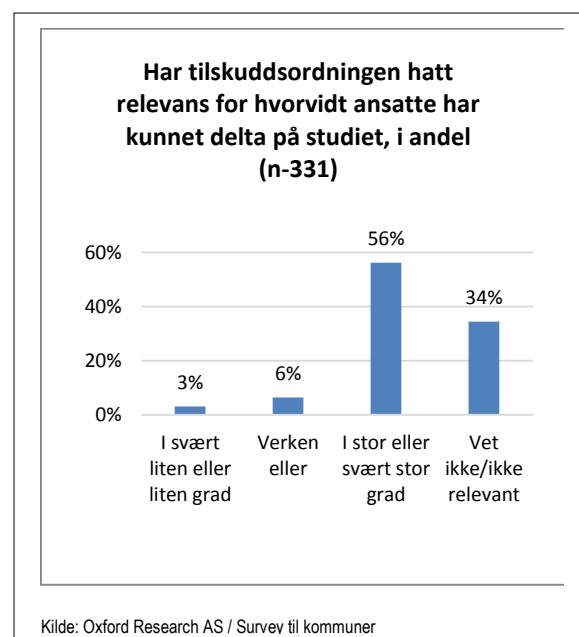
En svakhet er at søknadsfristen for lønnsstilskudd er satt til før søknadsfrist/opptak til studiet.

Vi ser at Fylkesmannens tilskuddsordning gjør det lettere for kommunene å la de ansatte delta i studiet. Men søknadsfristen til Fylkesmannen samsvarer ikke helt med våre opptak, så i praksis får ikke dette avgjørende betydning.

Kilde: selvevalueringer

I survey til kommuneansatte ble respondentene bedt om å bedømme stimuleringsstilskuddsordningens relevans for studentenes deltagelse. Neste figur viser at stimuleringsstilskuddet i stor eller svært stor grad har relevans for hvorvidt ansatte har kunnet delta på studiet i 56 prosent av tilfellene. Dette indikerer at i de tilfellene der kommuneansatte vet om at ordningen finnes, har den stor relevans.

Figur 15: Tilskuddsordningens relevans

Dette blir bekreftet av intervjuene med studenter og arbeidsgivere; stimuleringsstilskuddet blir beskrevet, om ikke som en avgjørende faktor, men som en utløsende faktor for at de har fått mulighet til å ta denne videreutdanningen. «Kombinasjonen praksisrettet og tilskuddsordning gjorde [studiet] veldig aktuelt» (intervju student).

Avslutningsvis vil Oxford Research bemerke at tilskuddet ikke aktivt brukes for å styre profilen på opptaket eller hvem som deltar. F.eks. kunne det tankes at man i søknadsbehandlingen prioriterer

kommuner med flere søkere, for å styrke sannsynligheten for kunnskapsoverføring til organisasjonen, bidra til at studentene har et fagmiljø også når de er på jobb og ikke kun i studiesituasjonen samt forenkle evt. samarbeid mellom studiested og arbeidsgivere gjennom å ha færre arbeidsgivere med flere studenter.

4.4 Evaluators vurdering av studiet

Dette kapittelet har gitt en gjennomgang av nøkkeltall og utviklingen i disse, kort om hvem studentene er og deres motivasjon, frafall, og stimuleringsstilskuddsordningen. I det følgende gir vi vår vurdering av funnene som har kommet frem her.

Variasjon på tilbudssiden

Tilbudssiden, da i form av antall studietilbydere og det samlede antall studieplasser som tilbys, varierer fra år til år. Enkelte institusjoner tilbyr utdanningen annen hvert år, og andre har hatt opphold og startet opp igjen. Variasjonen fører til i store variasjoner i søkerantall og dermed også ferdigutdannede studenter. Det er vår vurdering at dette må forventes, grunnet relativt lave søkerantall sett i relasjon til antall studiested og potensielle studieplasser.

Økning i søkerantall – men tilbudet høyere enn etterspørselen

Det er en lav kjennskap til videreutdanningen og til stimuleringsstilskuddet i kommunene. Våre analyser har, mot forventning, avdekket en økning i antall søkere til videreutdanningen i den siste delen av perioden. Grunnen til at dette er noe overraskende, er at det fra oppdragsgivers side på forhånd ble indikert at utdanningen stod overfor en nedgang i antall søkere. Vi kan ikke se at tallmaterialet gir støtte for dette, snarere tvert imot. Når det er sagt, er svingningene fra år til år store, fordi disse varierer etter antall tilbydere. Videreutdanningen har totalt sett fått mellom 500 og 850 søknader hvert år, der toppårene er 2012 og 2014.

Studieinstitusjonene har i snitt mellom 10 til 13 færre studenter enn det de tilbyr plass til. Det er, etter Oxford Researchs vurdering, her kjernen i utfordringen ligger.

Kostbare, ferdigutdannede studenter

1015 studenter har fullført utdanningen fra kull 07/09 til kull 12/14. Analysene våre tyder på at det reelle tallet på antall utdannede ligger nærmere

1100 til 1200 studenter i perioden. Antall fullførte studenter ser ut å ligge på rundt 170 og 190 studenter per kull. Gitt at det brukes nær 20 millioner kroner på denne videreutdanningen årlig (2014-tall), er prisen per student omkring 110 000 til 120 000 kroner per ferdigutdannet. Dette er vesentlig mer enn hva lignende studiers kostnadskompensasjon er på, og tyder således på at driften er relativt sett mindre kostnadseffektiv.

Studentene som tar videreutdanningen er hovedsakelig kvinner mellom 40 og 50 år, og med lang erfaring innen psykososialt arbeid. Studentene kommer oftest fra sektorer som barnehage, skole, da inkludert skolehelsetjenesten helsesøster og lignende. Studentene er som regel nærstudenter, som betyr at de studerer ved en institusjon som ligger i samme region som der de bor. De fleste studentene tar faget fordi de ønsker å lære noe nytt, og har interesse for barn og unge-feltet.

Ikke tilpasset arbeidssituasjon god nok

Omkring 9 prosent av studentene faller fra i løpet av utdanningsløpet. Etter Oxford Researchs vurdering er dette noe på et greit nivå sammenlignet med andre utdanninger. Nivået skyldes i hovedsak høyt motiverte studenter, 76 prosent av studentene videreutdanningen til normert tid. Årsaken til at 9 prosent av studentene ikke fullfører, er i hovedsak at de opplever at opplegget ikke er tilpasset deres arbeidssituasjon (eller motsatt). Flere av studentene har også gitt uttrykk for at det er et arbeidskrevende studie og at arbeidsgiver ikke tilrettelegger godt nok for at de skal få studere, og at de derfor ser seg nødt til å avbryte. Oxford Research mener at dette er et forhold som bør vurderes nærmere. Blant annet er det nærliggende å ha en kvalifisert gjennomgang av innholdet, for å vurdere om enkelte emner kan tas ut, legges til grunnutdanningene eller lignende – for på den måten å vurdere om videreutdanningen kan gjøres mindre i omfang og tidsbruk.

Tilskuddet stimulerer kommuneansatte

Evalueringen har avdekket at det er 235 kommuner som har benyttet seg av stimuleringsstilskuddsordningen i perioden 2007 til 2014. To av tre studenter med bakgrunn i kommunal sektor har svart at de har mottatt stimuleringsstilskudd. Disse fullfører videreutdanningen til planlagt tid, og faller sjeldnere fra enn andre studenter. Oxford Research vurderer dette som en positiv effekt av ordningen, og det fungerer tydelig som en viktig motivasjon for studentenes deltagelse på studiet. Det er imidlertid en lite utbredt kjennskap til tilskuddet i kommunene. Det

fremstår som om informasjonsmateriell og lignende fra fylkesmannen har nådd ut i liten grad. Dette er etter Oxford Researchs vurdering et punkt hvor det er rom for store forbedringer, særlig dersom man er opptatt av økte søkertall. Det ligger også et stort potensiale i å gå bredere ut til de ulike kommunale funksjonene som studiet skal være relevant for.

Videre er det fremkommet tydelige anbefalinger om at søknadsfristen for tilskuddet må endres.

På bakgrunn av at evalueringen ikke har gjort en grundig gjennomgang og vurdering av tilskuddsordningen, samt at de funn som faktisk er frembragt i denne rapporten, er vår anbefaling at direktoratet vurderer en egen evaluering av stimuleiringstilskuddsordningen.

Kapittel 5. Behov og relevans

5.1 Behovet på fagfeltet

For helsearbeidere innen de ulike deler av kommunens helse-, sosial- og omsorgstjenester er arbeidsdagen preget av høy aktivitet, stadige forandringer og møte med brukere med komplekse og sammensatte behov. Psykisk helse er i dag et fagområde med relevans for alle tjenesteområder i kommunens sosial- og helsetjenester og er et arbeidsområde den enkelte helsearbeider i økende omfang møter i sin hverdag. Dette medfører at ansatte innen sektoren har et markert behov for økt kunnskap og forståelse i fagfeltet. For inntil få år siden var hovedarenaen for behandling og oppfølging av mennesker med psykiske lidelser eller avhengighetsproblematikk de psykiatriske sykehusene. Slik er det ikke lenger. Fra en situasjon hvor de psykiatriske sykehusavdelingene tok et hovedansvar for mennesker med psykiske lidelser, er flere og flere oppgaver nå overført til kommunehelsetjenesten.

Som tidligere beskrevet ble intensjonen fra Stortingsmelding nr. 25 Åpenhet og helhet videreført i den senere opptrappingsplan for psykisk helsearbeid 1999-2008 (St. prp. nr. 63, 1997-98) og en rekke kompetansehevede tiltak er blitt iverksatt. Hovedlinjene fra opptrappingsplanen med fokus på brukerinnflytelse og tverrfaglig tilnærming er blitt videreført. Fra tidligere der de fleste valgte en fagspesifikk videreutdanning preges nå tilbudet av tverrfaglige utdanninger. Denne utviklingen har vært i tråd med de føringer som er gitt, og er i stor grad basert på et komplementært vitenskapssyn, der man henter kunnskap ikke fra den ene eller den andre forskertradisjon, men søker det beste i flere leire. Spesielt innen feltet psykisk helse har denne erkjennelsen fått tilvekst.²⁰ Utdanningene har således bidratt til et skille i valg av tilnærming og metode.

Det er fra flere hold pekt på at disse endringene har utgjort et paradigmeskift innen norsk psykisk helsearbeid. Fra myndighetene har dette vært en villet utvikling, og blant annet i tråd med de nasjonale føringer gitt i opptrappingsplan for psykisk helsearbeid. Like fullt medfører denne endringen enkelte utfordringer. Psykisk helse, herunder også psykiatri, er i vitenskapelig perspektiv et ungt fagområde. I de siste tiårene har fagområdet og de tilhørende tjenes-

ter, vært preget av både organisatoriske og faglige endringer. Det er imidlertid enkelte som fremholder at det faglige grunnlaget for dette paradigmeskiftet ikke er tilstrekkelig beskrevet og diskutert.²¹ Utviklingen kan for mange synes å ha gått vel fort. En kan si at det har skjedd en faglig pendelbevegelse bort fra det som tidligere var institusjonspsykiatri uten at man i tilstrekkelig grad har klart å bringe inn relevant kunnskap i det kommunale psykiske helsearbeidet.

Psykisk helsearbeid innen de kommunale tjenesteområder skiller seg i dag på vesentlige områder fra fokuset og arbeidet som utføres ved de psykiatriske avdelinger innen spesialisthelsetjenesten. Det er i kommunene behov for et bredere fokus og komplementær kunnskap. Samtidig er det, med de endringer i ansvar og oppgavefordelinger som skjer mellom kommune og spesialisthelsetjenesten, et behov for å videreføre deler av spesialisthelsetjenestens kompetanse ut til kommunehelsetjenesten. Tristhet, depresjon og sorg eller mistanke om depresjon er fortsatt den vanligste henvisningsårsaken til det psykiske helsevernet.²² Ansatte i den kommunale helsetjeneste har i økende grad behov for kunnskap om hvem som vil få best hjelp innen spesialisthelsetjenesten og hvilke psykiske helseplager det kommunale tilbudet selv bør ha, og etter hvert også selv må gi et tilbud til.

Den organisatoriske delingen mellom en førstelinje og en andrelinje er, og vil med stor sannsynlighet også i fremtiden være, en utfordring for en helhetlig tenkning og et tett samarbeid på tvers av tjenestnivåene. I motsetning fra blant annet videreutdanning i psykisk helsearbeid for voksne, hvor studenter rekrutteres fra både kommune og spesialisthelsetjeneste, og således bygger en bro mellom forvaltningsnivåene, retter og rekrutterer videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge helsearbeid seg med hovedsak mot det kommunale tjenestnivå. Et relevant spørsmål i denne sammenhengen blir derfor hvorvidt videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge i tilstrekkelig grad evner å tilføre studentene kunnskap med tilstrekkelig bredde og relevans i et fagområde i endring.

²⁰ Haugsgjerd, S., Jensen, P., Karlsson, B., Løkke, J. A. (2006). Perspektiver på psykisk lidelse: Å forstå, beskrive og behandle, 2. utgave, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

²¹ Rogan, T. (2011). Paradigmeskifte i norsk psykisk helsearbeid, Artikkel i Andersen & Karlsson (red.) (2011). Variasjon og dialog: Perspektiver på psykisk helsearbeid. Oslo: Universitetsforlaget.

²² Helsedirektoratet rapport IS-1956 (2012) Barn og unge i det psykiske helsevernet 2009-2010, Kjennetegn og behandlingstid for utvalgte pasientgrupper

Som vi ser av gjennomgangen ovenfor, har det altså vært en endring i behovet over tid. Behovet for kompetanse om psykisk helsearbeid i kommunene er større enn noensinne etter endringen i ansvarsfordeling mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Sintef viser i en fersk rapport at kommunene ikke har økt ressursinnsatsen i psykisk helsearbeid siden 2007.²³ Dette til tross for at de får ansvaret for stadig sykere pasienter. Ifølge rapporten, har antall medarbeider i kommunen som arbeider spesifikt med psykisk helse med barn og unge sunket de siste årene, fra 2961 i 2007 til 2688 i 2012. Fra 2007 til 2012 ble det brukt nesten 300 færre årsverk på denne gruppen. Det er særlig det forebyggende arbeidet som nedprioriteres, ifølge Sintef. Det også en tydelig nedgang i årsverksinnsatsen per innbygger. Tall fra IS-24 rapport for 2013 viser 2584 årsverk, altså en fortsatt reduksjon, og total reduksjon på 377 årsverk (13 prosent) i perioden 2007-2013.²⁴

Som nevnt, anslår vi at det er mellom 1100 og 1200 studenter som har fullført videreutdanningen perioden 2007 til 2012. Sintef finner at andelen kommunalt ansatte som arbeider med barn og unge som har høgskoleutdanning og videreutdanning i psykisk helsearbeid har økt i perioden, fra 12 til 17 prosent i den samme perioden. Som vi diskuterte mer inngående i forrige kapittel, er det særlig ansatte ved skoler og i barnehager som benytter seg av videreutdanningen. Disse yrkesgruppene er imidlertid ikke definert som en del av yrkesgruppene som er særlig rettet mot barn og unge i Sintefs rapport.²⁵ Tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare – det er ikke slik 1100 av de totalt 2688 kommunalt ansatte som arbeider med psykisk helsearbeid som har tatt videreutdanningen. Det dette betyr derimot, er at det også er videreutdannet et stort antall kommuneansatte som ikke nødvendigvis jobber innenfor typiske stillinger knyttet til psykososial helse med barn og unge, men hvor kompetanse på dette både oppleves som relevant og nødvendig. Vi vil komme tilbake til dette senere i kapittelet.

5.2 Møter utdanningen et behov?

Ikke overraskende forfektes det av samtlige studieinstitusjoner som har besvart selvevalueringen, at de opplever et behov for denne utdanningen og kompetansen den genererer. Og flere av utdanningsinstitu-

²³ <http://www.sintef.no/globalassets/upload/helse/arbeid-og-helse/rapport-a25834.pdf>

²⁴ SINTEF Helse, 2015, Rapport, Kommunale tiltak i psykisk helsearbeid 2013

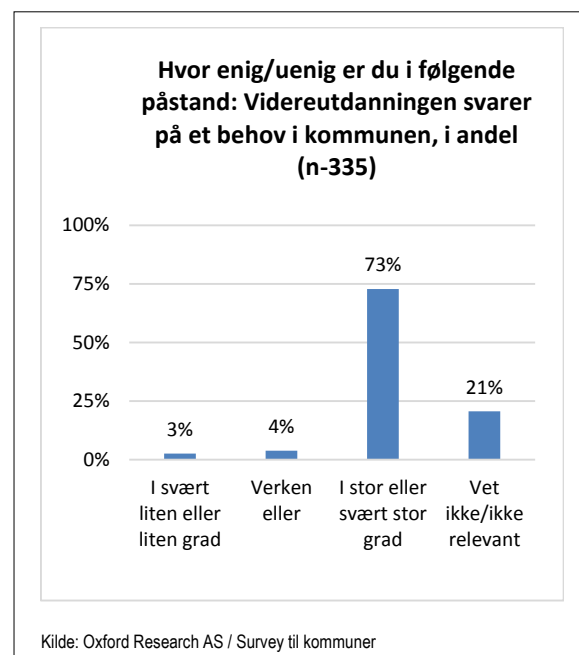
²⁵ Disse er definert som helsestasjons- og skolehelsetjeneste, behandling, oppfølging, rehabilitering, miljøarbeid, aktiviteter og kultur- og fritidstiltak.

sjonene hevder at det er et økende behov for denne kompetansen, i lys av både samfunnsutviklingen og nyere forskning. Det samme bildet fremmes i intervjuene med ulike aktører, både studenter, arbeidsgivere og andre relevante aktører.

Gitt at utdanningen retter seg mot en bred målgruppe kan det imidlertid fremstå som om behovet er ulikt mellom ulike målgrupper – ikke i omfang, men i forhold til innhold. For eksempel viser de kvalitative intervjuene med studenter, at det er ulike innholdselementer de anser som mer tilpasset deres behov enn andre. Dette blir imidlertid ikke problematisert i særlig grad i intervjuene; gitt utdanningens brede målgruppe fremstår det som om studentene har forståelse for at enkelte sider av utdanningen vil være mer eller mindre relevant nettopp for egen fag-/yrkesbakgrunn. Den brede målgruppen sikrer en tverrfaglighet som blir trukket fram som en stor styrke ved utdanningen.

Ser vi på de kvantitative dataene, viser neste figur at nær syv av ti kommuneansatte mener at videreutdanningen i stor eller svært stor grad svarer på et behov som finnes i kommunen. Dette gir tydelige signaler om at utdanningen treffer et behov som finnes (mer om dette i kapittel 7.2.).

Figur 16: Behov i kommunen?

Det er ingen sammenheng mellom hvorvidt respondenten opplever at utdanningen svarer på et behov i

kommunen, og for hvilke fagområder respondenten opplever at den er relevant.

Søkertallene som ble presentert i forrige kapittel kan også sies på som en indikasjon på behovet som finnes. Vi ser at søkertallene i gjennomsnittet ligger på mellom 50 til 70 søkere per år per institusjon. I snitt er det om lag 20 av disse som både er kvalifisert, aksepterer tilbudet og deretter møter opp og starter på utdanningen. Det er med andre ord et tydelig behov.

For å kunne gjøre noen antakelser om hvor behovet for denne kompetansen ser ut til å være størst, har vi sett på kommuner som har mottatt stimulerings-tilskudd i forhold til et sentralitetsmål.

Analysen viser at det er flere sentrale kommuner som søker om stimulerings-tilskudd enn mindre og mer desentraliserte kommuner²⁶. Dette kan være en indikasjon på at behovet for utdanningen er større i kommuner i mer sentrale strøk.

Den samme tendensen kan spores mellom store og mindre kommuner (se neste tabell). Kommuner som har et senter som kan defineres som storbyregioner, mellomstore byregioner, småbyregioner eller tettstedsregioner, har langt større grad søkt om stimulerings-tilskudd enn kommuner som ikke har slike bydannelse (altså spredtbygde områder). Dette er imidlertid naturlig, da vi også finner flest innbyggere, og dermed også flere potensielle søkere. Dette gir imidlertid også en indikasjon på hvordan behovet ser ut i kommunene.

En naturlig hypotese er at ansatte i mindre kommuner jobber tett på hverandre i utgangspunktet, grunnet størrelse, og anser utdanning som i stor grad bygger på å utvikle det tverrfaglige samarbeidet mellom etater mindre relevant. Det kan tenkes at man i store kommuner har et mer omfattende system (i form av antall ansatte) som gjør at man ikke har nærheten til andre tjenester og etater i like stor grad som i små kommuner. Om vi ser bort fra mulig ulik opplevelse av relevans, kan en annen forklaring være knyttet til små kommuners evne til å prioritere spesialisering på relativt smale fagområder, - som diskutert i kapittel 2. Analysene i denne evalueringen har imidlertid ikke avdekket noen statistisk signifikant forskjell mellom store og små kommuner i hvorvidt de søker om stimulerings-tilskudd eller ikke. Det er derfor ikke mulig å identifisere noen slik sammenheng.

²⁶ Basert på SSBs kategorisering av sentralitet i sentrale og mindre sentrale kommuner.

Tabell 10: Har kommunen mottatt stimulerings-tilskudd mot kommunens størrelse

	Kommunen har mottatt stimulerings-tilskudd	Kommunen har ikke mottatt stimulerings-tilskudd	Totalsum
Storbyregioner (n-91)	66 %	34 %	100 %
Mellomstore byregioner (n-70)	68 %	31 %	100 %
Småbyregioner (n-82)	54 %	45 %	100 %
Tettstedsregioner (n-106)	58 %	41 %	100 %
Spredtbygde områder (n-59)	32 %	68 %	100 %
Totalsum	57 %	42 %	100 %

Kilde: Oxford Research AS / BA-sentralitet

5.3 Utdanningens relevans

5.3.1 Relevant – for hvem?

Videreutdanningen retter seg som kjent mot en bred målgruppe²⁷:

Hvem kan søke?

Målgruppen er høgskoleutdannede som arbeider med barn og unge. Studiet retter seg spesielt mot ansatte som jobber innenfor disse fagområdene: barnehager, skoler (fra grunnskole til videregående opplæring), sosial- og helsetjenester, barnevern, politi, kultur og fritid.

Med dette som utgangspunkt er det nærliggende å spørre hvorvidt utdanningen er relevant – og for hvilke faggrupper den er relevant?

Det kvalitative datamaterialet som evalueringen bygger på, gir et bilde av at utdanningen er relevant for en slik bred, målgruppe. Særlig blir yrker som er i direkte kontakt med barn og unge pekt på som relevante for utdanningen; «*Felles for alle er at dei treng reiskap og kunnskap til å sjå barn i vanskelege situasjonar så tidleg som muleg, slik at intervensjonar tidleg kan settast i verk rundt både barnet og miljøet dei lever i*» (selvevaluering).

I surveyen til kommuneansatte kommer det frem at videreutdanningen oppfattes som aktuell og relevant

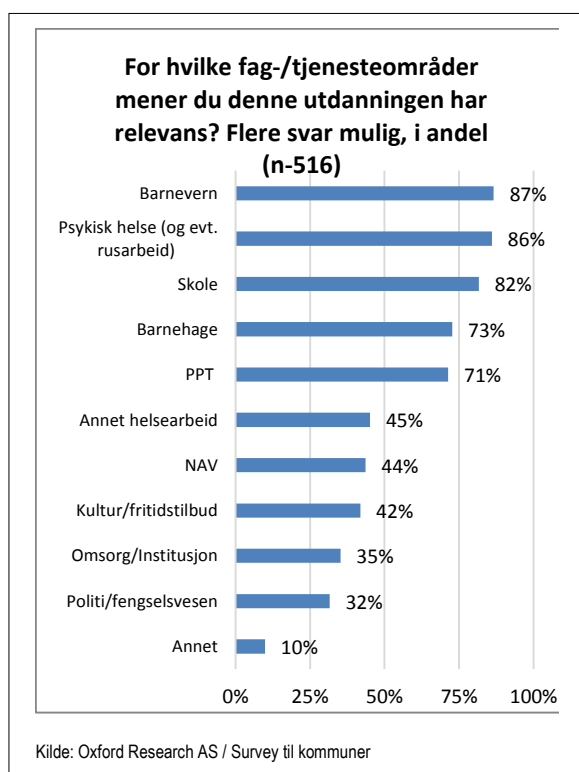
²⁷ Hentet fra omtale av studiet på Diakonhjemmets hjemmesider.

særlig for tjenesteområder som barnevern, psykisk helse, skole, barnehage og PPT. Disse fag-/tjenesteområdene skiller seg klart ut fra de øvrige, ved at over 70 prosent av de spurte anser utdanningen som relevant for disse gruppene. Neste figur viser videre at rundt fire av ti av de spurte, anser utdanningen som relevant for ansatte i kategoriene «annet helsearbeid», NAV og «kultur/fritidstilbud».

Utdanningen oppleves som minst relevant for politi/fengselsvesen og ansatte innen omsorg/institusjoner.

I kategorien «Annet», har respondenten blitt bedt om å oppgi hvilke andre fagområder som de mener er videreutdanningen er relevant for. Særlig kategorien helsesøster, arbeid i skolehelsetjenesten og på helsestasjon går igjen.

Figur 17: Utdanningens relevans

Ser vi på hva svarene opp imot hvilket fag-/tjenesteområde den som har besvart undersøkelsen har selv, fremkommer det at de kommuneansatte oppfatter utdanningen som mest relevant for sin egen yrkesgruppe. Eksempelvis opplever ansatte innen barnevern at videreutdanningen er relevant for fagtjenesten «Barnevern» i svært stor grad. Det samme gjør barnehageansatte, og ansatte innen skole, hvor begge faggruppene opplever at utdanningen er høyst relevant for deres yrkesgruppe. Mer

interessant er, at også hovedvekten av respondenter som er ansatt i kultur- og fritidstilbud vurderer at utdanningen har høy relevans for deres arbeidsgruppe. Respondenter i de andre tjenestegruppene er imidlertid ikke enig i dette, og vurderer videreutdanningen som lite relevant for ansatte i kultur- og fritidstilbud.

Det også verdt å nevne at en svært lav andel av pleie- og omsorgssjefene som har svart på undersøkelsen, vurderer utdanningen som relevant for ansatte innen omsorg og på institusjoner.

5.3.2 Er utdanningen praksisnær?

For enhver videreutdanning, er det viktig at innholdet i utdanningen er relevant for å løse de arbeidsoppgavene som studentene møter i sin arbeidshverdag. Altså at utdanningens innhold likner på de oppgavene som studentene møter når de er ute i sitt daglige arbeid i kommunen. Dette har en parallell til idretten, der idrettsutøvere må trene på øvelser som likner på de situasjonene som de kommer opp i, i konkurransesituasjon. På samme måte er det vesentlig at utdanningen «trener» studentene i situasjoner under utdanningen som likner på de situasjonene som studentene møter når de er på jobb og står overfor problemstillinger, blant annet når det gjelder tverrfaglig samarbeid. Spørsmålet er derfor: Klarer utdanningsinstitusjonene å legge opp undervisningen og utdanningen slik at studentene møter problemstillinger som de også står overfor i sin jobb i kommunen? Får studentene «trening i jobbens rette element»?

I selvevalueringene har utdanningsinstitusjonene beskrevet hvordan de sikrer at utdanningen er praksisrelevant for studentene. Utdanningsinstitusjonene peker særlig på at utdanningen bygger på cases som studentene selv trekker inn i arbeidet – og da særlig i gruppearbeidet; «Studentene bringer inn problemstillinger fra egen arbeidserfaring både i forelesningsrommet, men særlig i gruppeveiledning og prosjektarbeid» (selvevaluering). Ved enkelte studiesteder får også studentene fremme forslag til tema for forelesninger.

I delkapittel 7.3 (kunnskapsspredning), fremkommer en figur som er knyttet til kunnskapsspredning. Den er imidlertid også relevant å kommentere her. Blant studentene som har besvart spørreundersøkelsen, svarer 68 prosent at de er enige i påstanden «det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen jobbsituasjon» og hele 82 prosent er enig i påstanden «studentene deler ofte fra sine erfaringer i un-

dervisning/gruppeveiledning». Overordnet gir altså det kvantitative datamaterialet et bilde av at studentene opplever utdanningen som praksisnær.

Intervjuene med studenter nyanserer imidlertid dette bildet noe. Flere av studentene fremhever at store deler av innholdet i utdanningen oppleves som relevant og praksisnær, men at andre deler i liten grad oppleves slik. Spesielt blir elementer knyttet til vitenskapsteori og metode fremhevet som mindre relevant. Dette blir en avveining mellom fordelene med å kunne bygge videre med en master og det ekstra belastningen dette medfører. På tross av at mange studenter nevner dette som vanskelig og opplever det som lite relevant, er det ikke særlig høyt frafall på studiet. Hovedinnspillet må derfor være, slik det er nevnt fra flere studenter, å gjøre også vitenskapsteori og metode praksisnært for studentene og tilpasse innholdet til fagområdet psykisk helse og rus i større grad. Dette omtales nærmere i delkapittel 6.3.1. Hva som oppleves som relevant og praksisnært varierer også noe avhengig av fagområde studentene arbeidet i da utdanningen startet.

Neste figur viser hvorvidt studentene bruker kunnskapen de har tilegnet seg i jobbsammenheng. Dette gir også et bilde av utdanningens praksisnærhet. Som neste figur viser, har en svært stor andel av studentene som har besvart undersøkelsen benyttet kunnskapen de har lært i stor eller svært stor grad. Intervjuer med studenter bekrefter stort sett dette bildet; «Jeg har brukt det jeg lærte veldig effektivt» (intervju med student).

Figur 18: Studenten har brukt kunnskap i jobbsammenheng

I hvilken grad studentene har brukt det de har lært i egen jobb, varierer noe etter fagområde studentene arbeidet med, da utdanningen startet. Innen barnehage og annet helsearbeid har rett i overkant av 90 prosent i stor grad benyttet det de har lært i egen jobb. Lavest andel er innen kultur/fritidstilbud hvor nærmere 70 prosent av studentene som har dette som fagområde, i stor grad har benyttet det de har lært i egen jobb²⁸. Jevnt over er det altså en høy andel, uavhengig av fagområde, som i stor grad har benyttet det de har lært.

Evaluatør har videre innhentet synspunkter på hvorvidt det faktisk at utdanningen henvender seg til en bredde av profesjoner, gjør det utfordrende å designe et praksisnært studieinnhold. Ut ifra intervjuene og selvevalueringene fremstår ikke bredden og tverrfagligheten som en utfordring – heller en styrke. At enkelte deler av studieinnholdet oppleves som mer relevant for enkelte faggrupper enn andre, er ikke så overraskende, men dette blir i liten grad skildret som en ulempe.

5.3.3 Teori vs. praksis

I nær sammenheng med spørsmålene som ble drøftet i forrige avsnitt, kommer balansen mellom teoriorientert undervisning og praksisorientert undervis-

²⁸ Antall studenter som har besvart undersøkelsen og som arbeidet innen kultur/fritidstilbud da de startet på utdanningen, er relativt lavt (13 stk.). Resultatet må derfor tolkes med noe forsiktighet.

ning. I tråd med kravspesifikasjonen, skal studiet være både teori- og praksisorientert.

Vi har gjort en overordnet gjennomgang av studiebeskrivelsene for flere av utdanningsinstitusjonene som tilbyr videreutdanningen. Det fremkommer som et sentralt element at utdanningen både skal omhandle teori og praksis. Den teoretiske delen fremkommer i pensumlitteraturen som studentene skal gjennom, og det de skal tilegne seg av kompetanse herfra. I tillegg fremkommer det som svært sentralt at utdanningen har et praktisk fokus. Dette underbygges også av at ett av opptakskravene for utdanningen for utdanningsinstitusjonene er *minimum ett års relevant yrkespraksis*²⁹.

For å belyse problemstillingen har vi spurt studentene om deres opplevelse av forholdet mellom teori og praksis, ut ifra:

1. Hva som faktisk vektlegges
2. Hva de mener burde vektlegges

Analysen av sammenhengen mellom hva deltakerne mener har vært vektlagt og de deltakerne mener *burde* vært vektlagt er gjort ved bruk av en dikotom skyveskala, hvor man skal plassere merket på skalaen mellom de to ytterpunktene - avhengig av hva man mener har blitt vektlagt i størst grad av de to alternativene. Om forholdene er vektlagt likt, settes merket i midten. Dermed får vi vite hvordan dette er ved de ulike utdanningsinstitusjonene.

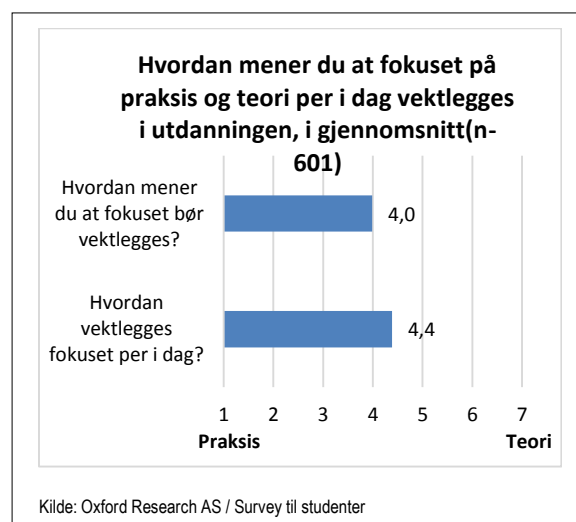
I surveyen til studenter ser vi at studentene i all hovedsak er fornøyd med hvordan forholdet mellom teori og praksis er vektlagt i dag. Det er en svak overvekt som har krysset av for at videreutdanningen er noe mer teoribasert, men det er kun en marginal andel.

Intervjuene med studentene bekrefter dette bildet. Blant de som ikke forfekter at vektleggingen mellom praksis og teori er tilfredsstillende, hevdes det at teori i litt større grad enn praksis blir vektlagt. Det er imidlertid ulikt om dette blir fremhevet som en styrke eller svakhet ved studiet, og intervjumaterialet er ikke omfattende nok til at det er mulig å peke på noen tendenser.

Da studentene ble bedt om å vurdere hvordan de mente at fokuset mellom teori og praksis burde være, har majoriteten gitt uttrykk for at de ønsker at fordelingen skal fortsette å vektlegges slik det er i dag. Figuren viser imidlertid en liten forskyvning fra teori til praksis når man ser de to spørsmålene i

sammenheng. Studentene opplever med andre ord at det ikke er store behov for endringer i hvordan studiet vektlegger forholdet mellom teori og praksis. Det er ikke forskjeller i hva studenter fra de ulike studieinstitusjonene rapporterer på denne dimensjonen, hvilket betyr at dette stort sett er likt hos de ulike tilbyderne.

Figur 19: Studentens vurdering av forholdet mellom praksis og teori per i dag

5.4 Evaluators vurdering av behov og relevans

Dette kapitlet har tatt for seg behovet for utdanningen og relevansen, basert på blant annet praksisnærhet.

Fra nødvendighet til mulighet?

Basert på datagrunnlaget, fremstår det som om det per i dag er et behov for denne utdanningen. Samtidig må behovet diskuteres i lys av utviklingen i søker-tallene. Evalueringens datagrunnlag viser en oppgang i søker-tall. Imidlertid er det tydelig at både Helsedirektoratet og studieinstitusjonene selv opplever at det er en faktisk nedgang i søker-tallene. Som diskutert tidligere i dette kapitlet har nok dette noe med hvor mange som er kvalifiserte og som faktisk møter opp, samt at flere tilbydere er på banen nå enn tidligere.

Gitt at tilbudet ser ut til å være større enn etterspørselen, men at man i det første kullet av studiet uteksaminerte flere studenter enn i dag, kan man også anta at det har skjedd en dreining fra nødvendighet til mulighet i etterspørselen etter denne kompetan-

²⁹ Fra og med 2014, ble kravet til praksis redusert fra to til ett år (Kravspesifikasjonen fra Helsedirektoratet 2014).

sen. Før opptrappingsplanen for psykisk helse kom, var kompetansenivået på dette fagområdet ikke tilstrekkelig, og til en viss grad preget av ufaglært arbeidskraft. Videreutdanning i psykososialt helsearbeid med barn og unge var da en nødvendighet for å heve kompetansen på feltet. I dag – åtte år senere – har man uteksaminert nesten 1100 studenter fra denne utdanningen, parallelt med at det er kommet en rekke andre studietilbud innen samme/tilstøtende fagområde. Denne utviklingen kan bety at behovet ikke i dag er en nødvendighet, men at det fremdeles er slik at studenter og kommunene ser på utdanningen som en mulighet for faglig påfyll. Relevansen og viktigheten av utdanningen blir imidlertid ikke noe lavere av den grunn.

Relevant, praksisnær og tverrfaglig utdanning

Utdanningens relevans fremstår som relativt høy, sett opp mot målgruppens bredde, og evaluator

anser det som en styrke at praksisnærheten skårer såpass høyt, gitt spredningen i profesjoner som tar studiet. Tverrfagligheten er kjernen i utdanningens verdi for svært mange. Dermed blir balansen mellom ulike faglige ståsteder viktig å hensynta både i Helsedirektoratets utlysning, studiestedenes vektlegging og når det gjelder opptak av studenter fra ulike fag- og yrkestilhørigheter.

En høy andel av studentene benytter det de har lært i egen jobb, noe som indikerer at det som undervises er relevant for den arbeidshverdagen og de problemstillingene studentene står i daglig, i sitt arbeid. Vektleggingen mellom teori og praksis vurderes også som velfungerende. En økt tilpassing av vitenskapsteori og metode vil bidra til at flere studenter opplever at også dette tema har relevans.

Kapittel 6. Gjennomføringskvalitet

Gjennomføringskvalitet handler i hovedsak om hvordan studiet er organisert, ulike aktørers roller, samarbeid og utdanningens fokus og innhold. Evalueringen har i liten grad vurdert det faglige innholdet i videreutdanningen – noe som er i tråd med mandatet for evalueringen. Studentens vurdering av faglig nivå er det imidlertid innhentet kunnskap om.

6.1 Organisering av utdanningen

Kravspesifikasjonen fra Helsedirektoratet legger noen overordnede føringer på hvordan studiet skal organiseres og innrettes. Herunder omfang av studiepoeng, krav til opptak og faglig innhold. Det er imidlertid rom for visse variasjoner, og i det følgende vil vi skissere hvordan utdanningen er organisert, med vekt på ulikheter mellom utdanningsinstitusjonene der hvor slike er identifisert.

6.1.1 Struktur på studieopplegget

Kravspesifikasjonen definerer at utdanningen skal gi 60 studiepoeng. Den skal bygge på bachelorgrad og etableres som en yrkesrettet og praksisnær utdanning. Utdanningen skal både kunne gjennomføres som en selvstendig videreutdanning og inngå som en del av en mastergrad i helsefag eller psykisk helsearbeid som gir 120 studiepoeng. Hvis utdanningen skal inngå i et mastergradsprogram må tilbydere vise til en konkret plan for hvordan utdanningen innpasses i mastergradsprogrammet.

Emneinndeling

De fleste studieinstitusjonene har valgt å organisere studiet i fire emner, med unntak av Diakonhjemmet og Universitetet i Agder som organiserer det i fem emner. Fordelingen av studiepoeng på de ulike emnene varierer, men den vanligste fordelingen er to emner à 15 studiepoeng, ett emne på ti studiepoeng og ett emne på 20 studiepoeng. Det er varierende mellom studieinstitusjonene når det gjelder varigheten av de enkelte emnene, men de fleste velger å ha ett omfattende emne som strekker seg over alle fire semestrene. En studieinstitusjon som imidlertid skiller seg ut her er Høgskolen i Stord/Haugesund som har valgt fire emner à 15 studiepoeng, med ett emne per semester (selvevaluering/nettside).

Struktur og varighet på undervisning og veiledning

Det er noe variasjon i hvordan studieinstitusjonene organiserer samlingene sine, men de fleste har valgt å legge opp til tre samlinger per semester med varighet på 3-5 dager per samling (selvevaluering). Diakonhjemmet skiller seg imidlertid ut her med følgende opplegg (selvevaluering):

- 9 ukesamlinger med fulle uker (6-7 timers undervisning hver dag), obligatorisk oppmøte.
- Krav om 90 % oppmøte på ukesamlinger og veiledningen.
- 100 timer obligatorisk deltakelse i veiledningsgrupper hvorav 60 timer med skolens egne veiledere - klinisk/praktisk og med hensyn til forskningsbasert prosjektutvikling (25 timer pr semester).
- Minimum 5 samlinger mellom undervisningsukene (3 undervisningsuker i første semester, deretter to samlinger i de påfølgende ukene).

I selvevalueringene er det ikke alle studieinstitusjonene som oppgir informasjon om andel undervisning og veiledning som er obligatorisk, samt hvor mange timer veiledning som kreves av studenten. Av de som oppgir andel obligatorisk deltakelse, så er denne satt til krav om 80 prosent eller 90 prosent deltakelse. Studentene skal også delta i handlings- og refleksjonsgrupper med veileder, og det kan virke som at antall gruppesamlinger med veileder ikke nødvendigvis er en fastsatt del i planen hos alle studieinstitusjonene. Dette da flere av studieinstitusjonene beskriver at det er «ønskelig» fra studieinstitusjonens side, eller et «minimum» at det skal være minst fem gruppesamlinger med veileder i semesteret. Blant de som oppgir antall timer med veiledning per studieår, i selvevalueringen, varierer dette fra 15 til 25 timer.

Intervjuene med studentene gir et klart bilde av at gruppeveiledningen bør inngå som en del av timeplanen – altså være obligatorisk. Dette fordi det da er enklere å få aksept av arbeidsgiver for tiden studentene bruker på dette; «*Stor utfordring at gruppearbeid ikke var nedfelt i timeplanen, for da var det ikke alle arbeidsgiverne som ga fri til dette*» (intervju student).

Eksempler på hvordan organiseringen av veiledning praktiseres:

Studentene blir fordelt på tverrfaglige studiegrupper i sine kommuner/regioner. Siden kull 3 er hvert kull supplert med gruppe for enkeltstudenter som bor langt fra hverandre og som derfor får gruppeveiledning på [studieinstitusjonen] under samlingene. Mellom studiesamlingene jobber studentene i lokale/regionale grupper med veileder fra/godkjent av [studieinstitusjonen]. 3 veiledede gruppeøkter à to timer på HIL per semester.

Kilde: Selvevaluering

Veiledningsgrupper (20 timer pr studieår) er også organisert ved å enten gjennomføre de på kveldstid i samlingsukene eller i den fysiske nærheten av de aktuelle kommunene.

Kilde: Selvevaluering

Endringer i perioden

Flere av studieinstitusjonene oppgir i selvevalueringen å ha styrket sitt samarbeid med andre utdanninger innen rus og psykisk helse de senere årene. Flere av studieinstitusjonene oppgir også at det gjennom årene har blitt mindre vekt på emnene som omhandler organisering og samhandling og mer på emnene omkring psykisk helse hos barn og unge. Som følge av dette oppgir Universitetet i Agder at det er blitt et styrket samarbeid med avdeling for barn og unges psykisk helse ved Sørlandet sykehus.

Med unntak av et par studieinstitusjoner oppgis det videre at det har vært gjort endringer i studieplanen/studiemodellen. Dette som følge av tilpasning til nye kvalitetskrav og kravspesifikasjon fra oppdragsgiver, som stort sett har omhandlet endringer i rekkefølge på emner samt fordelingen av studiepoeng på de ulike emnene.

6.1.2 Seleksjon – opptakskrav for studenter

I kravspesifikasjonen fra Helsedirektoratet fremkommer følgende opptakskrav:

- Bachelorgrad (180 studiepoeng) i barnevern, helse og sosialfag, medisin, førskolelærer, pedagogikk, politiarbeid eller psykologi (søkere med annen høyskole- eller universitetsutdanning på

tilsvarende nivå kan etter særskilt vurdering bli tatt opp som student).

- Alle deltakere må arbeide direkte med barn eller ungdom i minimum 50 prosent stilling under hele studiet. Hver deltaker må få bekreftet tilstedeværelse i minimum 300 arbeidstimer pr. år fordelt over 8 måneder per år (ca. en arbeidsdag pr. uke).
- Ett års relevant yrkespraksis fra direkte arbeid med barn og/eller ungdom etter fullført utdanning.

Det sistnevnte opptakskravet ble fra 2014 nedjustert fra to år til ett års praksis (kravspesifikasjon 2014). I kravspesifikasjonen for 2015 som nylig ble sendt studieinstitusjonene, fremkommer det ikke krav til praksis.

6.1.3 Praktiske og fysiske rammer

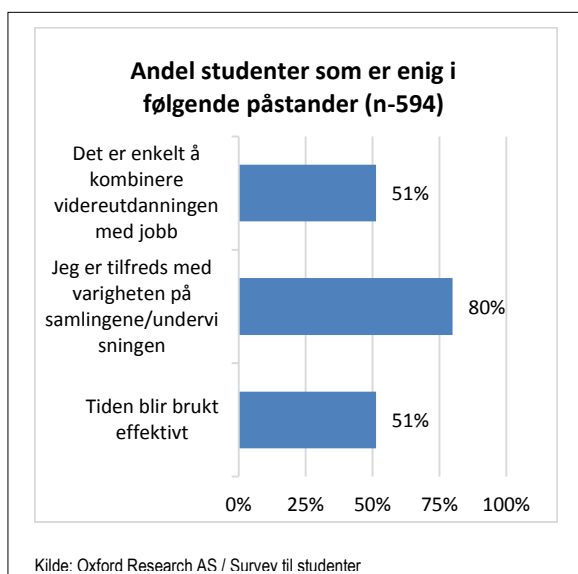
De fysiske rammene, forelesningslokaler med mer, blir av studentene og studiestedene i hovedsak beskrevet som gode og fungerende. I spørreundersøkelsen til studentene har vi inkludert spørsmål knyttet til de mer praktiske sidene ved studiet.

Tidsdimensjoner

Som den neste figuren viser, er 80 prosent av studentene enig i påstanden «jeg er tilfreds med varigheten på samlingene/undervisningen». Variasjonen mellom studiestedene er til dels stor, og spenner fra 56 til 94 prosent. Med andre ord er studentene i all hovedsak fornøyd med selve strukturen og lengden på samlingene.

Imidlertid er kun annenhver student enig i påstandene om at tiden blir brukt effektivt, og at det er enkelt å kombinere videreutdanningen med jobb. Variasjonen mellom studiestedene i forhold til disse to dimensjonene er til dels stor – mellom omkring 30 og 70 prosent.

Figur 20: Tiden blir brukt effektivt, varighet på undervisning, kombinere med jobb

At kun halvparten av studentene er enige i at det er enkelt å kombinere denne videreutdanningen med jobb bekreftes av det kvalitative datamaterialet. Intervjuer med studenter, arbeidsgivere og selvevalueringen som utdanningsinstitusjonene har fylt ut, gir et bilde av et relativt omfattende og arbeidskrevende studie.

Det er en videreutdanning det er mye jobb med.

Bra det ikke var flere samlinger. Utrolig mange arbeidskrav ifht. antall studiepoeng. Man glemte ikke studiet for det var mye å gjøre!

Kilde: Intervjuer studenter

Det fremkommer videre av det kvalitative materialet at tilrettelegging fra arbeidsgivers side er avgjørende for å evne å gjennomføre studiet på en god måte.

Gruppeorganisering og veiledningsordningen

Tverrfagligheten er et sentralt og elementært element ved videreutdanningen. Og studiet bygger i stor grad på gruppearbeid.

Felles undervisning kombinert med tverrfaglig og tverretatlige veilednings- og studiegrupper hvor en knytter det faglige innholdet til praktisk arbeid mot barn og unge, er de vesentligste læringsformer.

Kilde: Informasjonsfolder Høgskolen i Hedmark

Rett i overkant av 60 prosent av studentene er enige i at gruppeveiledning er en god måte å organisere studiet på. I intervjuene med studentene blir denne dimensjonen i stor grad fremhevet som en styrke ved studiet; man får arbeide sammen på tvers av profesjoner og får dermed økt kunnskap om ulike yrkesgruppers praksis etc. i tillegg til at man får trening i tverrfaglig arbeid. Det er en viss forskjell mellom studiestedene når det gjelder andel studenter som er enige i at gruppeveiledning er en god måte å organisere studiet på – variasjonen er fra 53 til 76 prosent som er enige.

Dette kan forklares med at studenters erfaring med gruppearbeid i hovedsak kan sies å være avhengig av gruppens sammensetning og fungering, og nødvendigvis ikke gruppeorganisering som sådan. Et annet element som blir fremhevet i intervjuene, er at gruppearbeidet bør inngå som del av timeplanen. Slik evaluator har forstått er det noe ulik praksis fra studiested til studiested på dette punktet. Studentene fremhever imidlertid viktigheten av at dette fremstår som en del av utdanningen på papiret, da det er enklere å få godkjenning for tidsbruken av arbeidsgiver dersom det er en del av det fastsatte studieopplegget, og ikke et arbeid som gjøres på kveldstid.

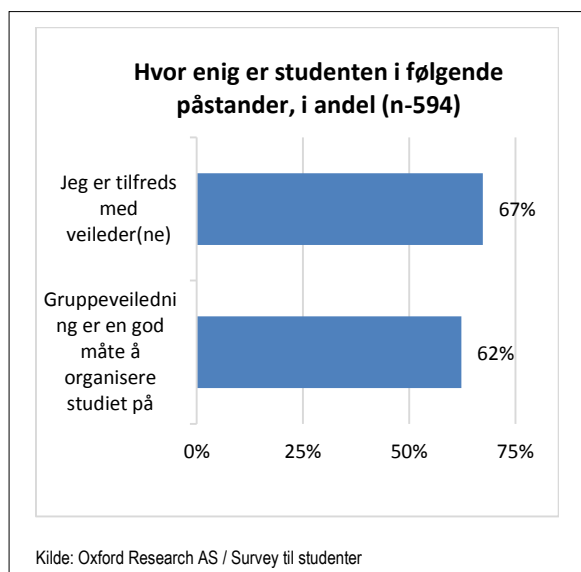
«Stor utfordring at gruppearbeid ikke var nedfelt i timeplanen, for da var det ikke alle arbeidsgivere som ga fri til dette» (intervju student).

I selvevalueringene har noen av studiestedene beskrevet hvordan de sikrer gode og fungerende veiledere. Ved ett studiested blir det blant annet fremhevet at man har etablert fortløpende møter mellom veileder og det øvrige undervisningspersonalet. Gjeldende for de fleste er kravet til veilederne at de må ha inngående kjennskap til fagfeltet og ha godkjent veiledningskompetanse.

Tilbakemeldingene på veilederne er noe mer varierende, både i det kvantitative materialet og i det kvalitative materialet.

Som neste figur viser, er nær syv av ti studenter på overordnet nivå tilfreds med veilederen. Det er imidlertid relativt store forskjeller mellom studiestedene på dette spørsmålet: variasjonen er fra 50 til 90 prosent.

Figur 21: Tilfreds med veileder og gruppeveiledning

I intervjuer er det blant annet påpekt at man opplevde at veiledere ved samme studiested praktiserte sin rolle ulikt – slik at de ulike gruppene fikk svært ulikt utbytte av sin veileder. Et annet moment er kvaliteten på veiledningen og variasjon i denne.

Forferdelig stor forskjell på tilbakemeldingene på oppgavene [de ulike] gruppene fikk.

Ble lite veiledning – mer beskjed om konkret hva man skulle gjøre, heller enn drøfting.

Kilde: intervju studenter

Når det er sagt, er det også positive tilbakemeldinger på veiledningsordningen og gruppeorganiseringen i det kvalitative materialet; «Vi hadde gode veiledere og tverrfaglige grupper var veldig berikende» (intervju student).

Eksamensform

Eksamensformen varierer etter emnene som studiet består av. Både individuell eksamen (skriftlig og muntlig) og gruppeeksamen blir benyttet.

65 prosent av studentene som har besvart undersøkelsen er enige i at eksamensformen er hensiktsmessig. Kun 6 prosent er uenig. Variasjonen mellom studiestedene i andel studenter som er enige i at eksamensformen er hensiktsmessig er 52 til 84 prosent.

På generelt grunnlag bør hensiktsmessigheten til eksamensformen vurderes mot studiets formål og hensikt. I dette tilfellet hvor studiet er praksisorien-

tert og tverrfaglig anrettet bør en anta at en eksamensform som ivaretar dette er mest hensiktsmessig. Gruppeeksamen kan sies å gjøre det.

Evaluator har erfaring fra en rekke andre evalueringer av utdanningsprogram, og vurdering av eksamensformen er ofte et gjentakende tema. Blant annet ser man ofte at det ikke er formulert hvordan eksamensformene henger sammen med modulene, og hva målet er med den enkelte eksamensform ut over å vurdere hva deltakerne kan. Det kunne være nyttig å reflektere rundt dette, for å søke forbedring og skape en rød tråd. F.eks. kan det stilles spørsmålstegn ved at eksamensformen i emnet Vitenskapsteori og metode er gruppebasert, mens den i emnet Psykisk helse hos barn, ungdom og unge voksne – analyse av klinisk situasjon er individuelt basert³⁰, gitt den viktige tverrfaglige dimensjonen som studiet er basert på.

Overordnet tilfredshet

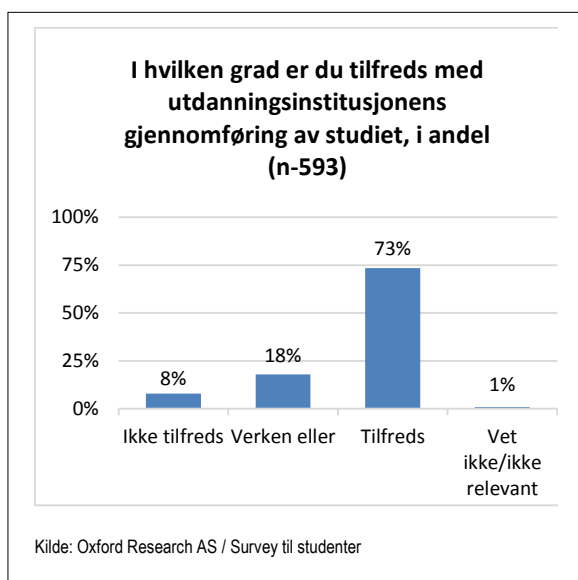
Som resultatene diskutert ovenfor, og den neste figuren viser, er studentene i stor grad tilfreds med studieinstitusjonenes gjennomføring av videreutdanningen totalt sett. Det er imidlertid store signifikante forskjeller mellom hvordan studenter som har tatt utdanningen ved ulike studiesteder har rangert gjennomføringen ved sin institusjon. Forskjellene varierer fra at 45 til 90 prosent. Det er altså slik at det ved en studieinstitusjon er under halvparten som er tilfreds med gjennomføringen, mens det på en annen er slik at tilnærmet samtlige studenter er tilfreds. Hvorfor det er slik, er vanskelig å spekulere i.

Det er naturlig nok høy grad av overlapp mellom studenter som har oppgitt at de er tilfreds med gjennomføringen av studiet totalt sett, og hvor enig de er med de ulike påstandene i figurene ovenfor. Med dette menes at studenter som er tilfreds med gjennomføringen av videreutdanningen, ofte også er svært enig i at eksamensformen er hensiktsmessig, at de er tilfredse med varigheten på samlingene osv. Motsatt er også de som er minst tilfredse totalt sett, de samme studentene som har svart at de ikke er enige i at tiden blir brukt effektivt og at det er vanskelig å kombinere videreutdanningen med jobb.

Vi finner ingen signifikante forskjeller i forhold til sektor, fagbakgrunn, erfaring og andre relevante variabler på dette spørsmålet.

³⁰ Eksempel hentet fra studieplanen til Høgskolen i Molde 2012

Figur 22: Studentens tilfredshet ved gjennomføringen av studiet

6.1.4 Kompetanse

Et annet viktig element er om studieinstitusjonene besitter tilstrekkelig og riktig kompetanse. God kompetanseforvaltning kjennetegnes blant annet av at utdanningsinstitusjonen vet hvilken kompetanse de besitter og hvilken kompetanse de trenger. Det er videre viktig at det planlegges for fremtidens kompetansebehov, slik at institusjonen besitter rett kompetanse til rett tid. En institusjon med god kompetanseforvaltning vil videre ha planer for hvordan man utvikler, skaffer og beholder kompetanse.

Hvordan studietilbyderne vurderer rekrutteringssituasjonen av lærerressurser til videreutdanningen vil også være sentralt.

Overordnet kan det hevdes at spørsmålet om kompetanse knyttet til utdanninger for praksis er omfattende, all den tid tilbyder skal imøtekomme krav til pedagogisk kompetanse, teoretisk kunnskap og forskningskompetanse i tråd med forventninger i universitets- og høgskoleloven, i tillegg til forventninger om klinisk relevans og økende forventninger om brukermedvirkning på alle nivå (selvevaluering).

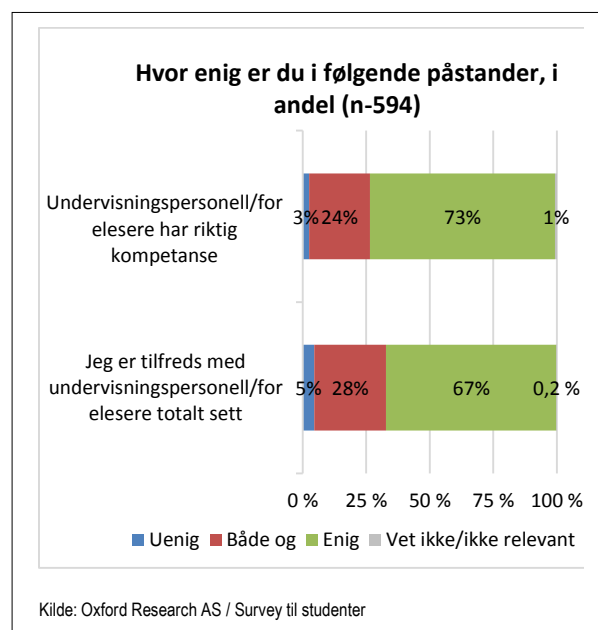
I selvevalueringen har utdanningsinstitusjonene fått mulighet til å drøfte disse kompetansespørsmålene. Hovedbildet som tegner seg er at langt de fleste studietilbyderne trekker både på interne ressurser på tvers av institutter og fakulteter, samt eksterne ressurser.

Eksterne fagpersoner ser ut til å bli benyttet i forhold til særskilte temaer som krever spisskompetanse. Videre synes studietilbyderne å ha fokus på å inkludere erfaringsbasert kunnskap representert ved at ulike typer brukerrepresentanter er inne og holder foredrag for studentene.

Den neste figuren illustrerer hvordan studentene har vurdert undervisningspersonell og forelesere totalt sett, og om de opplever at disse har riktig kompetanse. Nær to av tre studenter har svart at de er enig i disse påstandene. Dette betyr at kompetansen hos underviserne og forelesere jevnt over holder et høyt nivå, og at studentene i stor grad opplever erfaringene som foreleserne har som riktige sett i forhold til hva de underviser i.

Også her er det stor variasjon mellom studiestedene i hvordan studentene vurderer kompetanse hos undervisere og forelesere. Andelen som har svart seg enig i disse påstandene varierer fra 40 til 89 prosent. Dette betyr at det altså er visse forskjeller i kompetanse hos foreleserne ved de ulike studieinstitusjonene.

Figur 23: Studentens tilfredshet med undervisningspersonell/forelesere

6.2 Samarbeid

En rekke aktører er involvert og relevante som samarbeidspartnere i forbindelse med driften av videreutdanningen.

Kravspesifikasjonen gir i liten grad føringer for slikt samarbeid, men enkelte momenter trekkes fram. Vi har i selvevalueringen også inkludert spørsmål om samarbeid som utdanningsinstitusjonene har drøftet.

Helsedirektoratet

Utdanningsinstitusjonene beskriver samarbeidet med Helsedirektoratet som godt, men begrenset. Flere påpeker at man tidligere deltok på samarbeidsmøter med de øvrige tilbyderne i regi av direktoratet, men at dette ikke er tilfelle per i dag. Langt de fleste utdanningsinstitusjonene etterlyser en slik samarbeidsarena og ser verdien av et slikt treffpunkt; «*Felles samlinger arrangert av Helsedirektoratet kunne gitt oss mer kjennskap til hverandre slik at vi lettere kunne samarbeide*» (selvevaluering).

Direktoratet vært svært lite synlig i forhold til samarbeid, utvikling og evaluering av studiet.

I og med at studiestedene er små, ville det vært en fordel med flere samlinger slik at det faglige nettverket kan utvikle seg og utgjøre faglige ressurser for hverandre.

Kilde: selvevalueringer

Direktoratet kan sees på som å ha en nasjonalt koordinerende funksjon, og bør derigjennom sikre dialog mellom ulike tilbydere.

Kontakten har de senere år vært gjennom Helsedirektoratets kontaktperson, og i forbindelse med nye utlysinger av tilbudet. Tilbyderne fremhever imidlertid at det har vært en fordel å ha en fast kontaktperson i direktoratet.

Direktoratet bekrefter at det ikke har vært noen fagsamling på dette fagfeltet siden 2011, da det «*[...] ikke har vært en høyprioritet fra vår side*» (intervju Helsedirektoratet)³¹.

For øvrig er det kontakt mellom studietilbyderne og direktoratet i forbindelse med rapporteringskrav.

Mellom studietilbyderne

Når det gjelder samarbeid mellom studietilbyderne fremstår det konkrete samarbeidet om denne videreutdanningen som varierende og begrenset. Enkelte av studiestedene påpeker i selvevalueringen at de

gjennom et utstrakt samarbeid med utdanningsinstitusjoner innen det psykiske helsefeltet generelt, også har inkludert denne aktuelle videreutdanningen. Det fremkommer imidlertid i liten grad eksempler på konkret samarbeid om for eksempel studieplaner, lærerressurser, etc. Eksamen og sensurering blir derimot påpekt som et samarbeidsområde av noen av studietilbyderne.

Evaluators erfaring med andre liknende oppdragsstudier, er at studietilbydere har stor glede av samlingspunkter seg imellom for å utvikle sine egne studier og at oppdragsgiver bør fasilitere dette; «*da vi hadde fellesmøtene i Helsedirektoratet, var en av følgende at det ble noe mere samarbeid på tvers av utdanningstilbyderne*» (selvevaluering). Dette bidrar også til at oppdragsgiver (direktoratet) må tydeliggjøre hva man vil med studiet, og hvilke utvikling man ser for seg.

Et slikt samarbeid mellom studietilbydere som kan anse hverandre som konkurrenter kan på papiret virke utfordrende, men erfaringsmessig blir det økt samarbeid etter hvert som aktørene lærer hverandre å kjenne og opplever utbyttet av å være delaktig. For øvrig viser jo tallene i denne evalueringen at langt de fleste studenter er «nærstudenter», så konkurransen er uansett ikke stor.

Kommunene

Kravspesifikasjonen fra Helsedirektoratet tar i liten grad opp samarbeidsforhold. Imidlertid blir det lagt føringer for samarbeidet mellom studietilbyderne og kommunene.

Det er ønskelig at tilbyder etablerer samarbeid med kommuner som frigir sine ansatte for å delta i utdanningsprogrammet. Hensikten med samarbeidet er å gjøre utdanningen praksisnær ved at den tar opp i seg kommunenes egne behov for kompetanseutvikling innen barn og ungefeltet.

Kilde: Kravspesifikasjon 2013

Studietilbydernes tilbakemelding på dette i selvevalueringene tyder imidlertid på at samarbeidet med kommunene er svært begrenset. «*Vi burde nok hatt mer samarbeid med kommuner og bydeler i forkant, men dette har vi ikke ressurser til*» (selvevaluering).

Det kan videre virke som samarbeidet med kommunene er blitt mindre omfattende enn tidligere, noe som både nok kan skyldes manglende kontaktpunk-

³¹ Helsedirektoratet anvender ca. 15 % stilling til forvaltning av ordningen. Dette må sees i sammenheng med prioriteringer på feltet.

ter mot kommunene, men også for liten aktivitet fra studietilbydernes side (selvevaluering).

Enkelte av studiestedene fremhever imidlertid faste samarbeidsråd/samarbeidsgrupper som nyttige for å ivareta denne samarbeidsrelasjonen. Ulike kommuner kan ha representanter inn i disse gruppene og det påpekes også at kommuneansatte blir invitert til aktuelle og relevante forelesninger. Det blir også påpekt av noen av studiestedene har arbeidet med å utvide kontakten med kommunene og uttrykker at kommunene i dag er en sentral samarbeidspartner. Å legge til rette for økt samarbeid med kommunene og erfaringsutveksling knyttet til dette er et område hvor en større grad av samarbeid og dialog på tvers av studiestedene kunne vært hensiktsmessig.

Vi har dessverre hatt et for dårlig samarbeid med kommunene. Dette burde vært styrket for å øke rekrutteringen og selvfølgelig for å berede bedre grunn for å utvikle det psykososiale arbeidet med barn og unge ute i kommunen.

Kilde: selvevaluering

6.2.1 Aktørers innvirkning

Hesledirektoratet har en sentral rolle i forhold til utdanningens innretning, gitt at direktoratet gir tilskudd til studiestedene. Det er direktoratet som først satt i gang tilbudet i 2007, og gjennom kravspesifikasjonene defineres rammene for videreutdanningen.

Studietilbyderne peker også på direktoratet som den viktigste aktøren i forhold til påvirkning på utdanningens innretning og innhold. Kravspesifikasjonen blir påpekt som god og direkte styrende.

«Hesledirektoratets kravspesifikasjon er sentral i forhold til innretning» (selvevaluering).

Som omtalt tidligere, har studentene i varierende grad innvirkning på innholdet og innretningen av studiet. Overordnet er mye bestemt forut for studiestart, men enkelte av studieinstitusjonene påpeker at studentene underveis får komme med innspill til tema for forelesninger. Videre påpekes det i en selvevaluering at fagansvarlig for utdanningen vurderer studentenes behov ut i fra hvilke bachelorutdanning som er representert og studentenes arbeids erfaring.

Som beskrevet i forrige avsnitt er det i liten grad et systematisk samarbeid mellom kommunene og stu-

diestedene. Dette fører også til at kommunene (eller arbeidsgiver) i liten grad har innvirkning på selve studieinnholdet. Imidlertid blir det av flere av studietilbyderne påpekt at arbeidsgiverne blir invitert med på å fremme forslag til utviklingsprosjekt som studenter gjennomfører. *«Arbeidsgivere får i økende grad påvirkningsmulighet, spesielt i forhold til studentenes utviklingsprosjekter» (selvevaluering).*

Studiestedene fremhever også en rekke relevante fagmiljøer i forhold til innvirkning på studiet. Både ulike kompetansesentre, brukerorganisasjoner og andre relevante studieprogrammer blir fremhevet. Det er imidlertid fremkommet lite informasjon knyttet til systematikken og den faktiske innvirkningen slike aktører har på de ulike programmene. Det synes imidlertid først og fremst som studiestedene gjennom slike kontakter ønsker å sikre relevansen av studieinnholdet, samt at man er oppdatert på det siste på forskningsfronten. I denne sammenheng er det viktig å understreke betydningen av at utdanningen ligger i tilknytning til institusjoner som også bedriver relevant forskning på feltet. Gjennom slike koplinger er tilgangen til oppdatert og relevant forskning mye større, enn om undervisningen er frakoplet forskningsmiljøer.

I kravspesifikasjonen fremkommer det undervisningen skal gjennomføres i samarbeid med personer som selv har erfaringskunnskap fra et brukerståsted. Brukererfaring skal inngå i undervisningen. Studiestedene fremstår svært bevisst brukermedvirkningen som kreves. Både brukerrepresentanter benyttes i undervisningsøyemed samt at de inngår hos noen studiesteder i samarbeidsgrupper.

Brukermedvirkning som tema fremstår også sentralt både i undervisning og til dels i studentprosjektene.

I tillegg forsøker vi å opprettholde samarbeid med bruker- og interesseorganisasjoner innen psykisk helsefeltet. For eksempel har vi hatt gode erfaringer med gjennomføring av gjestebud der ulike organisasjoner (f.eks. Voksne for barn, Mental Helse, Redd Barna, ADHD Norge) blir invitert til dialog med studenter og lærere og her både får presentert organisasjonenes virksomhet og får innblikk i sentrale arbeidsområder og kritiske forhold ved tjenestene.

Kilde: selvevaluering

6.3 Utdanningens innhold og fokus

Evalueringsmandatet innebærer ikke en vurdering av videreutdanningens faglige innhold og kvaliteten på dette. Imidlertid har evalueringen inkludert spørsmål omkring hvordan studentene opplever innholdet, det faglige nivået og fokus som er valgt.

6.3.1 Innhold og faglig nivå

Nær åtte av ti studenter opplever at det faglige nivået på utdanningstilbudet de har benyttet seg av, har vært høyt eller svært høyt.

Det bekreftes av intervjuer gjennomført med studenter; det faglige nivået oppleves som tilfredsstillende – imidlertid er det tydelig at ikke alle studentene som er intervjuet opplever alle emnene som inngår i studiet som relevante. Et hovedtrekk er at studiet i liten grad er praksisorientert og i for stor grad dekker vitenskapsteoretiske og metodiske emner som oppleves som lite relevante.

Evaluator har ikke gjennomgått studieplaner og pensumlister for å gjøre en uavhengig vurdering av fagsammensetningen. Gitt at studiet ved enkelte av studieinstitusjonene kan inngå som en del av en mastergrad, er det påkrevd at fag som metode inngår i utdanningen. Det er imidlertid interessant å trekke en parallell til SEPREPs tverrfaglig utdanningsprogram i denne sammenheng; i forbindelse med revideringen av studieplanen for denne utdanningen har man bevisst valgt bort å inkludere fag som vitenskapsteori og metode for å sikre at studiet oppleves som relevant og praksisnært for studentene. Imidlertid er det stadig en relevant vurdering også i den utdanningen. Hovedpoenget må, som tidligere skrevet være å tilpasse også denne delen av undervisningen til studentenes arbeidssituasjon, slik at de opplever vitenskapsteori og metode som virkelighetsnært og relevant.

«Utdanningen var lite verktøyorientert. Mye snakk og lite du kunne ta direkte inn i praksis» (Intervju student).

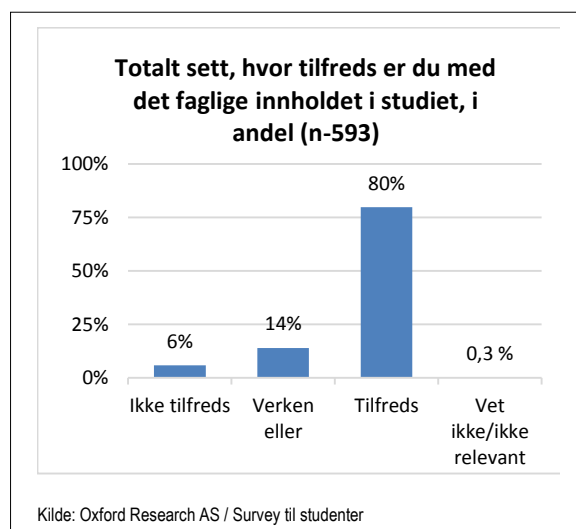
«Lite fokus på metoder og lite drøfting av det pensumet vi hadde» (Intervju student).

«Fikk en dypere faglig forståelse. Utdanningen var ikke så veldig verktøyorientert, men det gjorde ikke noe. Gikk mer på å opparbeide innsikt» (Intervju student).

«Er en grunnutdanning om igjen. Er du sosionom så kjenner du igjen mye av det» (Intervju ABUP).

Det faglige nivået fremstilles likevel på et overordnet nivå oppleves høyt. Det er imidlertid store signifikante forskjeller mellom studenter som har tatt utdanningen ved ulike studiesteder på hvor høyt de opplever det faglige innholdet. Forskjellene varierer fra 50 prosent til at hele 93 prosent vurderer nivået som høyt. Forskjellene er presentert i figur som er lagt i rapportens vedlegg.

Figur 24: Studentens mening om faglig innhold i utdanningen

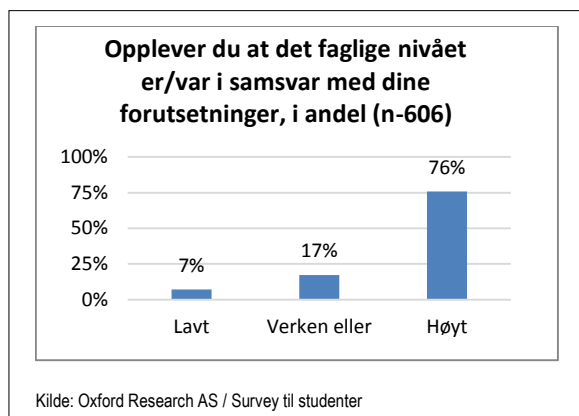

Det er også en stor andel av studentene som opplever at studiets faglige nivå i høy/svært høy grad samsvarer med deres forventninger, nær 76 prosent av studentene har svart dette.

Det er interessant fordi det sier noe om hvorvidt forutsetningene som studentene hadde før han eller hun startet på studiet, ble hensyntatt i undervisningen som foregikk. Også her er det stor variasjon mel-

lom studiestedene i hvor godt studentene vurderer dem, og fra 44 til 95 prosent har svart at studiet i høy grad var i samsvar med deres forutsetninger.

Figur 25: Studentens mening om faglig nivå i samsvar med forutsetninger

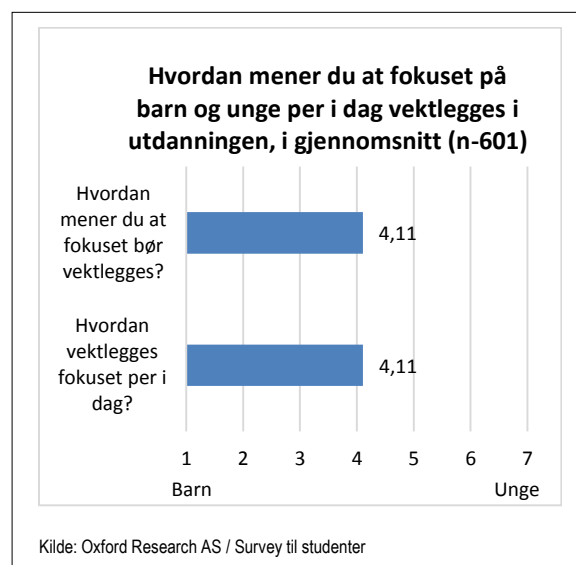

6.3.2 Barn og unge versus voksne

En annen viktig problemstilling som skal besvares i denne evalueringen, er hvordan fokuset i dag vektet i utdanningen mellom barn og unge. Er det slik at studentene er mest opptatt av psykososialt arbeidet med barn, eller med unge? Er de kanskje mer opptatt av arbeidet med voksne? I avsnitt 4.2.2 om studentenes motivasjon for å søke studiet, avdekket evalueringen at studentene stort sett tar videreutdanningen fordi de har interesse for faget og er interessert i å lære noe nytt. Studentene har mest interesse for det psykososiale arbeidet med barn (41 prosent), men også for arbeidet med unge (34 prosent). Svært få av studentene er interessert i arbeidet med voksne.

Som de to neste figurene viser, mener studentene i all hovedsak at barn og unge vektet likt i videreutdanningen. Her er det også store likheter mellom studieinstitusjonene, hvilket betyr at ingen av studieinstitusjonene skiller seg ut i det å tilby en utdanning som er særlig vektet mot enten unge eller barn. Hovedvekten av studentene mener at utdanningen allerede er vektet slik den bør være i fokuset mellom barn og unge. Det er med andre ord ingenting som tyder på at det er behov for endringer i hvordan dagens fokus vektlegges.

Figur 26: Studentens mening om fokuset i videreutdanningen

6.4 Evaluators vurdering av gjennomføringskvaliteten

Dette kapitlet har tatt for seg blant annet organisering av utdanningen, samarbeid og faglig nivå og fokus.

Varierende faglig nivå og lite samarbeid

Evalueringen har avdekket at videreutdanningen på et *overordnet nivå* får gode tilbakemeldinger fra studentene. Det faglige nivået blir beskrevet som høyt, og fokuset i utdanningen fremstår som riktig i forhold til studentenes forventninger. Det er imidlertid store ulikheter mellom de ulike studiestedene i blant annet studentenes opplevelse av faglig nivå.

Ser man dette i sammenheng med at evalueringen har avdekket at det per i dag er lite samarbeid mellom de ulike studietilbyderne er det nærliggende å anbefale et tettere samarbeid mellom dem, enten på selvstendig initiativ eller fasilitert av Helsedirektoratet. Dette kan bidra til å sikre erfaringsdeling og større utveksling av lærekrefter, noe som igjen kan sikre at det faglige nivået blir mer ensartet.

Som allerede nevnt, viser evaluators erfaring fra andre evalueringer av studieprogram, at et slikt samarbeid kan være vanskelig å etablere, da studieinstitusjonene kan sies å stå i et konkurranseforhold til hverandre. Imidlertid er vår erfaring at når samarbeidet først er på plass, anser studieinstitusjonene dette som svært nyttig.

En annen samarbeidsdimensjon som evaluator anbefaler at fokuseres i det følgende, er relasjonen og kontakten (og gjerne et formalisert samarbeid) mellom studieinstitusjonene og kommunene. Dette for å sikre et studieopplegg som i så stor grad som mulig er innrettet mot kommunenes behov. Dette kan nok oppleves som for arbeids- og ressurskrevende innenfor de rammene som studieinstitusjonene har per i dag. Innretningen på stimuleringstilskuddet bør vurderes i denne sammenheng, og da med tanke på å prioritere kommuner med flere søkere. Det vil redusere evt. samarbeidsomkostninger.

Gitt at vi i kapittel fem konkluderte med at tilbudet overstiger etterspørselen, er det nærliggende at Helsedirektoratet vurderer omfanget av tilbudet opp mot midler brukt på å generere og legge til rette for et tettere samarbeid mellom studiestedene og praksisfeltet. Særlig i forhold til rekruttering og spissing av innholdet i studiet synes dette hensiktsmessig.

Gruppeveiledning som ordning blir videre fremstilt som nyttig og en ordning som fungerer. Veilederne og kompetansen deres vurderes imidlertid som varierende av studentene.

For krevende studie?

Ser man behovet for tilrettelegging i sammenheng med at denne videreutdanningen blir beskrevet som

et omfattende og arbeidskrevende studie, samt at kun halvparten av studentene opplever at studiet er enkelt å kombinere med jobb, kan det fremstå som om videreutdanningen har et visst forbedringspotensial her. Gitt at studiestedene i liten grad samarbeider med kommunene, kan det antas at et mer formalisert og tettere samarbeid, både mellom utdanningsinstitusjonene, men særlig mellom utdanningsinstitusjonene og kommunene (og øvrige arbeidsgivere), i større grad vil kunne bidra til å legge de praktiske og fysiske rammene til rette for studentene. I hvilken grad dette er hensiktsmessig og mulig å få til er imidlertid usikkert. Noen få av studietilbyderne har forsøkt dette, og det fremstår som utfordrende, gitt studiets varighet og omfang; *«Interessen fra kommuner for å søke inn tverrfaglig sammensatte grupper er synkende. Fra kull 1 (2007- 2009), der alle studentene ble søkt inn gruppevis og omfattet av kommunal avtale, til kull 6 (2013-2014) som var det første kullet uten kommunalt innsøkt gruppe»* (selv-evaluering).

En diskusjon knyttet til dette mellom de ulike studietilbyderne og Helsedirektoratet kunne likevel vært fruktbar – og gitt direktoratet og studiestedene selv noen innspill til hvordan man kunne tenkt nytt i forhold til videreutdanningen og rekrutteringen til den.

Kapittel 7. Effekter og utbytte

Evalueringer av utdanningsprogrammer har ofte et sterkt fokus på elementer og faktorer som omhandler etablering og gjennomføring av det gitte utdanningsprogram. Oxford Research mener imidlertid at evalueringer av utdanningsprogrammer, slik som tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge, også bør tilstrebe å peke på noen effekter som er identifiserbare hos studentene og kommunene etter endt studie.

Det første spørsmålet som må besvares er hvorvidt videreutdanningen har gitt studentene et utbytte som er i tråd med målet for studiet. Dette besvares gjennom å diskutere evalueringens funn knyttet til utbytte opp mot nettopp målene for utdanningen.

Målet med studiet er nedfelt i tre hovedpunkter som er gjennomgående for alle utdanningsinstitusjonene:

- Utvikle kunnskap og kompetanse i tråd med barn og ungdoms behov.
- Bedre samarbeid og koordinering av tjenestene.
- Fokuserer på mestring og egenutvikling.

Det andre spørsmålet som må besvares i denne sammenhengen er hvorvidt videreutdanningen gir noen effekter etter endt studie. I denne delen av kapitlet presenteres funn knyttet til kommunenes evne til å holde på kompetansen i etterkant av at studenten er ferdig, påvirkning på studentens egne betingelser, kunnskapsspredning og ringvirkninger.

En siste, viktig del av dette kapitlet vil omhandle kunnskapsspredning. I etter- og videreutdanning er et helt essensielt poeng at studenten skal evne å overføre og anvende det de har lært under utdanningen til sitt faktiske arbeid. Dette drøftes avslutningsvis i kapitlet.

7.1 Utbytte

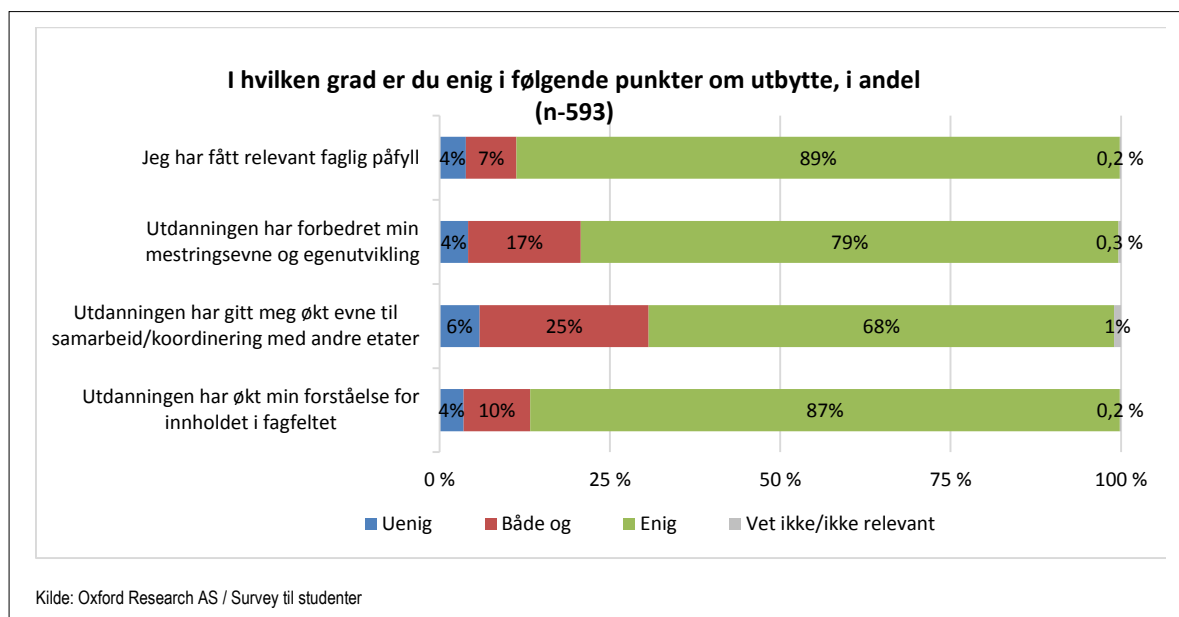
Som den neste figuren viser, er studentene i all hovedsak enige i at utdanningen har gitt dem utbytte i form av relevant faglig påfyll, forbedret mestrings-evne og egenutvikling, og økt forståelse for fagfeltet. Det er også en overvekt av studentene som har svart at utdanningen har gitt dem økt evne til samarbeid/koordinering med andre etater, selv om denne andelen er betydelig lavere. Det er også verdt å bemerke at omkring en av fire studenter har valgt kategorien «Både og».

Naturlig nok er det en viss variasjon mellom studiestedene i hvor stort utbytte studentene oppgir å ha fått. Likevel er det mellom 60 og 93 prosent som oppgir at de er enig i de ulike påstandene for utbytte. Dette må sies å være relativt høyt, og er en indikasjon på at videreutdanningen gir et tilfredsstillende utbytte for studentene på tvers av studieinstitusjoner. Dette understøttes også av intervjuene gjort med studentene, hvor det fremkommer at studentene har benyttet det de har lært i sitt arbeid.

Respondenter som har bakgrunn fra psykisk helsefeltet, oppgir at de i noe mindre grad enn andre har fått utbytte av utdanningen. Dette gjelder alle påstandene, men særlig for det som gjelder faglig påfyll og at de har fått økt forståelse for innholdet i feltet. Dette er til en viss grad naturlig, ettersom det må kunne forventes at de som arbeider med psykisk helse til daglig helt spesifikt også er kjent med terminologi, samtaleteknikk, veiledning med videre som brukes i fagfeltet.

Enda mer interessant er det at ikke avdekket noen forskjeller i materialet på utbytte mellom de som har kort og de som har lang erfaring. Man skulle jo anta at studenter med lang erfaring kanskje kunne mer av stoffet fra før, i tråd med det vi fant i avsnittet ovenfor. Dette er imidlertid ikke tilfelle. Dette betyr at studenter med lang erfaring så vel som ferskere ser ut til å ha godt utbytte og får faglig påfyll gjennom videreutdanningen.

Figur 27: Studentenes utbytte i henhold til utdanningens målsettinger

7.2 Effekter etter endt studie

Vi har allerede omtalt studentenes utbytte, i forhold til målsettingene ved studiene. Vi har i tillegg innhentet kunnskap om følgende faktorer:

- Arbeidsgivers evne til å holde på kompetansen
- Påvirkning på studentens betingelser
- Kunnskapsspredning på arbeidsplassen
- Ringvirkninger på arbeidsplassen/kommunen

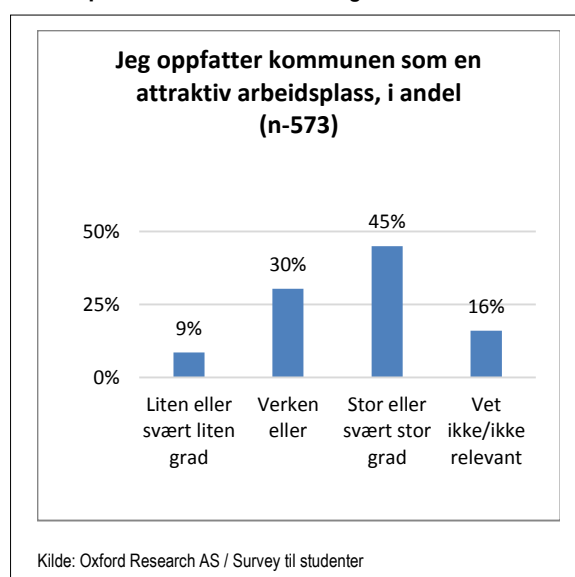
7.2.1 Evne til å holde på kompetanse

En ansatt som tilegner seg ny kompetanse vil kunne bli attraktiv for andre arbeidsgivere etter at utdanningen er fullført. Det kan også være at studenten får ny kunnskap som gjør at hun/han blir oppmerksom på andre oppgaver i andre etater som vedkommende heller ønsker å arbeide med. En interessant problemstilling er derfor å undersøke om studenten er ved samme arbeidsplass også etter at utdanningen er gjennomført. Muligens har vedkommende også fått nye arbeidsoppgaver som en konsekvens av ny tillært kompetanse.

Omkring 45 prosent av studentene som har svart på spørreundersøkelsen oppgir at de oppfatter kommunen som en attraktiv arbeidsplass etter endt utdanning (i stor eller svært stor grad). Det er i all hovedsak ansatte i kommunen som oppfatter kom-

munen som attraktiv. Videre er det også særlig ansatte innen barnevern, kultur- og fritidstilbud, og annet helsearbeid som oppgir dette. Det er også interessant å merke seg at de studentene som har mottatt stimuleringstilskudd i større grad oppfatter kommunen som en attraktiv arbeidsplass, enn andre respondenter.

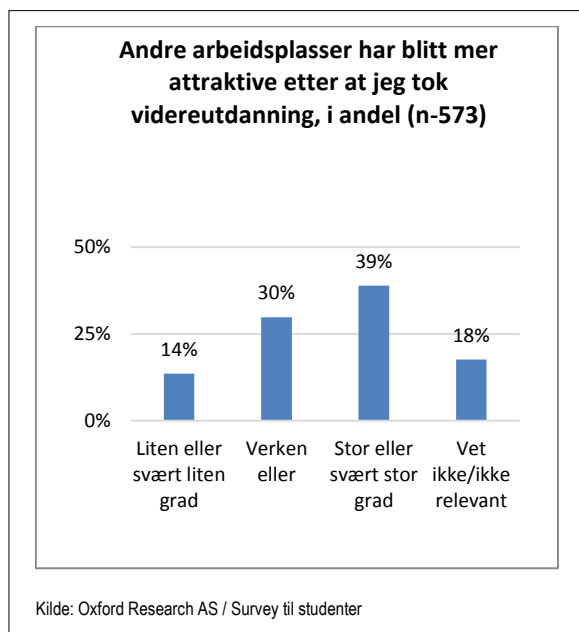
Figur 28: Studentens mening om kommunen som arbeidsplass etter endt utdanning

39 prosent av studentene oppgir at andre arbeidsplasser har blitt mer attraktive etter at de tok vide-

reutdanningen. Det er særlig ansatte innen fylkeskommunal og statlig sektor at respondentene har krysset av for dette. Med andre ord opplever disse at andre arbeidsplasser er mer attraktive etter endt utdanning enn det ansatte i kommunen gjør.

Figur 29: Studentens mening om kommunen som arbeidsplass etter endt utdanning

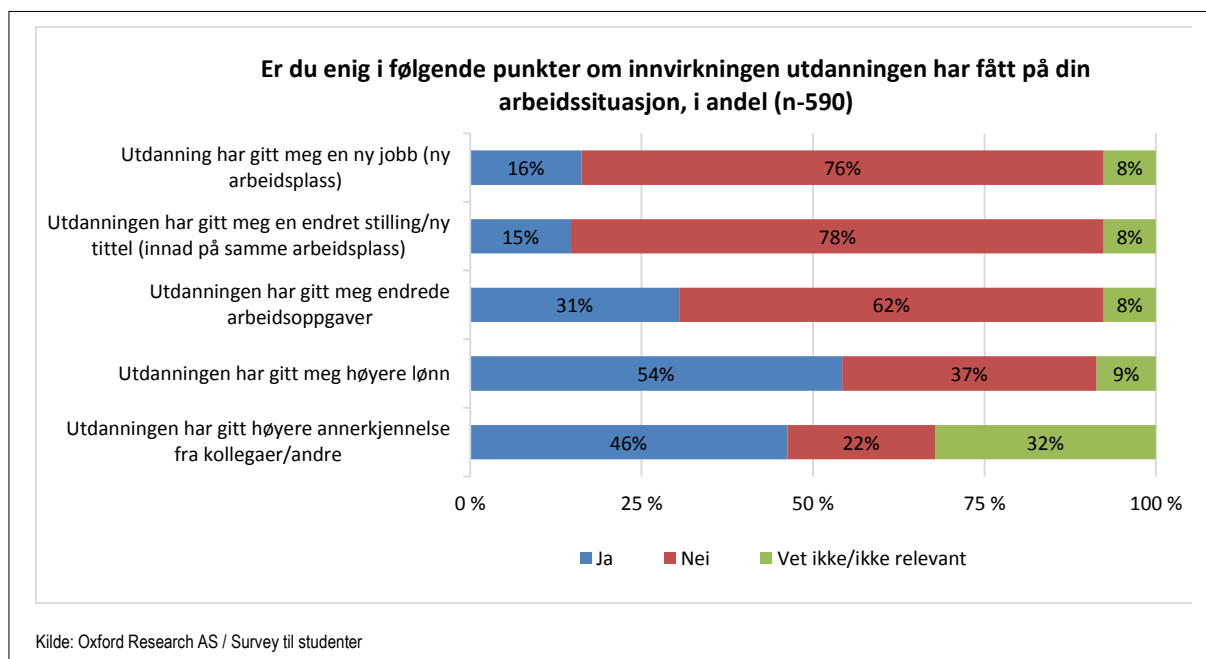
7.2.2 Påvirkning på betingelser

En annen side av spørsmålet knyttet til effekter av videreutdanningsprogrammet er hvorvidt det har hatt innvirkning på studentenes betingelser. Betingelser kan være mye, men særlig lønn er enkelt å dokumentere. Det kan imidlertid også være at utdanningen medfører andre type arbeidsoppgaver eller nye ansvar.

I forhold til denne problemstillingen er det både interessant å se på hvilke faktiske effekter videreutdanningen har på betingelsene til studentene, samtidig er det interessant å innhente data om disse (mulige) effektene hadde betydning for studentenes motivasjon til å begynne på utdanningen.

I surveyen til studenter kommer det frem at videreutdanningen i hovedsak gir effekter i form av høyere lønn og anerkjennelse fra kollegaer og andre. På disse påstandene har nær halvparten av respondentene svart bekreftende på at utdanningen har fått en slik innvirkning på deres arbeidsstasjon. At videreutdanningen har påvirket lønnen er dog ikke så overraskende, gitt at man i mange kommuner opererer med automatisk tillegg for videreutdanning. Videreutdanningen har til en viss grad også gitt effekter i form av endrede arbeidsoppgaver, en ny stilling innad på samme arbeidsplass eller en ny jobb. Dette er imidlertid unntaket heller enn regelen for studenter som tar utdanningen.

Figur 30: Innvirkninger av utdanningen på studentens arbeidssituasjon

Det er ikke signifikante forskjeller her mellom respondenter som er ansatt i kommunen, og respondenter som er ansatt andre steder, som i statlig sektor, fylkeskommunalt, privat eller annet. Dette betyr at studenter med bakgrunn fra andre arbeidsplasser enn kommunen, oppgir at videreutdanningen får like store innvirkninger på deres arbeidssituasjon som studenter fra kommunal sektor - selv om de ikke er i hovedmålgruppen for utdanningen.

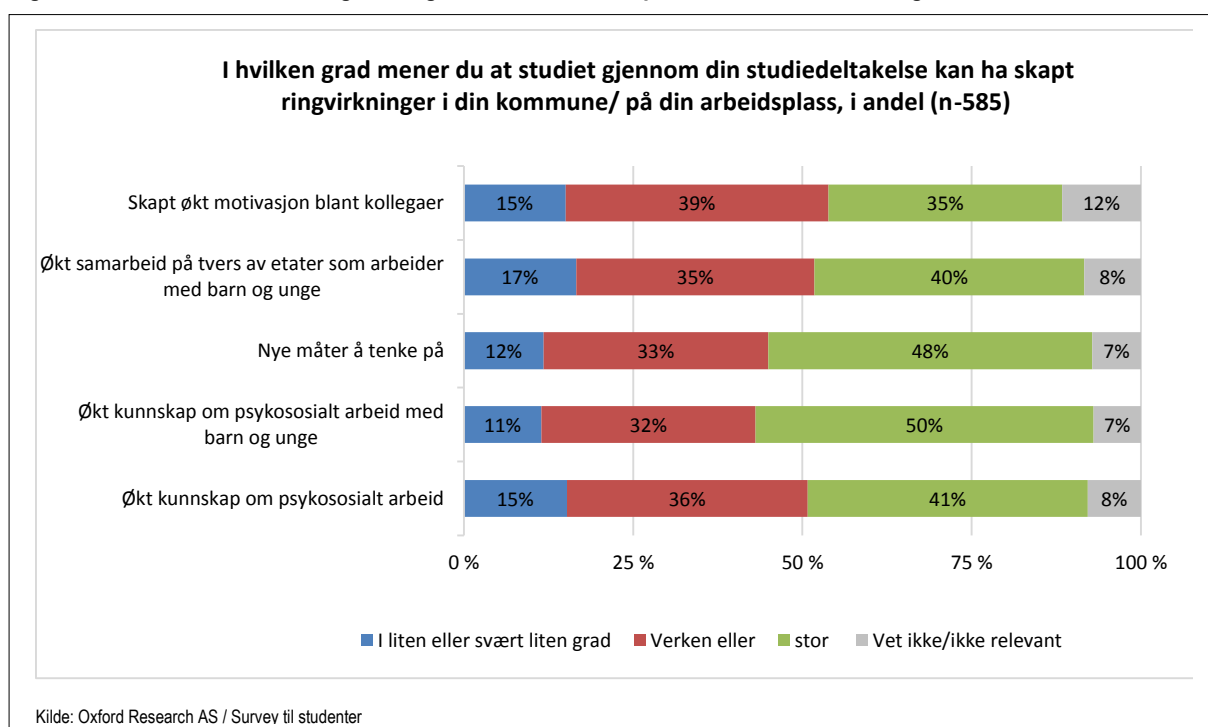
Det er imidlertid signifikante forskjeller i respondentens arbeidssted i hvorvidt de får høyere lønn etter endt utdanning eller ikke. Å ta videreutdanningen ser oftere ut til å resultere i økt lønn for de som jobber med psykososial helse (og evt. rusarbeid), med barnevern, skole og annet helsearbeid, enn for andre respondenter.

7.2.3 Ringvirkninger

Studentene opplever til en viss grad at deres studiedeltagelse har skapt økt motivasjon blant kollegaer, og økt samarbeid på tvers av etater. Studentene opplever også at deres videreutdanning til en viss grad har skapt økt kunnskap om psykososialt arbeid. Det er ut til å være noe større oppslutning rundt at deltakelsen kan ha skapt nye måter å tenke på, og økt kunnskap om arbeidet med barn og unge.

Det er ingen forskjeller mellom sektorer eller arbeidsplass når det kommer til ringvirkninger. Dette betyr at analysene ikke har avdekket at det for eksempel er større ringvirkninger i kommunal sektor, enn det er i de andre sektorene. Det er heller ikke forskjeller mellom de ulike arbeidsstedene som studentene kommer fra.

Figur 31: Studiedeltakelsens ringvirkning i kommune/arbeidsplass, studentenes mening

7.3 Kunnskapsspredning – «transfer»

I etter- og videreutdanning er et helt essensielt poeng at studenten skal evne å overføre og anvende det de har lært under utdanningen til sitt faktiske arbeid. To sentrale spørsmål i evalueringen er derfor; 1) klarer studenten å anvende det en har lært,

og 2) i hvilke sammenhenger kan studenten anvende den en har lært?

Vi kan lese mer om dette i Bjarne Wahlgrens artikkel *Transfer mellom utdanning og arbeid* (2009). Med et særlig fokus på etter- og videreutdanning skriver Wahlgren at:

«I voksen- og etteruddannelse er transfer relevant i to noget forskjellige kontekster. Den ene er inden for uddannelsessystemet, altså transfer mellem dele af et uddannelsesforløb. Transfer mellem almene og erhvervsrettede undervisningsforløb er særligt relevante i voksenuddannelse. Den anden kontekst er forholdet mellem læring i uddannelsessystemet og anvendelsen af det lærte uden for dette, for eksempel i en arbeidssituation.»

Kilde: Wahlgren, Bjarne (2009), *Transfer mellom uddannelse og arbejde*.

Transfer er viktig fordi:³²

- Man må kunne anvende det man lærer
- Kun en begrenset del av det en lærer anvendes
- Det er potensial for å øke anvendelsen

En utfordring kan være at vi lærer mye, men strever med å overføre dette til praksis. Forholdet mellom teori og praksis som en del av utdanningen kan derfor ha betydning. En rekke andre faktorer kan også ha betydning. Et første element handler om studentens egenskaper, kvalifikasjoner og personlige egnethet. Mens en annen faktor kan være egenskaper ved foreleseren, for eksempel vedkommende sin kompetanse og erfaring. Et tredje element er faktorer ved anvendelseskontakten, altså der hvor praksisen utføres.

Har videreutdanningen lykkes med transfer?

Wahlgren (2009) har gjort en omfattende syntese-studie der han har gått gjennom forskningen som er gjort på *transferfeltet*. Vi har i det følgende valgt å vurdere videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge opp mot Wahlgrens funn.

For å lykkes med transfer er det avgjørende at studenten har behov for å lære det som det undervises i, og kan se nytten av dette ved egen arbeidsplass. I surveyen til studenter går det fram at nær to av tre respondenter opplever at det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen jobbsituasjon (se neste figur). Dette gir indikasjoner på at studieinstitusjonene lykkes på dette punktet.

Dersom studenten får mulighet til å påvirke innholdet i utdanningen ut ifra det som er vedkommende sitt behov, vil transfer øke. Dette er et punkt hvor studentene viser at de ikke er fornøyd med dagens opplegg. Kun en av tre studenter oppgir at deltagerne har innflytelse på opplegget. Det er store forskjeller

på hvordan studenter fra de ulike studieinstitusjonene har svart på dette. Det er høy spredning, altså store ulikheter, fra at 12 prosent har sagt seg enige i at deltagerne har innflytelse på opplegget, til 64 prosent har sagt det samme.

Dersom studenten har en klar målsetting om anvendelse av det som læres i utdanningen så vil transfer øke. Det er imidlertid viktig at målsettingen er både ambisiøs og realistisk, i tillegg til at studenten på oppleve progresjon i forhold til målsettingen. Som vi presenterte i kapittel 4.2 om studentens motivasjon for å søke studiet, har hovedvekten av studentene et sterkt ønske om å bli bedre kjent med fagfeltet og å lære nye ting. Studentene har også svart at innholdet i opplegget langt på vei svarer til deres faglige nivå.

Transfer øker ved at det tas i bruk flere og varierte eksempler i undervisningen. Det er viktig for transfer at elementer fra arbeidsplassen inngår i undervisningen. Dette må tilrettelegges med den hensikt at det lærte skal anvendes i konkret arbeidssammenheng. En betydelig overvekt av respondentene i survey til studenter opplever at de ofte kan dele av sine erfaringer fra arbeidsplassen inn i undervisningssituasjoner og gruppeveiledninger. Dette er en viktig trekk ved utdanningen som gir gode indikasjoner på muligheten for høy transfer. Nivået er jevnt over høyt hos de ulike institusjonene på påstanden om at studenter ofte deler fra sine erfaringer.

Det er generelt positivt å «trene på transfer». Trene på å overføre det en lærer i undervisningen til arbeidssituasjon. Treningen vil være mest effektiv om den under utdanningen foregår så like forhold som mulig sammenliknet med det studentene står ovenfor etter at utdanningen er avsluttet. Studenten må også anse det som et behov for å trene på dette hvis det skal ha mer effekt. I surveyen til studenter går det tydelig fram at mer enn to av tre av studentene opplever at videreutdanningen deres er tett knyttet til deres egen arbeidshverdag, og at det er enkelt å se sammenhengen mellom teori og praksis.

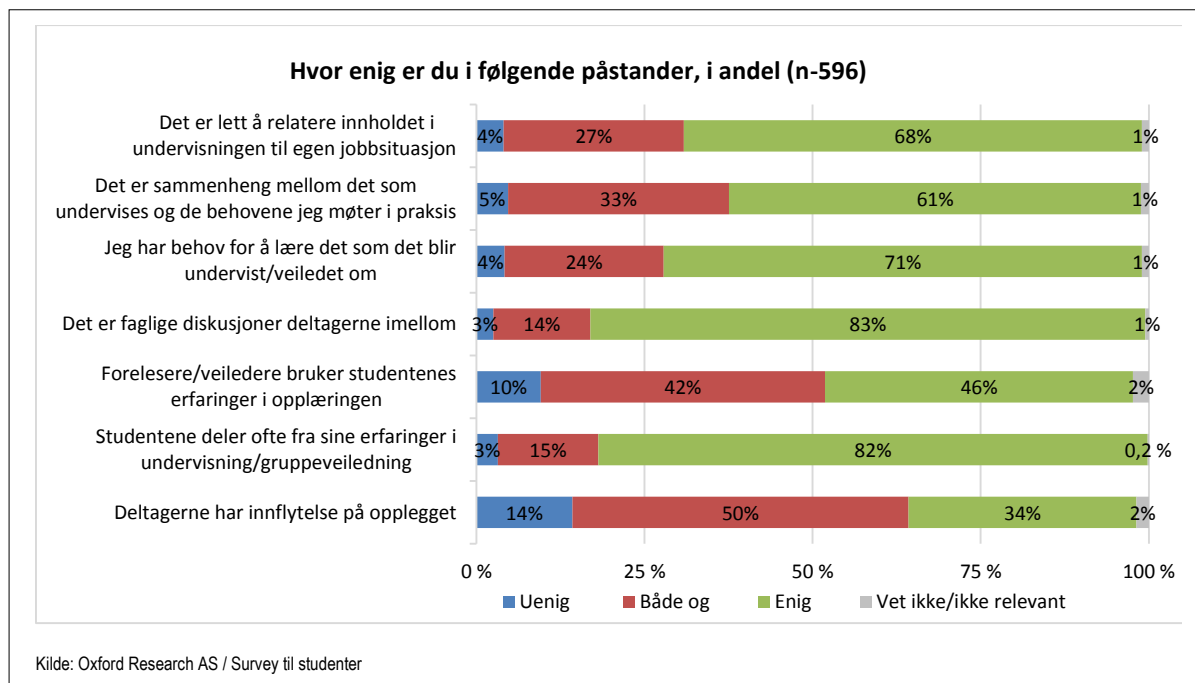
Foreleser har en sentral rolle. Det er avgjørende at studenten har tillit til foreleser og at studenten har mulighet til å drøfte hvordan en skal overføre det lærte i arbeidssituasjon. Dette er et punkt hvor etterutdanningen i dag har et visst forbedringspotensial. 46 prosent av studentene oppgir at foreleserne og veilederne ofte bruker studentenes erfaringer inn i undervisningen.

³² Bjarne Wahlgren og Vibe Aarkrog (2013), *Transfer fra uddannelse til anvendelse* 4. april 2013, Fyraftenmøde, Dansk Magisterforening

Det er også store forskjeller mellom institusjonene her. Andelen som er enig i at dette stemmer, varie-

rer fra 23 til 72 prosent.

Figur 32: Studentens mening om innholdet i studiet

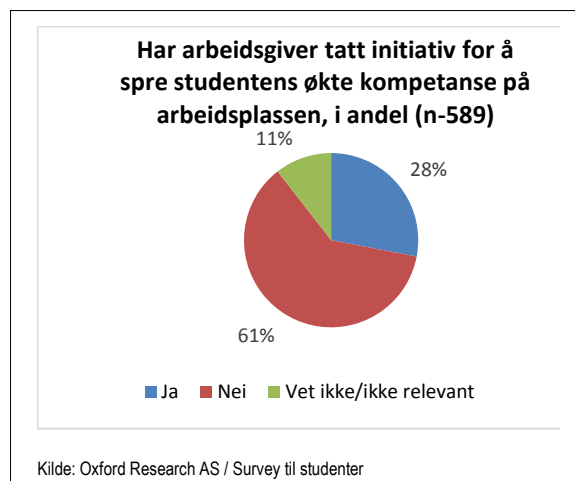

For å få til transfer, er det viktig at arbeidsstedet fremprovoserer muligheter for at overføring av læringen til praksis kan skje. Sosiale relasjoner, støtte fra kolleger og ledelse på arbeidsplassen fremmer transfer. Når ansatte har tilegnet seg ny kompetanse er dette som regel både for at vedkommende skal tilegne seg ny kunnskap alene, og fordi at hun/han kan ta med seg denne kunnskapen tilbake til arbeidsplassen. Et viktig spørsmål i denne sammenhengen er derfor i hvilken grad kommunene klarer å benytte seg av denne nye kunnskapen. Er de bevisst på å overføre kunnskapen til de andre ansatte? Hvordan foregår kunnskapsspredningen, og hvor mange er den nye kunnskapen relevant for?

Som det fremgår av neste figur, oppgir omkring en av tre, eller 28 prosent av respondentene, at arbeidsgiver har tatt initiativ til å spre studentens kompetanse på arbeidsplassen. Dette indikerer at arbeidsgiver bare til en viss grad ser ut til å benytte seg av studentenes kompetanse. I de tilfellene der arbeidsgiver benytter seg av studentens kompetanse, ser det ut til å være i form av fremlegg for de andre ansatte og gjennom å informere om den nye kompetansen som den ansatte har tilegnet seg og bedt andre kollegaer om å bruke vedkommende ved behov. Flere oppgir også at de nå blir spurt til råds,

og at de har fått realisere tverrfaglige utviklingsprosjekter.

Figur 33: Arbeidsgivers evne til å spre kompetansen, etter studentenes mening

Her er det store forskjeller mellom ulike arbeidststeder. Det er særlig respondenter som arbeider innen fagområder som psykisk helse (og evt. Rusarbeid) og annet helsearbeid som oppgir at arbeidsgiver har tatt initiativ til en form for kunnskapsspredning. På den andre siden av skalaen oppgir barnevernsansat-

te at deling av kunnskap studenten har med seg fra studiet skjer i særlig liten grad. Det er ikke avdekket noen forskjeller mellom de ulike sektorene her. Dette tyder altså på at arbeidsgivere både i privat, offentlig sektor er omtrent like lite aktive på å spre studentens nye kompetanse.

7.4 Evaluators vurdering av effekter og utbytte

Dette kapitlet har gitt en gjennomgang av utdanningens utbytte, effekter etter endt studie som kommunenes evne til å holde på kompetanse, utdanningens påvirkning på studentens betingelser og ringvirkninger. Vi har også tatt for oss kunnskapsspredningen som foregår. I det følgende gir vi vår vurdering av funnene som har kommet frem her.

Utbytte i tråd med målsettingen

Det er Oxford Researchs vurdering at studenter i all hovedsak ser ut til å ha godt utbytte etter å ha deltatt på videreutdanningen. Særlig god utbytte har studentene innen relevant faglig påfyll, forbedret mestringsevne og egenutvikling, og økt forståelse for fagfeltet. Videreutdanningen gir altså studentene et utbytte som er i tråd med målsettingen til studiet.

Kunnskapsspredning, men ikke satt i system

Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid lykkes på flere punkter når det kommer til å tilrettelegge for transfer for studentene. Det er Oxford Researchs vurdering at studiet særlig ser ut til å lykkes i å gjøre videreutdanningen praksisnær, og relatere innholdet i undervisningen til egen jobbsituasjon. Funne i dette kapitlet viser også at studentene opplever at det de ofte kan dele av sine erfaringer fra arbeidsplassen inn i undervisningssituasjoner og gruppeveiledninger. Dette er etter Oxford Researchs vurdering en tydelig styrke ved dagens organisering av videreutdanningen. I det videre foreslår vi at studieinstitusjonene i samarbeid med Helsedirektoratet arbeider med å videreutvikle denne styrken, særlig i arbeidet med promotering.

Når det er sagt har arbeidsgiverne i liten grad lagt til rette for og bidratt til kunnskapsspredning. Dette kan verken Helsedirektoratet eller studieinstitusjonene ta ansvar for. Det kan imidlertid fremstå som et paradoks at arbeidsgivere som investerer i sine ansattes videreutdanning i så liten grad sikrer at denne kunnskapen spres på arbeidsplassen.

Studentene må involveres mer i opplegget

Evalueringen avdekker også enkelte områder hvor studiet i mindre grad har lyktes med å få til gode situasjoner for transfer. Særlig gjelder dette at studentene opplever å ha liten innflytelse på opplegget. Som kjent er det å kunne være bevist på egne mål og sin egen måloppnåelse, samt å bli påvirket av utdanningen ut i fra sitt nivå, viktige momenter for å sikre transfer. Videre viser kapitlet at studentene i mindre grad opplever at underviserens eller foreleseren tar deres erfaringer på alvor, og bruker disse aktivt inn i studieopplegget. Det er Oxford Researchs vurdering at studiet ser ut til å ha en vei å gå på å involvere studentene ytterligere i utformingen av undervisningsopplegget, samt i de forelesningene som gjennomføres.

Gir effekter som høyere lønn og annerkjennelse

Evalueringen har avdekket at videreutdanningen i hovedsak gir effekter i form av høyere lønn og annerkjennelse fra kollegaer og andre for studentene som tar studiet. Datamaterialet indikerer at studentene i liten grad får seg ny jobb som en konsekvens av utdanningen, og at de i liten grad får endrede arbeidsoppgaver på arbeidsplassen der de er. Dette kan tyde på at effektene i hovedsak er knyttet til mekanismer som er automatiske – altså økt lønn i kommunal sektor, og i mindre grad at utdanningen har effekt på faktisk utøvelse av arbeidspraksis. At studiet i liten grad syntes å ha innvirkning på hvordan det arbeides ute i tjenestene og sektorene kan forklares med at rekrutteringen er basert på enkelt-individinitiativ og ikke mer systematisk gruppebasert rekruttering. Det er klart at det er utfordrende for en arbeidstaker å få endret arbeidsoppgaver og rutiner som følge av ny kunnskap og lærdom, når kun denne enkelte personen besitter kunnskapen. Det er da ikke annet å forvente at man lett faller tilbake til gamle rutiner for hvordan man utøver sitt yrke. Som evalueringen har påpekt tidligere kan det i denne sammenheng være en mulighet i å drøfte muligheten for mer systematiske gruppebaserte rekrutteringer til studiet. I det minste innhente erfaringer fra studier som har organisert seg slik, som for eksempel det tverrfaglige studieløpet til SEPREP.

For lite utnyttelse av studentenes erfaring i etterkant

Studentenes endrede arbeidsbetingelser og transfer må sees i sammenheng med funnene knyttet til hvor attraktive studentene vurderer kommunen som arbeidsplass etter endt utdanning. Dette kapitlet viser at kommunene ser ut til å klare holde på kompetansen etter at studenten har fullført videreutdanningen. Det er imidlertid en stor andel som opp-

lever at andre arbeidsplasser blir mer attraktive etter at de har tatt studiet, både i privat og kommunal sektor. Som det fremgår av funnene, oppgir omkring en av tre, at arbeidsgiver har tatt initiativ til å spre studentens kompetanse på arbeidsplassen. Dette indikerer at arbeidsgiver bare til en viss grad ser ut til å benytte seg av studentenes kompetanse. Etter Oxfords Researchs vurdering, er dette et punkt hvor

det er rom for noe forbedring i det videre arbeidet. Det er viktig at kommunene og andre ikke bare verdsetter studentenes kompetanse når de kommer tilbake igjen, men at de også viser dette i praksis for eksempel gjennom å vise tillit til arbeidstakeren økte arbeidsoppgaver på feltet, eller synliggjøre dette ovenfor de andre arbeidstagerne.

Kapittel 8. Konklusjon og anbefalinger

8.1 Konklusjon

Det overordnede målet for evalueringen er å undersøke i hvilken grad tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid for barn og unge svarer på behovene for økt kunnskap og kompetanse i arbeidet innen barne- og ungdomsfeltet i kommunene i lys av regjeringens mål og innsatsområder på dette området.

Overordnet finner Oxford Research at videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge ser ut til å fungere etter de målene som er satt. Videreutdanningen utdanner årlig mellom 170 og 190 studenter, som har en dypere faglig innsikt i hvordan de skal tilnærme seg barn og unge med psykiske vansker. Studentene er også trent i tverrfaglige øvelser, og tilfører en ny type kompetanse når de returnerer til sitt gamle arbeidssted etter endt utdanning. Videreutdanningen ser altså ut til å være et hensiktsmessig og fungerende tiltak i opptrappingsplanen for psykisk helse.

Når det er sagt, kan det fremstå som om videreutdanningen i dag i større grad enn ved oppstarten i 2007, blir sett på som en mulighet heller enn en nødvendighet. Konsekvensen er at institusjonene har utfordringer med rekruttering. Det er Oxford Researchs konklusjon at tilbudet slik det gis i dag, overstiger etterspørselen.

8.1.1 Studiet og studentene

Det er en betydelig variasjon i tilbudssiden fra år til år, noe som ikke er så unaturlig gitt at videreutdanningen er et oppdragsstudium. Antall studieinstitusjoner endres, noe som naturlig nok gjenspeiler seg i variasjoner i antall søkere og antall fullførte studenter. I tabellen gjengis noen utvalgte nøkkeltall fra studiet, som er beskrevet mer utfyllende i kapittel 4.

Vi merker oss videre at det samlet sett er mellom 1100 til 1200 studenter som har fullført studiet i perioden 2007 til 2012 (fullført våren 2014).

Evalueringens funn viser tydelig at studiet har hatt en økning i antall søkere i perioden. Det er imidlertid få av disse som faktisk møter opp til studiet. Studieinstitusjonene har dermed en utfordring, ettersom

de år etter år ser ut til å måtte sette i gang utdanningen til mer eller mindre halvfulle kull. Dette gjør at videreutdanningen er noe mer kostbar enn den har potensiale til å være. Ved å ha større studentkull ville man fått stordriftsfordeler, og dermed en lavere kostnad per fullførte student. Man ville også ha fått et større utbytte med tanke på å heve andelen i kommunale sektor som har videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Det er derfor Oxford Researchs konklusjon at studiet ser ut til å tilby et større antall studieplasser enn det er behov for og til en høyere pris enn hva som potensielt sett er mulig.

Tabell 11: Nøkkeltall for studiet

Hvor mange tilbyr utdanningen, per år	8 til 13 tilbydere
Gj.snitt antall søkere til de ulike institusjonene, per år	57 søkere
Antall studenter ved de ulike institusjonene, per år	20,8 studenter
Gj.snitt antall fullførte studenter som per institusjon (07/09 til 12/14)	14-19
Antall studenter som har fullført i perioden (07/09 til 12/14)	1100 -1200 fullførte
Kostnader per fullførte studieløp	110 000 til 120 000 kr
Frafall i perioden (07/09 til 12/14)	9 prosent
Kjennskap til videreutdanningen i kommunene	Lav
Kilde: Oxford Research AS	

Omkring 9 prosent av studentene faller fra studiet i løpet av studieløpet. Det reelle tallet er sannsynligvis noe høyere enn dette anslaget (ref. diskusjon i metodekapittel). Årsaken til at studenter ikke fullfører, er i hovedsak at de opplever at opplegget ikke er tilpasset deres arbeidssituasjon. Mange svarer også at arbeidsgiver ikke tilrettelegger godt nok for at de skal få studere, og at de derfor ser seg nødt til å avbryte. Evaluator anser behovet for en vurdering av studiets innhold og omfang som nødvendig, for å sikre at studiet i større grad lar seg kombinere med studentenes arbeidshverdag.

Studentene som begynner på studiet er hovedsakelig kvinner mellom 40 og 50 år, og med lang erfaring innen psykososialt arbeid. Studentene kommer oftest fra fagområder som barnehage, skole, da inkludert skolehelsetjenesten helsesøster og lignende. Studentene er som regel nærstudenter, som betyr at de studenter ved en institusjon som ligger i samme region som der de bor.

Studentene er motiverte til å ta studiet, noe som gjenspeiles i et godt utbytte. De er interessert i å lære noe nytt, og har interesse for faget. Stimuleringstilskuddet er en viktig faktor for å søke videreutdanningen fremfor andre studietilbud.

Evalueringen har avdekket at det er 235 kommuner som har benyttet seg av stimuleringstilskuddsordningen i perioden 2007 til 2014. Stimuleringstilskuddet inspirerer kommuneansatte til å søke på videreutdanningen. Evalueringen konkluderer med at studenter som mottar stimuleringstilskudd oftere enn andre fullfører videreutdanningen til planlagt tid enn andre studenter. Det er imidlertid avdekket mulig ulik praksis mellom fylkesmannsembetene i hvordan tilskuddet håndheves, og Oxford Research anbefaler at det gjøres en nærmere gjennomgang av ordningen.

8.1.2 Behov og relevans

Evalueringen viser at det er et behov for kompetansen som videreutdanningen kan tilby. Det går også frem av våre funn at utdanningen treffer et behov som finnes i kommunene. Som nevnt er det tydelig at tilbudet overgår tilstrømningen av nye studenter. Hvorvidt dette tyder på at behovet er mindre enn tilbudet, er vanskelig å si. Oxford Research mener at det er nærliggende å anta at studietilbyderne i større grad hadde hatt mulighet for å fylle sine kull dersom videreutdanningen hadde vært bedre kjent.

Målgruppen for videreutdanningen er høgskoleutdannede som arbeider med barn og unge. Studiet retter seg spesielt mot ansatte som jobber innenfor disse fagområdene: barnehager, skoler (fra grunnskole til videregående opplæring), sosial- og helse-tjenester, barnevern, politi, kultur og fritid. Gitt at målgruppen er bred kan det imidlertid fremstå som om behovet er ulikt i de forskjellige målgruppene – ikke i omfang, men i innhold. Det ser også ut til at enkelte av disse målgruppene knapt har studenter ved studiet. Det er Oxford Researchs konklusjon at videreutdanningen oppfattes som aktuell og relevant særlig for tjenesteområder som barnevern, psykisk helse, skole, barnehage og til dels PPT. Studiet oppfattes i langt mindre grad som relevant for ansatte som arbeider i NAV og med kultur- og fritidstilbud. Disse opplever studiet som relevant, men i noe mindre grad enn andre. Dette er en rekrutteringsutfordring som bør håndteres. Det er Oxford Researchs vurdering at studietilbyderne altså bare til en viss grad ser ut til å treffe den brede målgruppen som er satt for studiet med tanke på fagområde. Her har

studiet et stort potensiale med å nå ut til for eksempel NAV-ansatte, PPT og politi, som nesten ikke er representert som studenter ved i studiet per i dag.

I forhold til utdanningens relevans, er konklusjonen den at videreutdanningen er praksisnær. Studentene virker i all hovedsak å være fornøyd med hvordan opplegget er lagt opp i dag. Tverrfagligheten fremstår også som en klar styrke ved utdanningen.

8.1.3 Gjennomføringskvalitet

Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge holder på et overordnet nivå et høyt faglig nivå, basert på studentenes tilbakemeldinger. Det er imidlertid store variasjoner mellom de ulike studietilbyderne.

Gitt at denne evalueringens mandat ikke har vært å vurdere kvaliteten på det faglige innholdet som tilbys ved de ulike studiestedene, er det nærliggende å anbefale Helsedirektoratet å gjøre en slik vurdering.

Samtidig konkluderer evalueringen med at det i for liten grad er et samarbeid på tvers mellom de ulike studietilbyderne og mellom studietilbyderne og Helsedirektoratet som oppdragsgiver. Dette er et forhold som bør styrkes i det videre, og som kan bidra til blant annet å sikre et likere faglig nivå på tvers av tilbyderne.

Videreutdanningen fremstår videre som krevende og langvarig. I denne sammenheng er det viktig å vektlegge studentenes subjektive oppfatning, da dette også blir fremholdt som årsaken til mye av frafallet man opplever på studiet.

På bakgrunn av funnene, konkluderer evaluering med at gruppeveiledning som ordning fremstår hensiktsmessig og fungerende, men at veiledernes rolle, kompetanse og erfaring bør drøftes og styrkes.

8.1.4 Effekter og utbytte

Evalueringen konkluderer med at studiet genererer et utbytte som er i tråd med målsettingene. Studenten opplever det samlede utbyttet som høyt både i forhold til relevant faglig påfyll, forbedret mestrings-evne og egenutvikling, og økt forståelse for fagfeltet.

Evalueringen viser at arbeidsplassene ser ut til å klare å holde på kompetansen etter at studenten har fullført videreutdanningen. Få av studentene får en

ny jobb etter å ha fullført utdannelsen. Imidlertid er det flere som oppgir at de har fått høyere lønn, og til en viss grad også endrede arbeidsoppgaver. Videreutdanningen genererer altså effekter for enkelte av studentene som sådan.

Når det gjelder effekter – eller kunnskapsspredning – er det gode forutsetninger for å få dette til ettersom studietilbyderne i stor grad har evnet å utforme et praksisnært studie. Imidlertid er det andre forutsetninger for transfer som ikke er like sterke, for eksempel involveres studentene i liten grad i utformingen av studieopplegget. Kunnskapsspredning er imidlertid også avhengig av arbeidsgiverens evne og vilje. Datamaterialet denne evalueringen bygger på avdekker at det per i dag er lite fokus blant arbeidsgiverne på å spre kunnskapen til de arbeidstakerne som får mulighet til å delta på studiet. Evaluator vil beskrive dette som et paradoks – gitt at det investeres ressurser i arbeidstakerne som får mulighet til å ta dette studiet. Imidlertid kan det også være en indikasjon på at arbeidsgiverne i liten grad ser behovet i å faktisk systematisere den kunnskapen og kompetansen som studenten har tilegnet seg.

8.2 Anbefalinger

På bakgrunn av evalueringens funn og konklusjoner, vil evaluator i det følgende fremme noen innspill til veien videre for den tverrfaglige videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Disse forslagene baserer seg på den empiri vi har samlet, og som er oppsummert og drøftet i denne rapporten.

Anbefalingene er strukturert i forhold til oppfølgingsnivå. Det betyr imidlertid ikke at det bør drøftes på tvers av aktørene, og at enkelte av anbefalingene berører flere nivå.

Helsedirektoratet

- Basert på at tilbudet overstiger etterspørselen etter studieplasser, kombinert med at den enkelte studieplass i dag fremstår mer kostbar enn sammenliknbare studieplasser, anbefaler evaluator at Helsedirektoratet gjør en vurdering av omfanget på oppdraget de utlyser.
- Evaluator ser det som gunstig om man i større grad evner å rekruttere gruppevis fra kommunene. Dette kan bidra til at studentene har et miljø også når de er på arbeidsplassen, samt øke mulighetene for å spre ny kompetanse. I tillegg vil det redusere antall arbeidsgivere og der-

igjennom øke muligheten til tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsgivere. Et virkemiddel for å få dette til er stimuleringsstilskuddet. Evaluator anbefaler at direktoratet ser nærmere på muligheten for å benytte tilskuddet som et virkemiddel for mer målrettet rekruttering av studenter.

- I markedsføringen står utdanningsinstitusjonene i en utfordrende posisjon ved at de får sen tilbakemelding fra direktoratet på hvorvidt de er innvilget midler til studiet, sett opp mot når de kan starte å markedsføre studiet. Evaluator anbefaler direktoratet å se på egne rutiner for frister og tilbakemeldinger og eventuelt justere dette slik at det i større grad harmonerer med utdanningsinstitusjonenes markedsføring og søknadsfrister.
- Videre har evalueringen avdekket at det er ulik praksis i ulike fylkesmannsembeter knyttet til stimuleringsstilskuddet. Evaluator anbefaler direktoratet å gjennomføre en selvstendig evaluering av tilskuddet, med sikte på å vurdere bruken per i dag og vurdere fremtidige innretninger.
- Relatert til dette er det fremkommet et tydelig ønske fra studieinstitusjonene om at fristene for tilskuddet bør revurderes. Per i dag er det slik at potensielle studenter får tilbud om studieplass lenge før de får vite om stimuleringsstilskuddet er innvilget. Dette medfører utfordringer og antakelig frafall før oppstart av studiet. Evaluator anbefaler at Helsedirektoratet justerer søknadsfristene for tilskuddet, slik at denne harmonerer med søknadsfristen for studiet.
- Det pågår for tiden en trend i norsk høyere utdanning, der videreutdanninger i større og større grad inkluderes som en del av masterstudiet. Fordelen ved dette er at studentene har mulighet til å gå videre og ta mastergrad dersom de ønsker dette. Det er i dag bare mulig å gå videre på master i tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge ved et par av institusjonene hvor videreutdanningen tilbys. Til tross for at dette ligger noe utenfor evalueringens mandat, mener Oxford Research at det er viktig å sette spørsmålsteget ved hvorvidt denne videreutdanningen bør være en del av en mastergrad. Indikasjoner fra evalueringen tyder på at flere studenter opplever det utfordrende å skulle ta metodefag og vitenskapsteoretiske fag (som er obligatorisk på masternivå), som ikke er relevant for den praktiske hverdagen som de

skal tilbake til i etterkant av studiet. Evaluators anbefaler at Helsedirektoratet tar aktivt stilling til om dette er noe som ønskes for videreutdanningen i dialog med utdanningsinstitusjonene.

- Per i dag er variasjonen i faglig kvalitet stor mellom de ulike studietilbyderne. Evaluator anbefaler at direktoratet gjør en nærmere vurdering av det faglige innholdet og kvaliteten på dette hos de ulike tilbyderne. Figurene som er lagt som vedlegg i denne rapporten kan fungere som en pekepinn på hvilke institusjoner som skiller seg ut. I tillegg til dette bør direktoratet arbeide for at studiet i større grad skal være mer likt på tvers av studietilbydere. Ett tiltak for å sikre dette er gjennom tilrettelegging av økt samarbeid.
- Evaluator anbefaler videre at Helsedirektoratet i større grad legger til rette for et tverrgående samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene. Gitt at studietilbyderne kan anses som å stå i et visst konkurranseforhold til hverandre, kan man anta at samarbeidsinitiativ fra studieinstitusjonene selv, er utfordrende å få til. I tråd med en klyngetankegang er det derfor fornuftig at Helsedirektoratet inntar en rolle som tilrettelegger for slikt samarbeid i først omgang, og så vil – blant annet basert på evaluators erfaring med andre videreutdanningsprogram – et slikt samarbeid høyst sannsynlig bli høyt verdsatt av studieinstitusjonene når det først er etablert. Økt samarbeid på tvers av studiestedene vil bidra til læring og videreutvikling knyttet til de forhold de er gode på.

Utdanningsinstitusjonene

- Markedsføringen av studiet fremstår som lite vellykket. Heller enn å målrette denne inn mot arbeidsgiverne, anbefaler evaluator at markedsføringen fra studietilbyderens side i større grad spisses inn mot arbeidstakerne, da evalueringen viser at det i hovedsak er disse som gjør et selvstendig valg om å delta på studiet.
- Rekruttering av studenter bør stå høyt oppe på utdanningsinstitusjonenes agenda, med mål om nytenkning og nye måter å rekruttere studenter på. Blant annet vil evaluator påstå at en modell hvor man i større grad sikrer en mer gruppeba-

sert rekruttering fra kommunene vil styrke både rekrutteringen, gjennomføringen, utbytte av studiet, i tillegg til i større grad sikre kunnskapsspredning i etterkant av studiet. Evaluator anbefaler at studieinstitusjonene, i tråd med kravspesifikasjonen, sikrer et tettere samarbeid med kommunene og andre relevante arbeidsgivere.

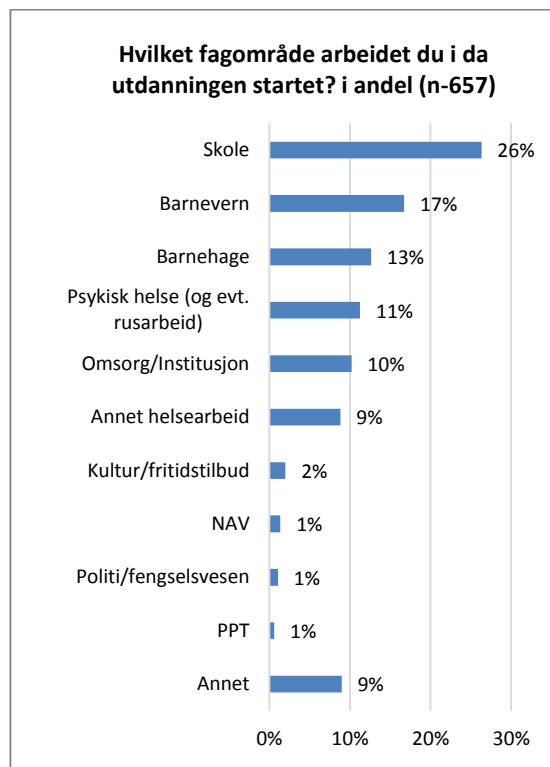
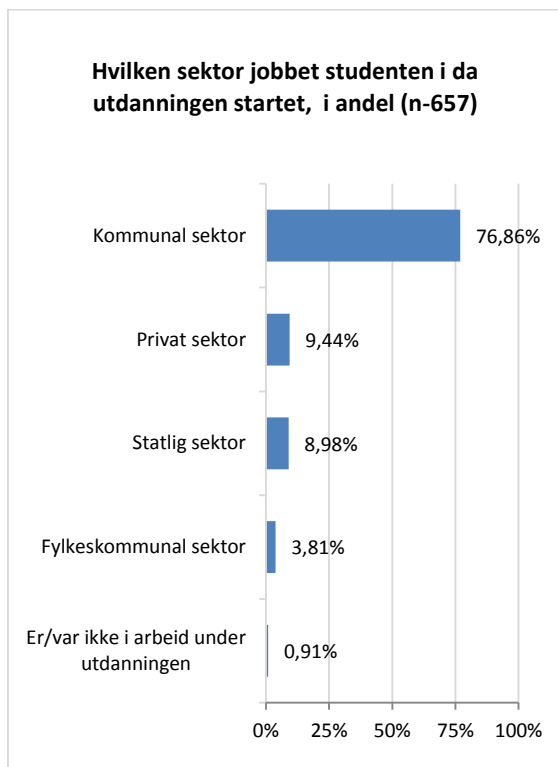
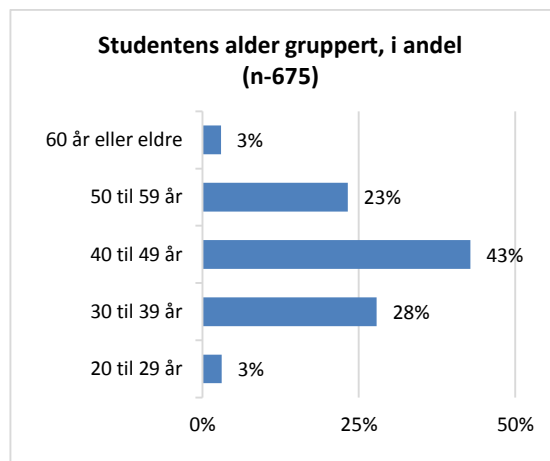
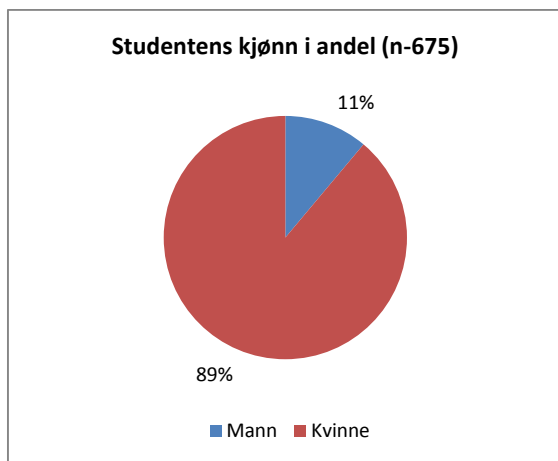
- Oxford Research vurderer tverrfagligheten som en klar styrke ved utdanningen, men vil samtidig anbefale at det bør iverksettes tiltak dersom det er ønskelig å sikre at denne bredden også inkluderer ansatte fra politi og NAV.
- Evalueringen avdekker at man i tilfredsstillende grad har lyktes med transfer (kunnskapsspredning). For å ytterligere legge til rette for kunnskapsspredning, bør studentene involveres i større grad i organiseringen av studieopplegget. I den grad det er mulig, anbefaler vi at utdanningsinstitusjonene har et større fokus på dette.
- Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er et arbeidskrevende studie med til dels høyt frafall. Evaluator anbefaler utdanningsinstitusjonene om å gå i dialog med hverandre og vurdere hvordan studiet i større grad kan tilrettelegges til studentens arbeidshverdag. Studieinstitusjonene bør også forsøke å oppnå større dialog med studentenes arbeidsgiver.
- Studieinstitusjonene bør også gå i dialog med hverandre for å sikre erfaringsutveksling og kunnskapsspredning knyttet til hvordan de enkelte studiestedene sikrer velfungerende veiledere og gruppeorganiseringer.

Arbeidsgivere

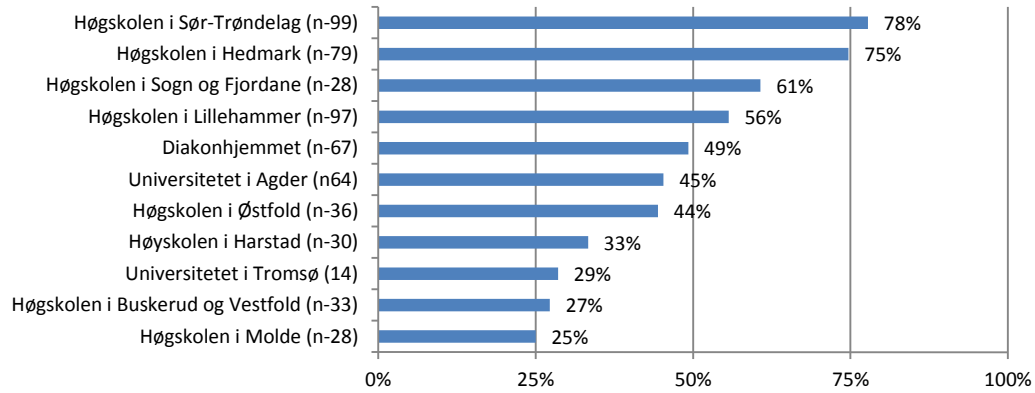
- Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er et arbeidskrevende studium som i stor grad krever tilrettelegging fra arbeidsgivers side. Verken studieinstitusjonene eller direktoratet som sådan har noen mulighet for å legge føringer på arbeidsgiverne i forhold til dette. Et fokus på dette kan imidlertid være nyttig i interaksjon med kommunene i forbindelse med markedsføring med videre.

Vedlegg

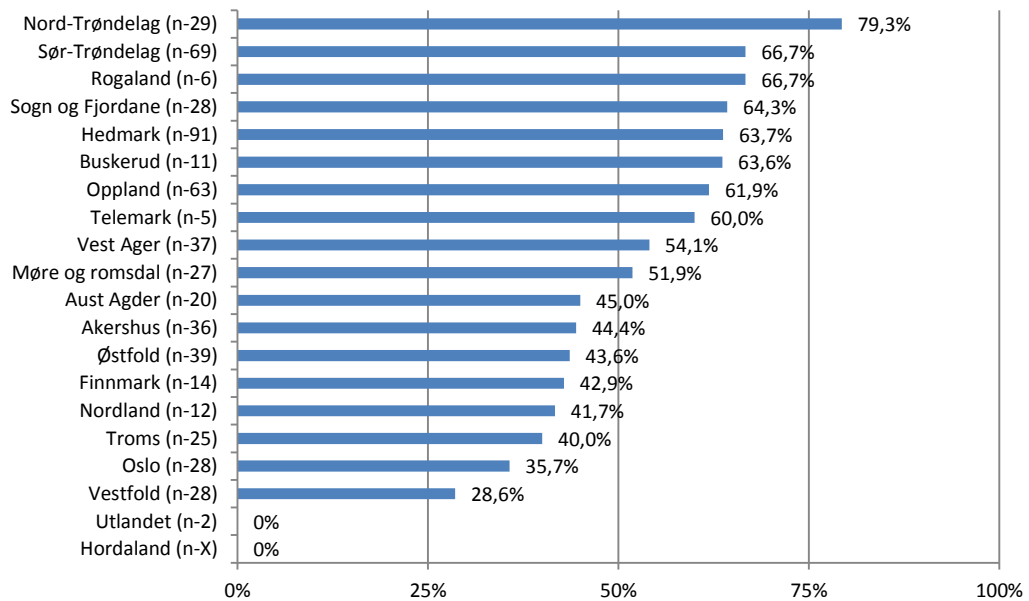
Survey til studenter

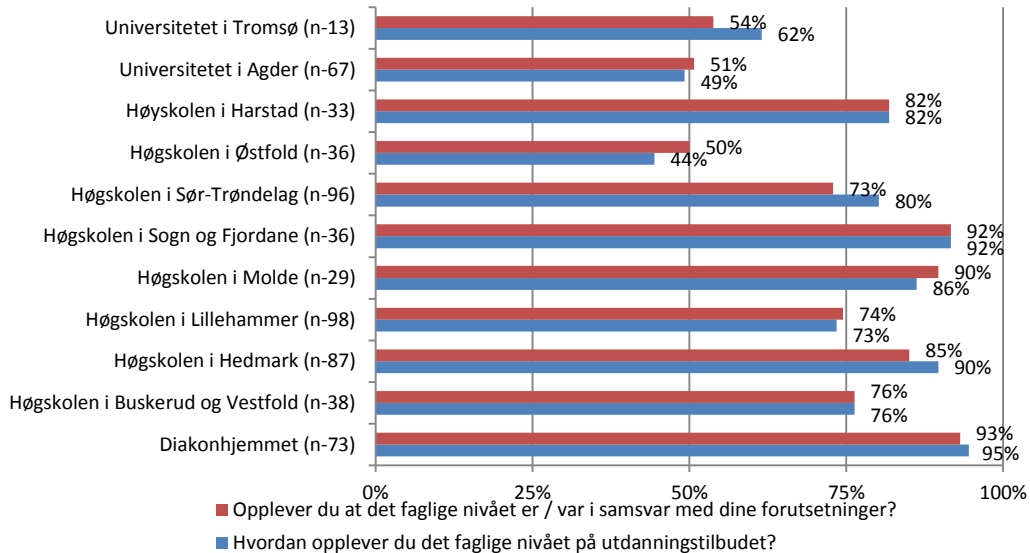
Har du/din arbeidsplass fått støtte til utdanningen gjennom fylkesmannen (stimuleringstilskudd), i andel ja pr. studieinstitusjon

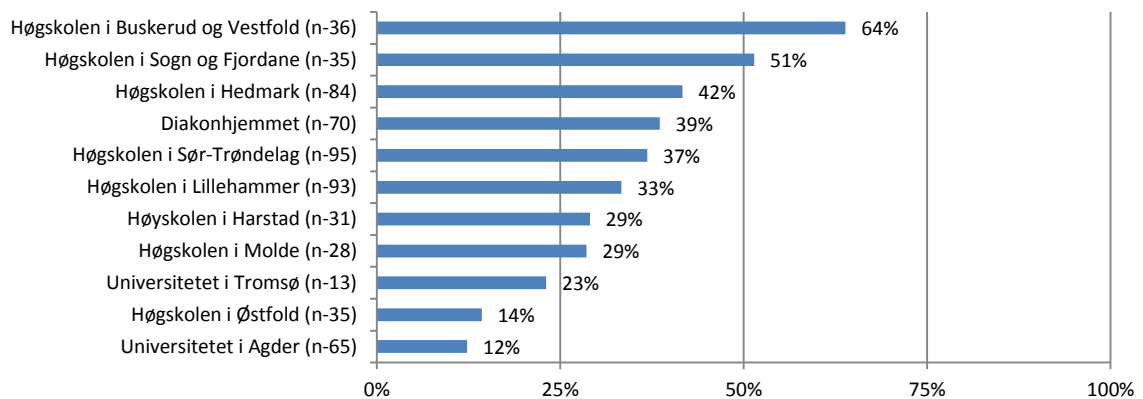
Har du/din arbeidsplass fått støtte til utdanningen gjennom fylkesmannen (stimuleringstilskudd), i andel ja pr. fylke

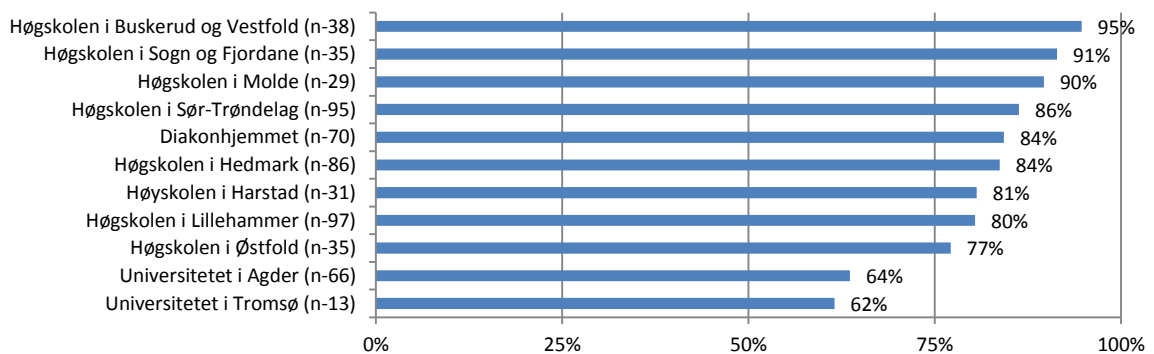
"Hvordan opplever du det faglige nivået på utdanningstilbudet?" og "Opplever du at det faglige nivået er / var i samsvar med dine forutsetninger?" andel høyt, pr. studiested

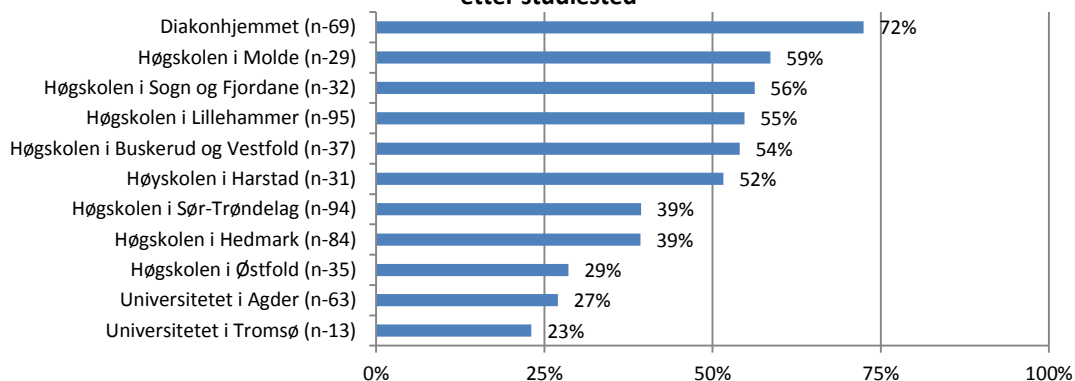
Andel enig i at deltagerne har innflytelse på opplegget, etter studiested

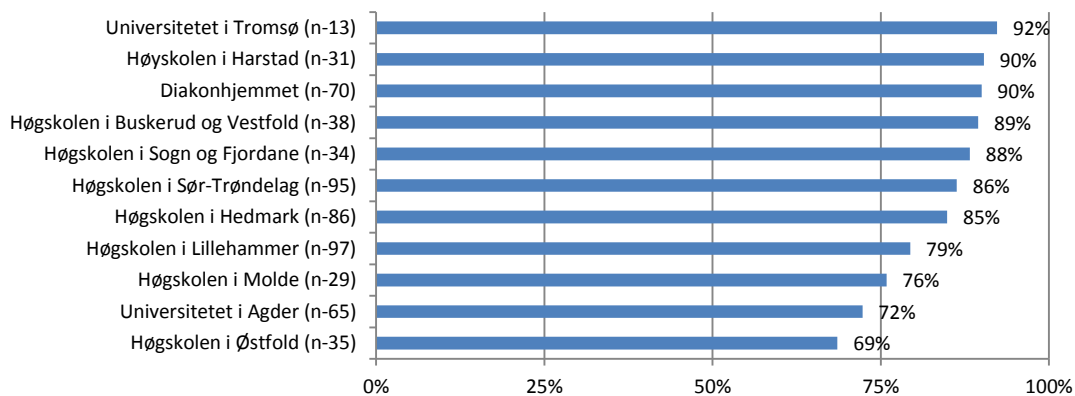
Andel enig i at studentene deler ofte fra sine erfaringer i undervisning/gruppeveiledning, etter studiested

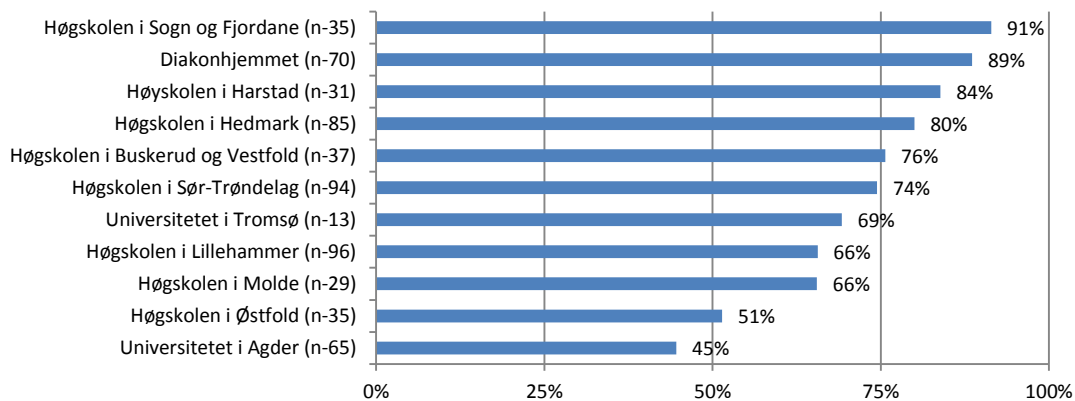
Andel enig i at forelesere/veiledere bruker studentenes erfaringer i opplæringen, etter studiested

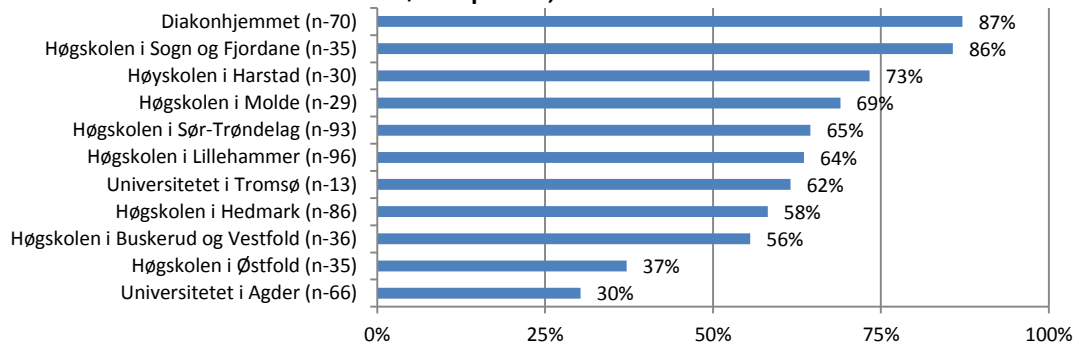
Andel enig i at det er faglige diskusjoner deltagerne imellom, etter studiested

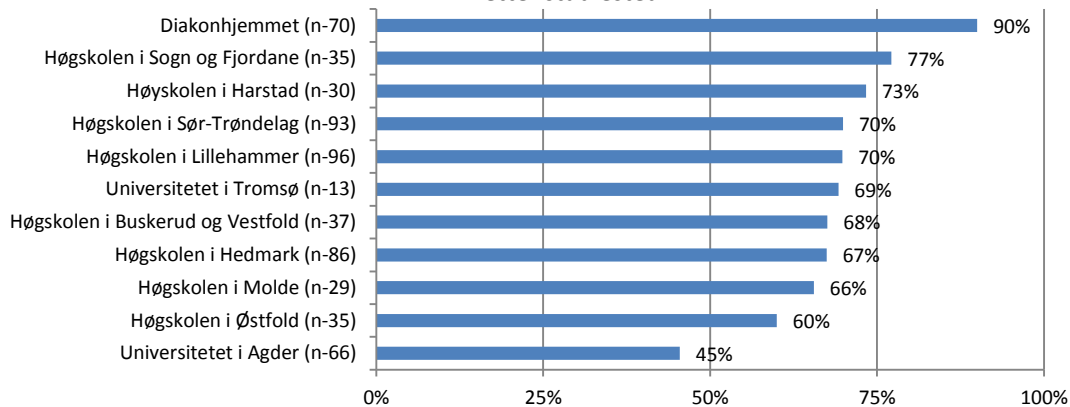
Andel enig i at jeg har behov for å lære det som det blir undervist/veiledet om, etter studiested

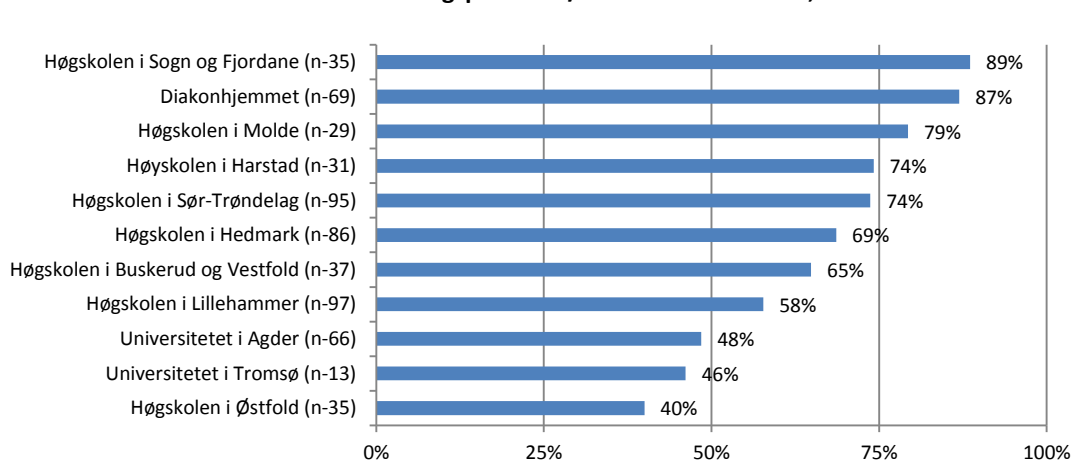
Andel enig i at det er sammenheng mellom det som undervises og de behovene jeg møter i praksis, etter studiested

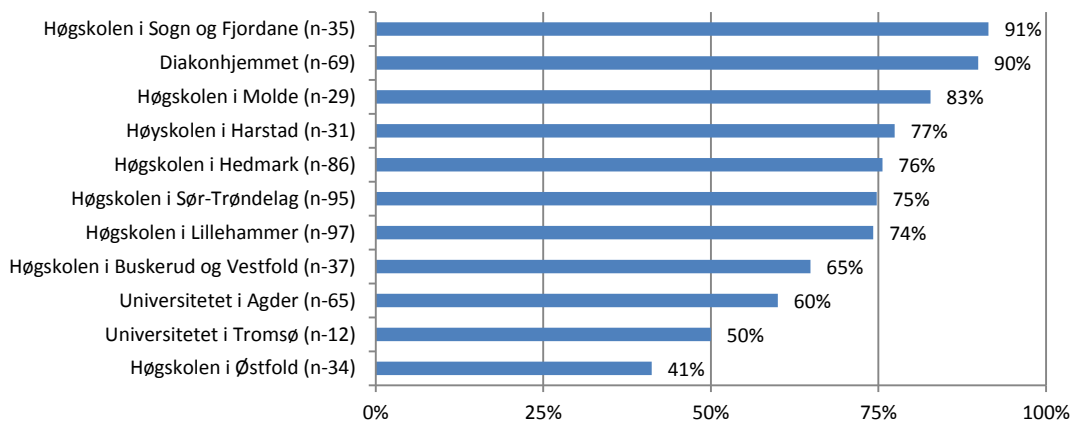
Andel enig i at det er lett å relatere innholdet i undervisningen til egen jobbsituasjon, etter studiested

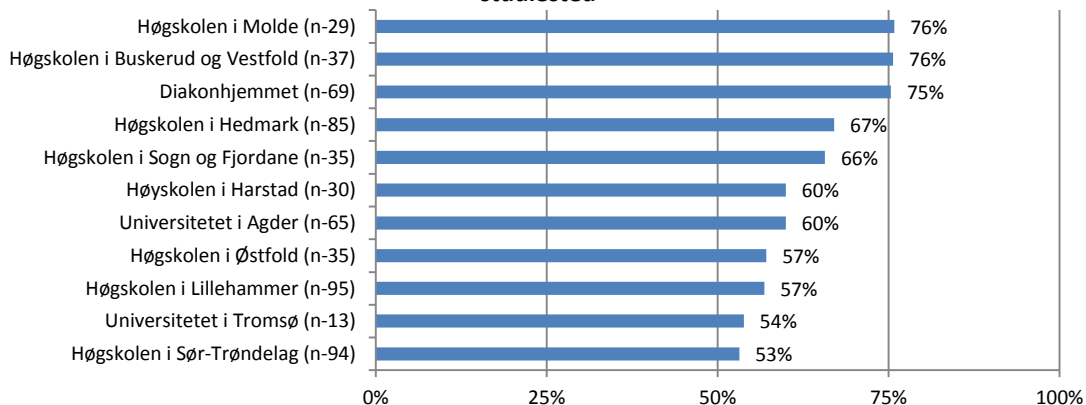
Andel tilfreds med undervisningspersonell/forelesere totalt sett, etter studiested

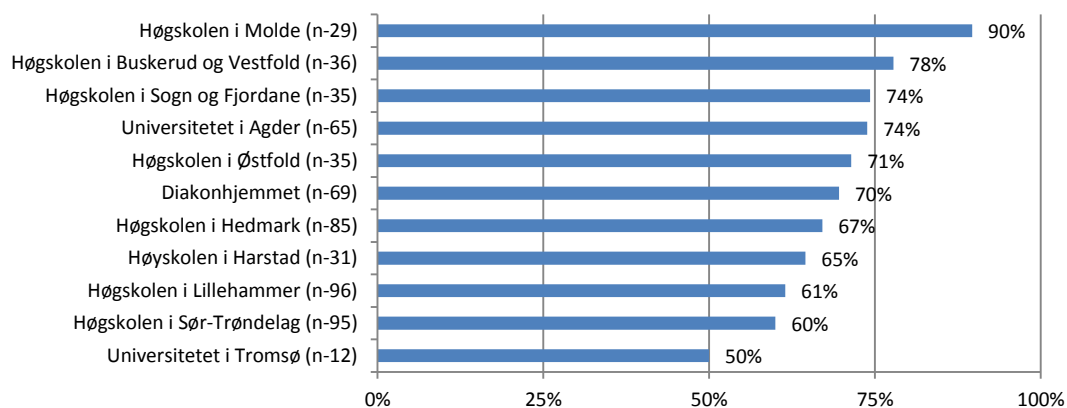
Andel enig i at undervisningspersonell/forelesere har riktig kompetanse, etter studiested

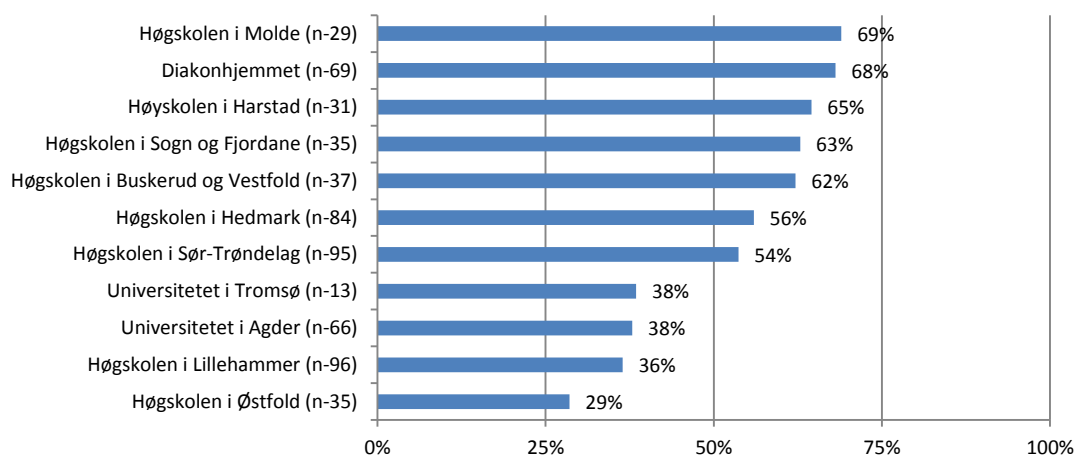
Andel enig i at gruppeveiledning er en god måte å organisere studiet på, etter studiested

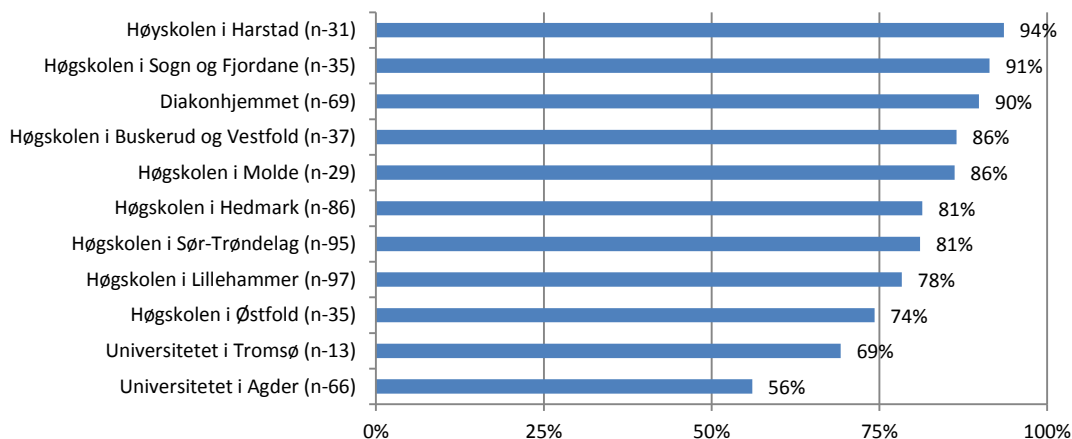
Andel tilfreds med veileder(ne), etter studiested

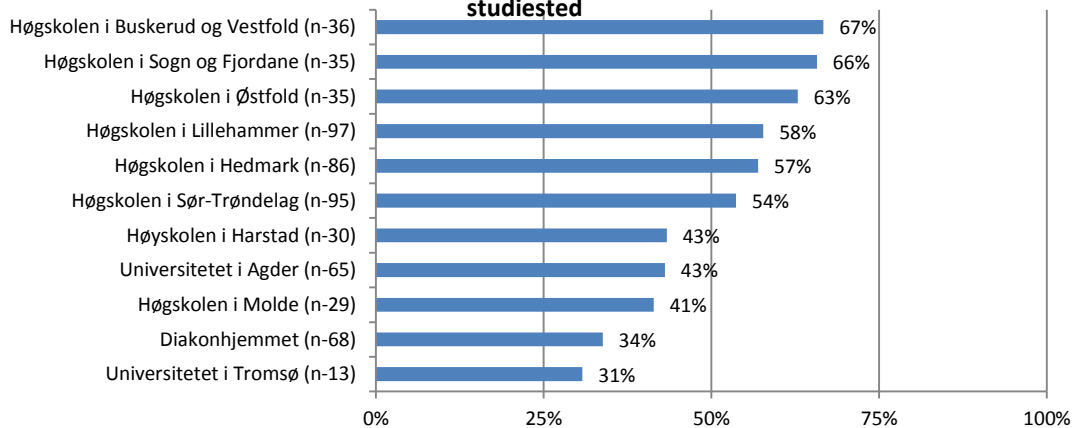
Andel enig i at tiden blir brukt effektivt, etter studiested

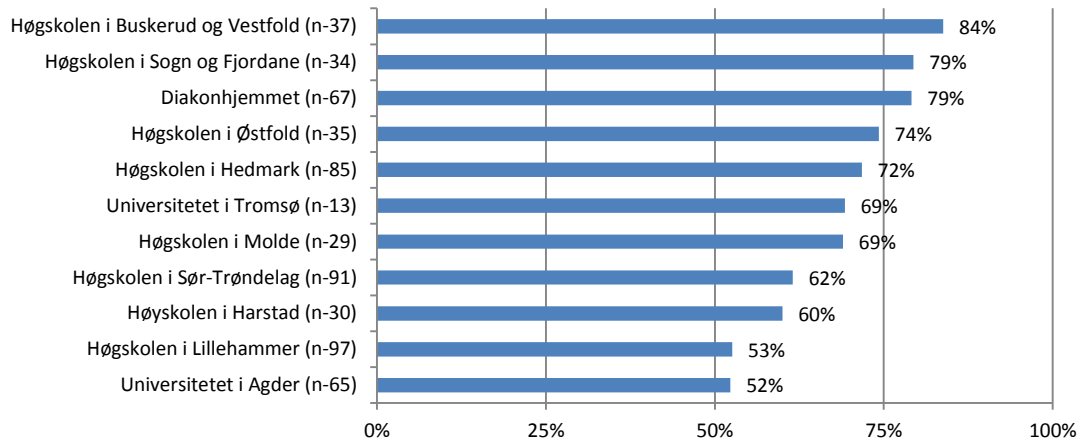
Andel tilfreds med varigheten på samlingene/undervisningen, etter studiested

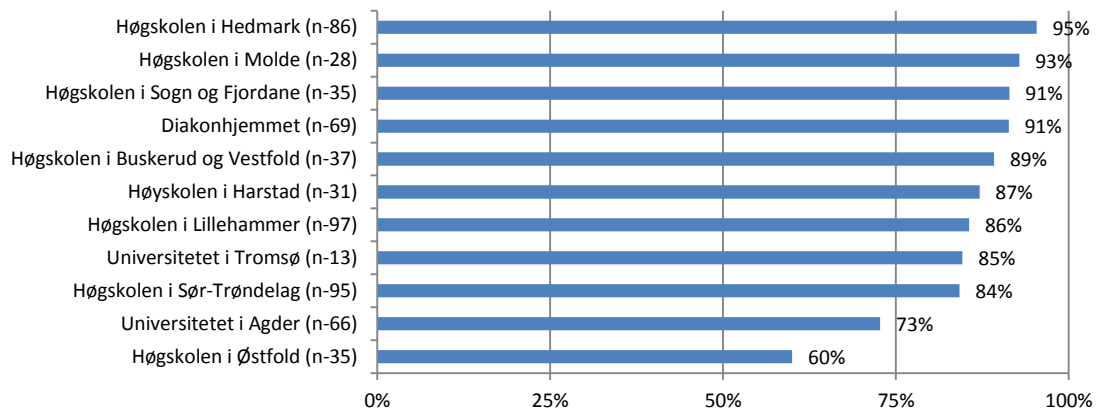
Andel enig i at det er enkelt å kombinere videreutdanningen med jobb, etter studiested

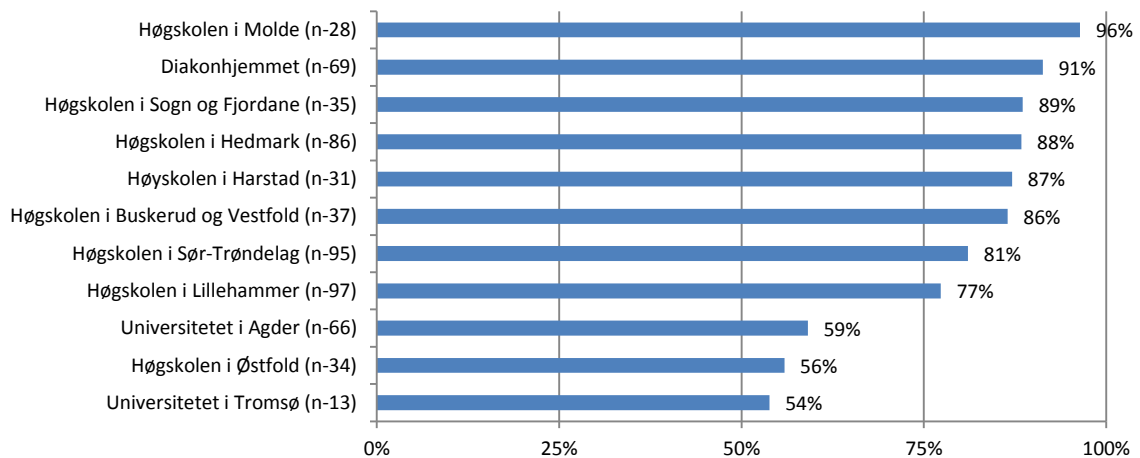
Andel enig i at eksamensformen er hensiktsmessig, etter studiested

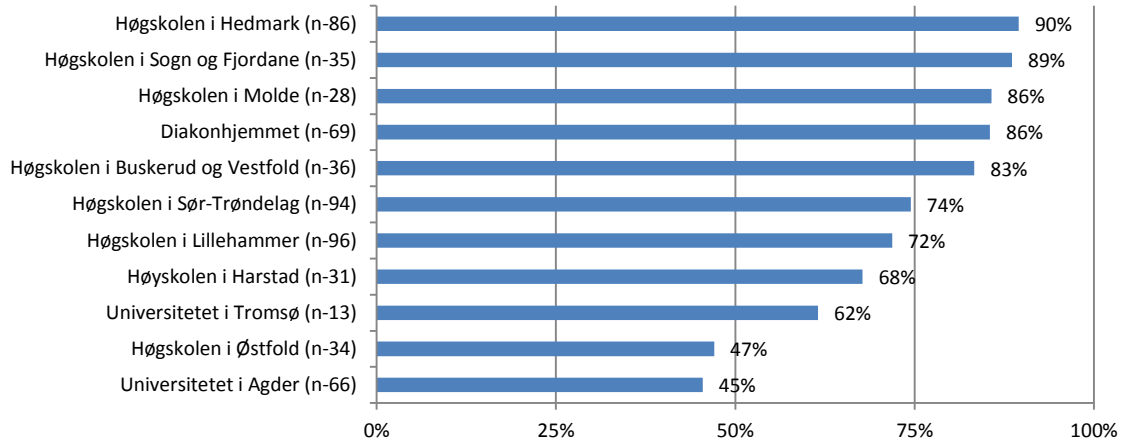
Andel tilfreds med utdanningen totalt sett, etter studiested

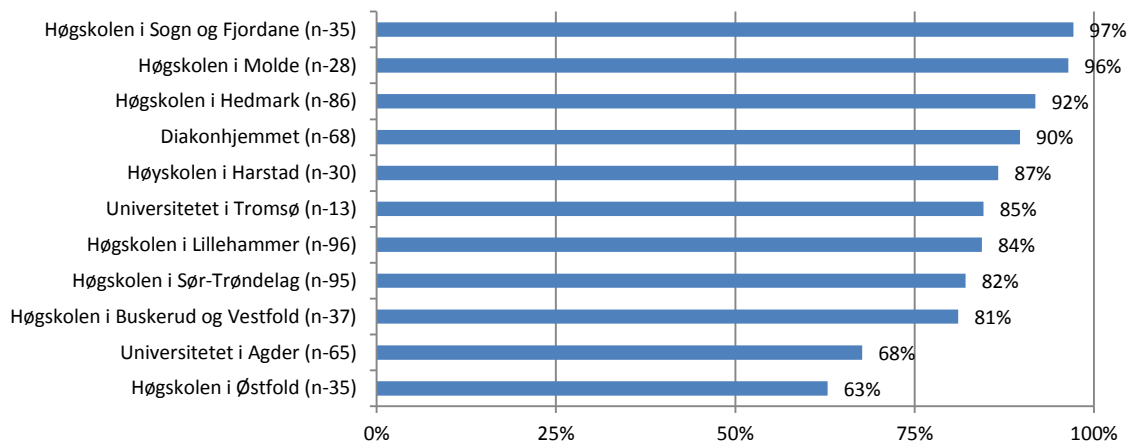
Andel tilfreds med det faglige innholdet i studiet, etter studiested

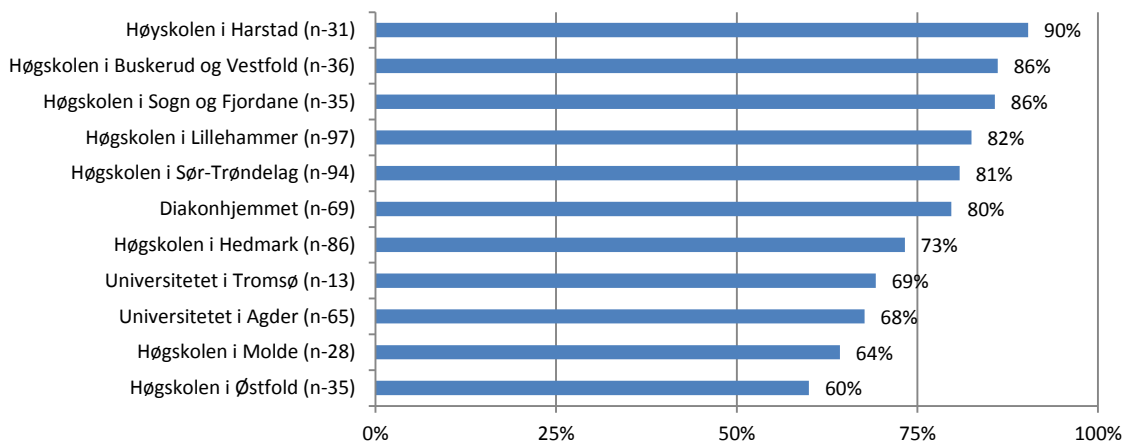
Andel tilfreds med utdanningsinstitusjonenes gjennomføring av studiet, etter studiested

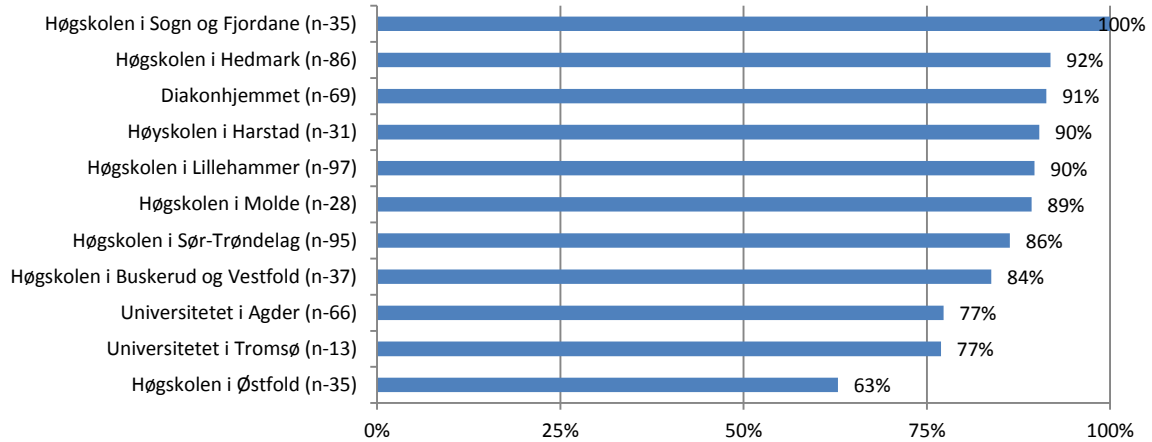
Andel tilfreds med utbytte av studiet, etter studiested

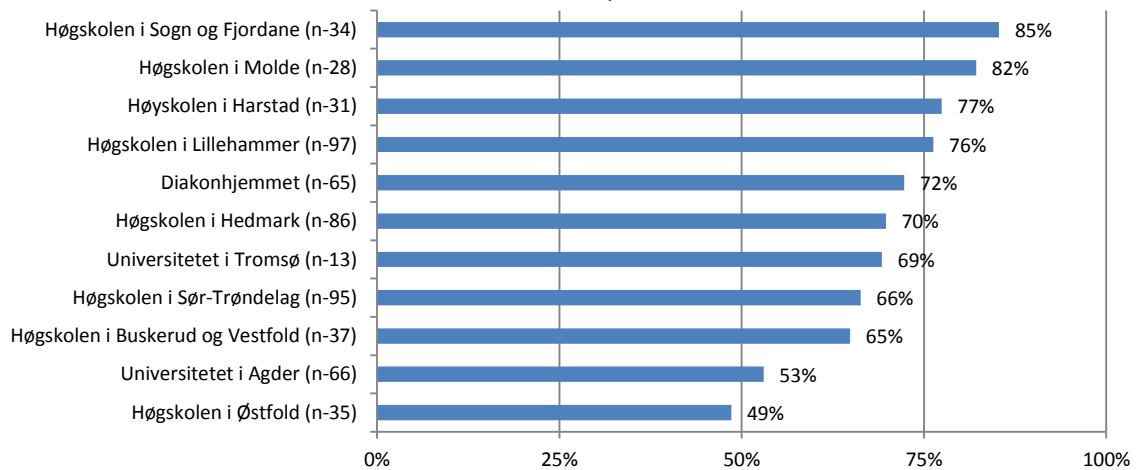
Andel tilfreds med egen innsats gjennom studiet, etter studiested

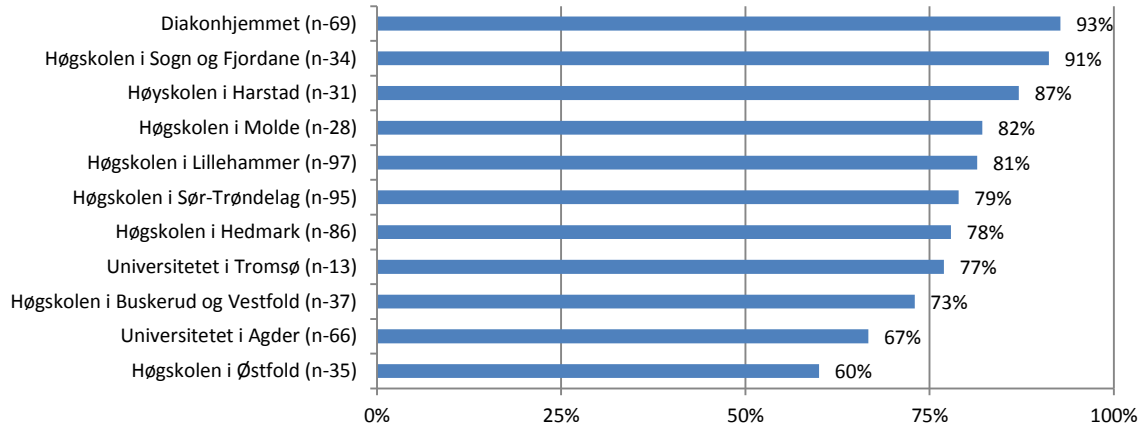
Andel enig i at utdanningen har økt min forståelse for innholdet i fagfeltet, etter studiested

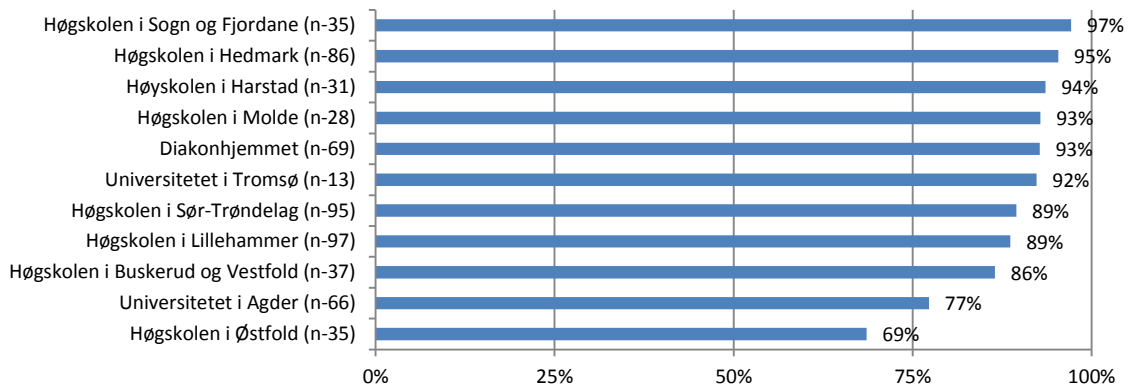
Andel enig i at utdanningen har gitt meg økt evne til samarbeid/koordinering med andre etater, etter studiested

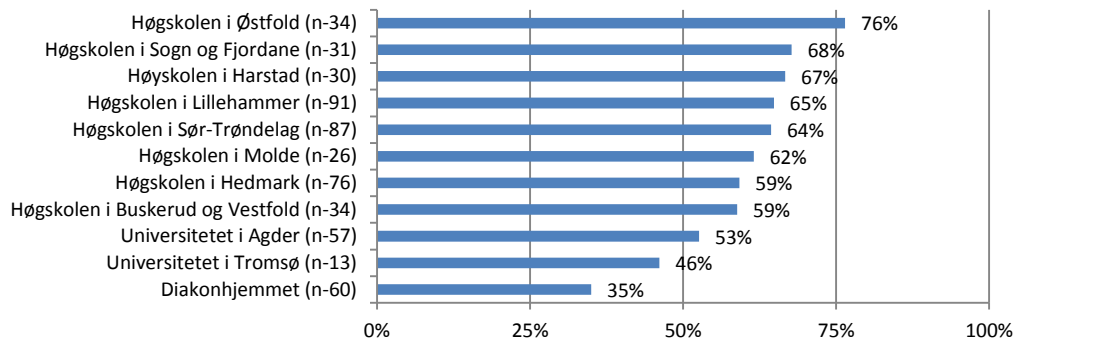
Andel enig i at utdanningen har forbedret min mestringsevne og egenutvikling, etter studiested

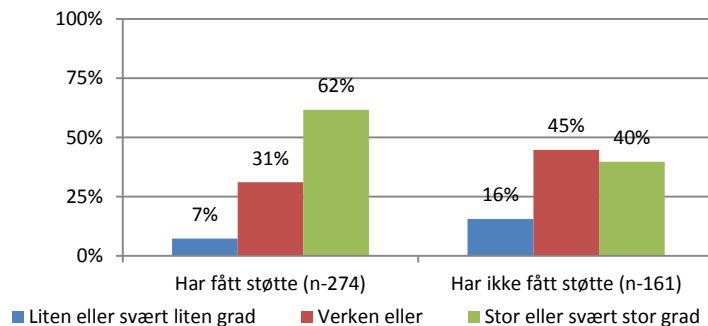
Andel enig i at utdanningen har gitt meg relevant faglig påfyll, etter studiested

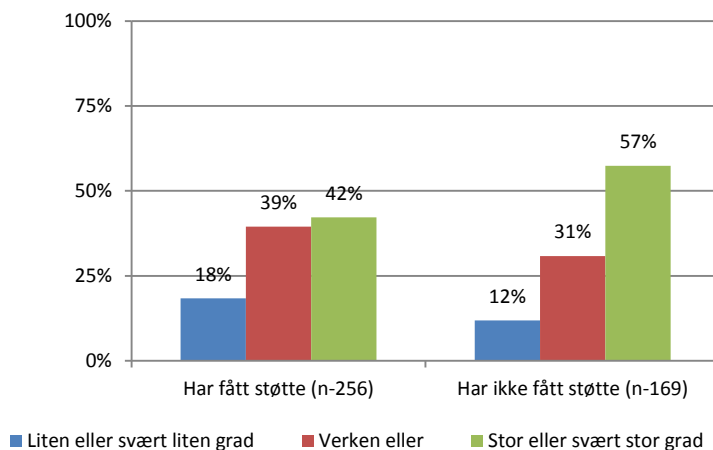
Utdanningen har gitt meg høyere lønn, i andel som har svart "ja" pr. studiested

"Jeg oppfatter kommunen som en attraktiv arbeidsplass", andel etter "Har du/din arbeidsplass fått støtte til utdanningen gjennom fylkesmannen (stimuleringstilskudd)?".

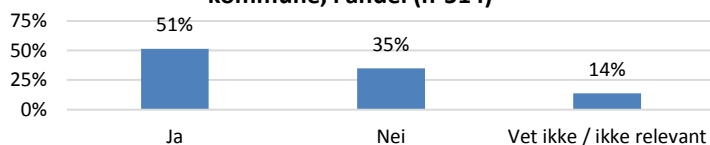

"Andre arbeidsplasser har blitt mer attraktive etter at jeg tok videreutdanning", andel etter "Har du/din arbeidsplass fått støtte til utdanningen gjennom fylkesmannen (stimuleringsstilskudd)?"

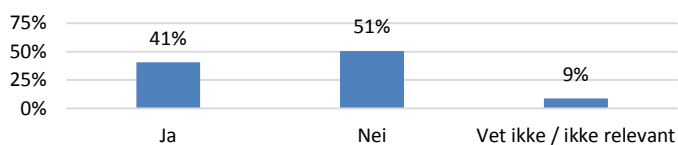

Survey til kommuner

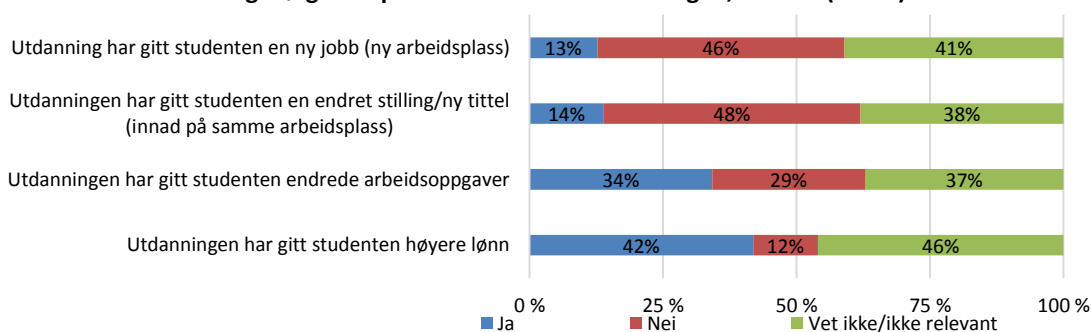
Vet du om noen som deltar eller har deltatt på denne videreutdanningen fra din kommune, i andel (n=514)

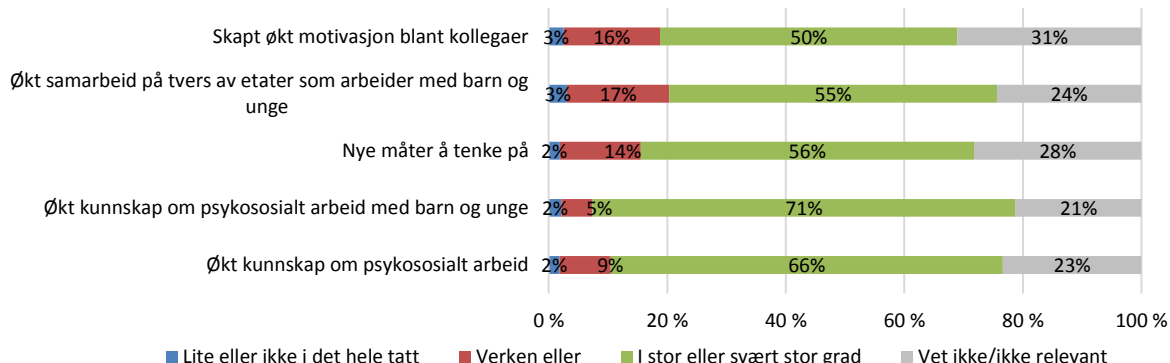
Vet du om noen som deltar eller har deltatt på denne videreutdanningen fra din etat /underenhet, i andel (n=514)

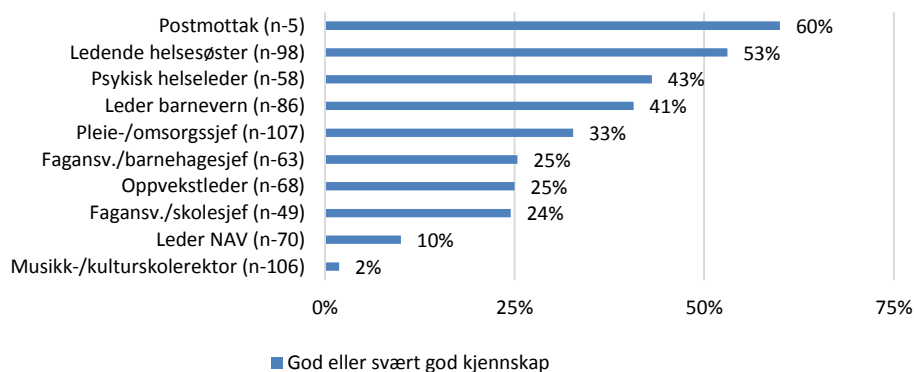
Er du enig i følgende punkter om videreutdanningen, i andel (n=339)

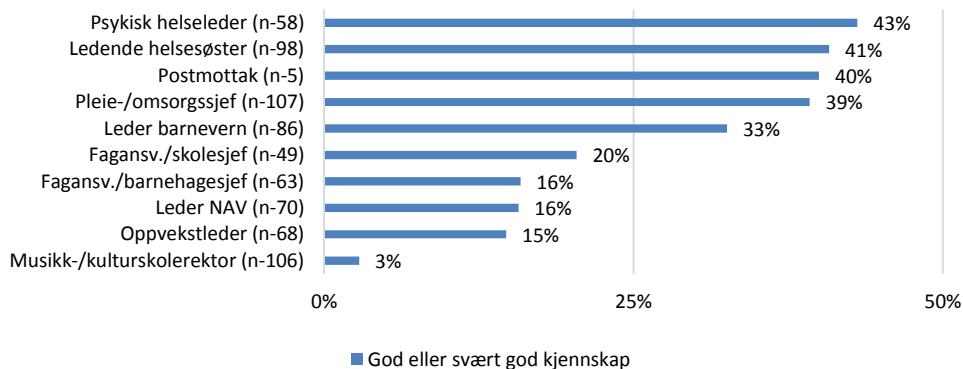
I hvilken grad mener respondenten at studiet kan ha skapt ringvirkninger i sin kommune/ på sin arbeidsplass, i andel

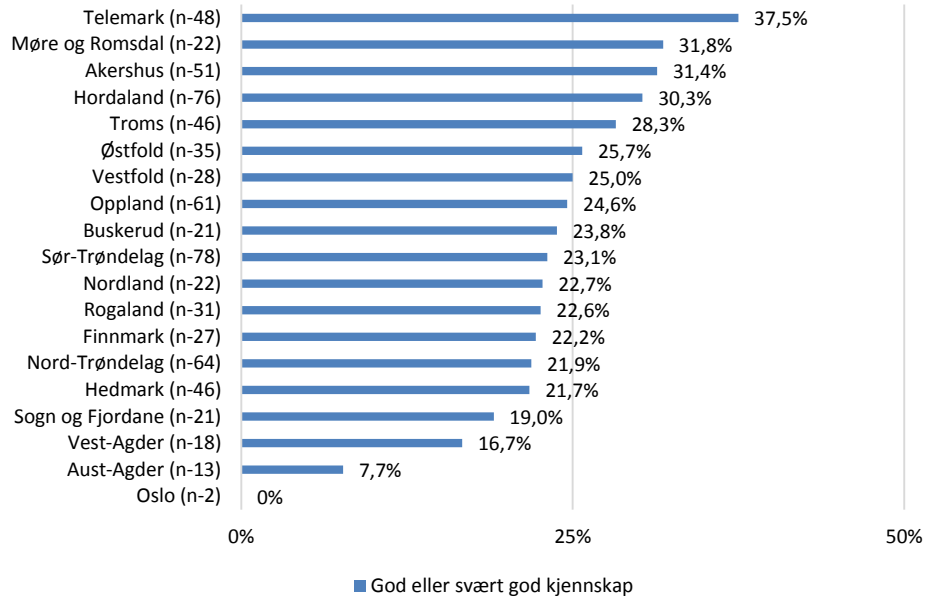
Hvilken kjennskap har du til videreutdanningen i psykososialt arbeid med barn og unge, andel etter funksjon i kommunen

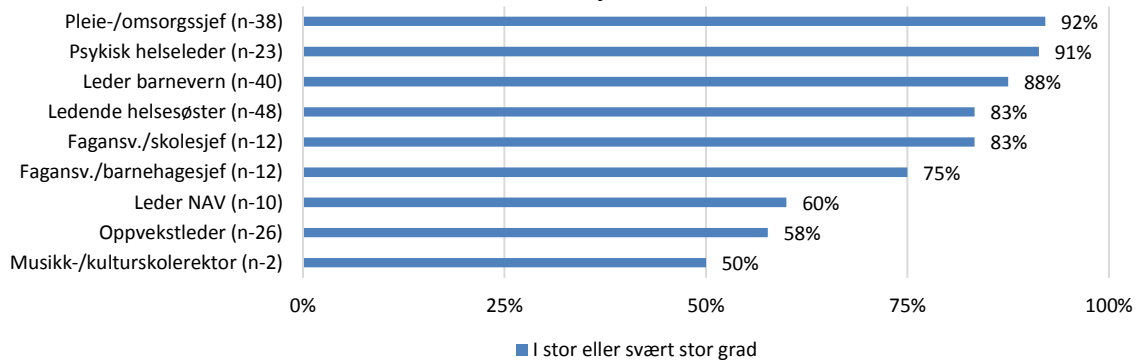
Hvilken kjennskap har du til stimuleringsstilskuddet til kommuner, andel etter funksjon i kommunen

Hvilken kjennskap har du til stimuleringsstøtten til kommuner, i andel etter fylke

"Etter din vurdering, fungerer tilskuddsordningen tilfredsstillende?", i andel etter funksjon i kommunen

Samlet oversikt over kommuner som har mottatt stimuleringsstilskudd

Tabell 12: Oversikt over kommuner som har fått stimuleringsstilskudd i perioden 2007 til 2014 (235 stk.)

Kommunenavn	Kommunenr.
Alstahaug	1820
Alta	2012
Andebu	719
Andøy	1871
Arendal	906
Asker	220
Askim	124
Askvoll	1428
Askøy	1247
Aukra	1547
Austevoll	1244
Balsfjord	1933
Bamble	814
Bardu	1922
Bergen	1201
Berlevåg	2024
Bjugn	1627
Bodø	1804
Bokn	1145
Brønnøy	1813
Bærum	219
Bømlo	1219
Båtsfjord	2028
Deatnu - Tana	2025
Dovre	511
Drammen	602
Drangedal	817
Eide	1551
Eidsberg	125
Eidskog	420
Eidsvoll	237
Elverum	427
Engerdal	434
Etne	1211
Etnedal	541
Farsund	1003
Fitjar	1222
Fjell	1246
Flora	1401
Fredrikstad	106
Frogn	215
Froland	919
Frosta	1717
Frøya	1620
Fusa	1241
Førde	1432
Gaivuotna - Kåfjord	1940
Gaular	1430
Gausdal	522
Gildeskål	1838
Gjesdal	1122
Gjøvik	502
Gloppen	1445
Gran	534

Granvin	1234
Gratangen	1919
Grimstad	904
Grue	423
Guovdageaidnu - Kautokeino	2011
Halden	101
Hamar	403
Hammerfest	2004
Haram	1534
Hareid	1517
Harstad	1901
Haugesund	1106
Hemsedal	618
Hobøl	138
Hof	714
Hol	620
Horten	701
Hvaler	111
Høyanger	1416
Høylandet	1743
Hå	1119
Ibestad	1917
Inderøy	1729
Jevnaker	532
Karasjohka - Karasjok	2021
Karlsøy	1936
Karmøy	1149
Klæbu	1662
Kongsberg	604
Kongsvinger	402
Kragerø	815
Kristiansand	1001
Kvam	1238
Kvinnherad	1224
Kviteseid	829
Kvæfjord	1911
Lardal	728
Larvik	709
Lenvik	1931
Levanger	1719
Lierne	1738
Lillehammer	501
Lindås	1263
Lom	514
Loppa	2014
Lund	1112
Lunner	533
Lyngen	1938
Lødingen	1851
Lørenskog	230
Løten	415
Malvik	1663
Mandal	1002
Meland	1256
Melhus	1653
Meløy	1837
Midtre Gauldal	1648
Modum	623
Molde	1502
Moss	104
Målselv	1924

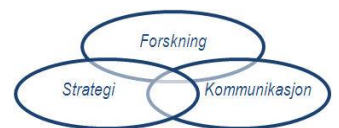
Måsøy	2018
Namsos	1703
Namsskogan	1740
Nannestad	238
Narvik	1805
Naustdal	1433
Nedre Eiker	625
Nes	236
Nes	616
Nissedal	830
Nittedal	233
Nord-Aurdal	542
Nord-Fron	516
Nordkapp	2019
Nord-Odal	418
Nordre Land	538
Nordreisa	1942
Nore og Uvdal	633
Notodden	807
Nøtterøy	722
Odda	1228
Oppegård	217
Os	441
Os	1243
Oslo	301
Osterøy	1253
Porsanger	2020
Porsgrunn	805
Radøy	1260
Rakkestad	128
Randaberg	1127
Rauma	1539
Re	716
Rennebu	1635
Ringebu	520
Ringsaker	412
Rissa	1624
Risør	901
Roan	1632
Rygge	136
Røros	1640
Røyken	627
Salangen	1923
Sandefjord	706
Sarpsborg	105
Sauda	1135
Sauherad	822
Sel	517
Selbu	1664
Siljan	811
Sirdal	1046
Skaun	1657
Skien	806
Skjervøy	1941
Skjåk	513
Snåsa	1736
Sogndal	1420
Stange	417
Stavanger	1103
Steinkjer	1702
Stjørdal	1714

Stord	1221
Stor-Elvdal	430
Sula	1531
Suldal	1134
Sund	1245
Sumadal	1566
Sveio	1216
Svelvik	711
Sykkylven	1528
Sømna	1812
Søndre Land	536
Sør-Aurdal	540
Sør-Fron	519
Sør-Odal	419
Tolga	436
Tromsø	1902
Trondheim	1601
Trysil	428
Trøgstad	122
Tvedestrand	914
Tydal	1665
Tynset	437
Tysnes	1223
Tønsberg	704
Ullensaker	235
Ullensvang	1231
Unjarga - Nesseby	2027
Vadsø	2003
Vang	545
Vardø	2002
Vennesla	1014
Verdal	1721
Vestby	211
Vestnes	1535
Vestre Slidre	543
Vestre Toten	529
Vindafjord	1160
Volda	1519
Vågsøy	1439
Vågå	515
Våler	137
Våler	426
Øksnes	1868
Ørland	1621
Østre Toten	528
Øvre Eiker	624
Øyer	521
Øygarden	1259
Øystre Slidre	544
Åfjord	1630
Ål	619
Ålesund	1504
Åmli	929
Åmot	429
Årdal	1424
Ås	214
Åseral	1026
Åsnes	425

Kommuner som kanskje har mottatt stimuleringsstøtte

Tabell 13: Oversikt over kommuner hvor det ikke er nok tilgjengelig informasjon til å konkludere om de har fått stimuleringsstøtte i perioden 2007 til 2014 (20 stk.)

Kommune	Kommunenr.
Agdenes	1622
Fyresdal	831
Hemne	1612
Hitra	1617
Hjartdal	827
Holtålen	1644
Meldal	1636
Nesodden	216
Nome	819
Oppdal	1634
Orkdal	1638
Osen	1633
Seljord	828
Skedsmo	231
Ski	213
Snillfjord	1613
Sørum	226
Tinn	826
Tokke	833
Vinje	834

Oxford Research AS, Østre Strandgate 1, 4610 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no

